

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja

Kálvária keresztjei az egri vár Szép-bástyáján

Pyrker László egri érsek, ciszterci szerzetes készítette, felszentelése 1828 márciusában volt. Azóta többször felújították.

A TARTALOMBÓL

100 éve született Kerekes Károly zirci apát
Dr. Péntek Márta: Internátusi élet az angolkisasszonyoknál
Sixtus atyára emlékezve
HALOTTAINK

70 éve történt... az egyházi iskolák államosítása
Pillantás az iskolába...
Miniatűrök
Kettesben a Fehér/Fekete szerkesztőjével-II.
hírek...hírek...hírek...

ÉRDEMES VOLT...

100 éve született dr. Kerekes Károly zirci apát

Szeretettel emlékezünk Károly apátúrra, a volt egri diákra, a Szent Bernát gimnázium egykori tanárára, Diákszövetségünk újra indulásának segítőjére, a ciszterci iskolák, a mi gimnáziumunk visszavételének mindent megmozgató munkására, a 40 éves szétszórtság után a Rend első apátjára, a biblikus tudósra, az „imádság költőjére”...

Kerekes János Károly Kistályán született 1918. márc. 17-én. Négy gyermeket nevelő családban nőtt fel. Középiskoláját a Szent Bernát gimnáziumban, majd hatodik osztálytól, mint ciszterci rendi oblátus a budai Szent Imre gimnáziumban végezte. Érettségi után 1937 augusztusában lépett a Rendbe, egyéves noviciátus, majd a zirci Ciszterci Hittudományi Főiskolán végzett két év után a Pázmány Péter Tudományegyetemen, ill. a Ciszterci Tanárképző Főiskolán folytatta tanulmányait és 1945-ben szerzett latin-görög tanári oklevelet. 1944 januárjában tett ünnepélyes fogadalmat és ez év május 16-án Zircen pappá szentelték. 1947-ben bölcsészdoktori, majd teológiai szakon bakkalauzeusi fokozatot nyert. 1945 szeptemberétől tanított a Szent Bernát gimnáziumban, ahol házgondnoki feladatokat is ellátta. Az iskolák államosítása után a Rend budapesti Hittudományi Főiskolájának volt tanára. 1950. szeptember 8-án, a szerzetesrendek szétszórása után orosz tanári oklevelet szerzett és 1951-től orosz szakos tanár volt Adonyban, Beloiannisban és Szomolyán. 1957-től könyvelésvezető Pannonhalmán az öreg szerzetesek szociális otthonában, ahonnan a kalocsai érsek meghívta egyházmegyéjébe. Baján, Jánoshalmán, Akasztón, Dunapatajon, Bácsalmáson, Bátyán és Kalocsán volt káplán. 1973–83 között a Szegedi Egyházmegyei Hittudományi Akadémia tanára és 1973–88 között Hittudományi Akadémia. levelező tagozatának professzora Szegeden és Budapesten. 1987. március 10-én II. János Pál pápa a zirci kongregáció prézesapátjává nevezte ki, de apáttá avatása csak külföldön, az ausztriai Stams apátságban történhetett meg 1987. július 14-én. 1996. március 15-ig töltötte be ezt a tisztséget, ez idő alatt fáradhatatlanul dolgozott a Rend és iskoláinak újra indulásán. 2009. június 13-án a hunyt el zirci monostorban. Az apátsági Bazilikában június 20-án ünnepélyes szertartással vettünk búcsút Tőle.

Rá emlékezve szedtük csokorba – a vele készült interjúkból és a róla szóló írásokból szerkesztve – hosszú életének és szerteágazó munkájának néhány vonását:

– az egri diák

Tizenegy éves korában a hat elemi elvégezve írárták be szülei a Szent Bernát gimnázium első osztályába 71 társával. Osztályfőnöke dr. Sántha Olivér volt.

„Az alsó négy gimnáziumot szépen végig vittem, de ötödikben nehézségeim támadtak. Ekkor már bejáró diákként, kétlaki életet éltem, és amikor hazamentem, sokat kellett segíteni. Édesanyám hat tehenet gondozott, és naponta vitt tejet a városba egylovas kocsival. Második osztálytól már így jártam be az iskolába. Csak fokozatosan derült ki, hogy egyre foghíjasabb a tudásom.

Volt egy diák, aki két évvel járt felettem, szintén bejáró volt, és már oblátus a budai gimnáziumban, még a Zászlónk ifjúsági folyóirat Fakadó rügyek rovatában is írogatott. Az egyik verse fogott meg. »Fehér papok, fehér hegyek, fehér ruhák, fehér szívek;/hívtok, megyek.«

Az osztályfőnököm, jóindulatú ember volt, nem értette, hogy miért van baj velem. »Micsinál maga ott Kerekes?« – egy kicsit selypített. »Nem volt időm otthon eleget tanulni, azt pótolom.« »Kérem szépen Kerekes, ez már a züllésnek plusquam netovábbja.« – És ezután határozottam el, hogy jelentkezem oblátusnak!”

– Szent Bernát gimnáziumunk házgondnoka

„A II. világháború végén, amikor már megszereztem a tanári diplomámat, és a budai gimnáziumunkban gyarokoltam, akkor egy nagyon nagy ívű tudományos munkán dolgoztam. de egyszer jött egy telefon Zircről, Vendel apát úrtól, hogy induljak Egerbe. A hírek szerint Egerben a rendtársak éheztek, mert mindent elvittek az oroszok.

Elkezdtem a munkát: szappanfőzés, fakitermelés. Ez is az Úristennek micsoda humora: én és a számtan, meg az üzleti kalkulációk!?”

– *Apáti jelmodata: dispersa colligere*

„Vajon melyik volt a nagyobb próbatétel számunkra – 1950-es *szétszórásunk*, vagy a mai »összeszórásunk«? – Lehetséges-e ez egyáltalán? Nyugodtan merem mondani és le is írni Isten előtti fellelőséggel, hogy ez lehetetlen – emberi erővel. – Valaki azt mondja: »Állítsuk helyre szerzetesi közösségi életünk hagyományos keretét, de ne vállaljunk vissza saját munkaterületünkön felkínált munkát illetve munkahelyet mindaddig, amíg nincs a kezünkben minden eszköz a zökkenőmentes életvitelre« – alátámasztva ezt az igényt Jézus evangéliumi szavaival a tornyot építeni akaró emberről és a hadba vonulni akaró királyról (Lk 24,25–35). Az óvatoskodó szerzetes itt nem is sejti, hogy ezek a jézusi szavak csak szerves összefüggésükből kimazsolázottan érthetők félre... Még kevésbé emlékezik az ilyen aggodalmaskodó Jézusnak az ugyancsak a Lukács evangéliumban (9,1–3) leírt szavaira, hogy amikor szétküldte apostolait az egész világ »meghódítására«, mit kötött lelkükre és milyen hozománnyal stafírozta ki őket.”

– *a biblikus tudós*

„... az első könyvélményem a számomra elérhetetlen magasságban, a nagyobbik szobánk mestergerendáján fekvő nagyobbik könyv, a Biblia volt ... Esténként, amikor erre módunk volt, édesapánk, aki felérte a Bibliát a mestergerendán is, levette a könyvet, kicsit csendben maradtunk, imádkoztunk.

Igazi hobbim a Szentírással kapcsolatos nyelvekkel való foglalkozás volt. Az Ószövetség nyelve és a görög nyelv. Én a nyelvvel való bánást tartom fontosnak. A nyelv a benső kifejezése. Tanultam héberül, arámul, szírül, arabul. Nem beszélni, hanem megérteni. Ugyanaz a dolog hogyan jelenik meg a különböző nyelven. Ezt én élveztem, mint amikor egy borban különféle zamatokat ízlelünk. Az orosz nyelv számomra a Szentíráshoz vezető aranyhíd volt, ez így különleges ajándéka volt Jóistennek.”

– *az „imádság költője”*

„... Kerekes Károlyt valamiféle belső tűz hajtja. Hatni akar embertársaira. El akarja mondani, hogy az Isten, aki az ő életét olyan csodálatos »humorral« alakította, minden ember számára fenséges életet ígér. S ezt az ígéretet meg kell hallani, s ebben az ígéletben bízni kell. Az imádkozó ember, az elmélkedő pap, a prédikáló lelkész és a ciszterci életet a szétszórás után újjá szervező apát szóval meg ezekben a költeményekben és a prózai írásokban is – a biblikus professzor tökéletesen tájékozott ismereteivel, olykor a dogmatika súlyos szavaival, máskor a teológus precízen kidolgozott gondolatmenetével és szakkifejezéseivel akarja bizonyítani az Isten feltétlen jóságát. Ezért merem állítani, hogy Kerekes Károlynak szinte valamennyi verse a legtisztább szívben megszületett imádság. Egy papköltő nyilvános imája, rímekkel és költői képekkel megrakott elmélkedése valamennyi költeménye. Ezért hát van értelme verseit közelebb vinni azokhoz, akik őt szeretik, tisztelik, s akik költeményeit titokban vagy nyíltan imádságként olvassák, akik az Istent az ő versei segítségével keresik. A vers nemcsak arra való, hogy az ember legbensőbb érzelmeit kifejezze, hanem arra is mindenképpen, hogy hasson embertársainkra.” (Kilián I.)

Kerekes Károly: ÉRDEMES

Kérdés: Ember vagy, élsz, remélsz, gondolkodol,
szeretsz és sírsz, örülsz és csodálkozol.
Mondd, érdemes? Még mindig érdemes?
Álmodsz hős, tiszta múltat,
múltadnál is boldogabb jövőt,
alkotsz úrhajót és atomjégtörőt.
Mondd, érdemes?
Nevelsz fiakat,
sajátjaidat, vagy nagylelkűbben másokét,
imádkozol, hiszel,
s áldozatul halsz meg gyilkosaidért.
Mondd, érdemes? Még mindig érdemes?

Válasz: Valaki járt előttem – nekem ő az Út – ki mindezt
jól felmérte s végigélte már;
Valaki – számomra nincsen más *Igazság* – ki engem
hív, mert szeret, és „igen” szavamra vár.
Így – é r d e m e s !
Attól tudom mindezt – számomra ő az örök *Élet* –
ki értem s nekem adta önmagát halálra:
„A mások *ételéne-italának lenni,*
viszonzást sosem várva, –
é r d e m e s !”
Be szép is így embernek lenni!
Tudomásom ennyi.
Bölcsességem egyetlen kis szoba zárva
– ezt mindig vallani lelkem minden vágya,
ez legyen szívemnek végső dobbanása –
– „Érdemes volt!”

70 ÉVE TÖRTÉNT...

az egyházi iskolák államosítása

1948 júniusában el kellett hagyniuk tanárainknak iskolájukat, ahol több mint 170 év óta tanítottak. Erre kényszerítette őket a június 16-án „megalkotott” XXXIII. sz. törvény.

Ebből az időből valók az alábbi – a Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltárában őrzött – dokumentumok (konventi ülés jegyzőkönyve, a zirci apátnak rendszeresen küldött perjeli jelentés), melyből megtudhatjuk, hogy már az államosítási törvény elfogadása előtt „zár alá” vették az iskola vagyonyát, szó esik a Zircen kialakított oblátus intézményről, melyben több egri diák is folytatta középiskolai tanulmányait.

* * *

EGRI CISZTERCI KONVENT

29/1948.sz.

Jegyzőkönyv

a Ciszterci Rend egri konventjének 1948. június 26-án tartott gyűléséről

1. A perjel testvéri szeretettel köszönti a konvent tagjait és a gyűlést megnyitja.

2. Bevezető szavaiban kiemeli, hogy amióta Egerben ciszterciek vannak, életük mindig szorosán az Iskolához kapcsolódott. Ez az állandó és bensőséges kapcsolat szűnt meg most iskoláink államosításával. Ma úgy érezzük magunkat, mint a viharban összebújó nyáj. De bármennyire érezzük is a jövő bizonytalanságát s látjuk erőtlenségünket, a Jó Pásztor köré sereglünk s bízunk abban, hogy az isteni Gondviselés mindenkor meg fogja adni a szükséges kegyelmeket és az erőt a megpróbáltatások elviselésére.

3. Bejelenti, hogy Apátúr a két legutóbbi konventgyűlés jegyzőkönyvét jóváhagyta.

4. Perjel felolvastatja Apátúr 490/1948. sz. körlevelét a Rendben felállítandó oblátus-intézményről.

Ehhez kapcsolódva kázuskonferencia-szerűen megbeszéli a konvent, hogy az Apátúr által közölt elgondolást milyen módszerekkel valósíthatjuk meg. A cél világiaknak, elsősorban volt tanítványainknak a Rendhez való kapcsolása. Ez nemcsak a múltban is megszokott társadalmi formában, hanem mélyebb, lelki síkon is kívánatos. A kérdéshez Amadé, Antal, Atanáz, Levente és Jenő szólnak hozzá. A megbeszélés eredményeképpen a konvent Juliánt bízta meg a gyakorlati kivitel előkészítésével.

A templomunkban folyó pasztorációs munka intenzívebbé tételével is foglalkozik a konvent. A modern városi pasztoráció kiépítésében elsőként lehetnének Egerben. Ehhez elsősorban az egyházközségi életet kellene megindítani. Kívánatos volna, hogy templomunk a hívek részére napközben is nyitva lehessen. Ennek érdekében egy vasrácsot kellene felállítani. A tervezési és kivitelezési munkákat, ill. költségeket a szülők és a templom-látogató közönség szívesen vállalják.

A konvent a gyóntatás rendjét is megbeszéli. Vasárnap minden szentmise alatt, hétköznap is mindkét szentmise (negyed hét és negyed nyolc) alatt lesz gyóntatás.

5. Elnöklő perjel ismerteti Apátúr 377/1948. sz. körlevelét a nyári zirci lelkigyakorlatos hétről. A konvent részéről Károly fogja kísérni a lelkigyakorlaton résztvevő fiukat.

6. A perjel bejelenti, hogy az egri járásbíró, mint telekkönyvi hatóság 3791/1948.tk.sz. Végzésében arról értesítette, hogy régebbi beadványunk alapján egri ingatlanaink tulajdonjogát a Zirci-pilisi-pásztói és szentgotthárdi apátságok nevére az Egri Ciszterci Rendház nevére írta át. A végzőben felsorolt telekkönyvi számok közt a ráchegy-i ingatlan nem szerepel. – A konvent a bejelentést tudomásul veszi.

7. A szerzetesiskolák államosításával kapcsolatban a perjel felolvassa a rendfőnöki értekezlet vonatkozó határozatait, majd ismerteti a zár alá vétel lefolyását. Ez nálunk **június 14-15-én folyt le**. A perjel tiltakozását a leltározó bizottságok jegyzőkönyvbe vették. Mindkét bizottság udvariasan és előzékenyen viselkedett. A diákotthonra vonatkozóan elfogadták a rendfőnöki értekezlet határozatait alapján megszövegezett alábbi megjegyzést: „A hálószobákat a rendtől a rendtagok engedték át az internátus használatára, korábban a rendi tagok lakásául szolgáltak. A felszabadulás után az egri internátusok kezdetben szüneteltek. Így a diákság elhelyezése tette szükségessé a diákotthon felállítását. A rend új internátust tervezett és ekkor a fent átengedett hálólhelyiségeket a maga eredeti céljára vissza szándékozott venni. – A konyhahelyiség, továbbá a konyhához tartozó előkészítő helyiség és éléstár közösek a renddel és csak ideiglenesen vannak átengedve. – Az ebédlő a rendi ebédlővel közös tálalószobára nyílik. Az internátusi ebédlő a rend társalgója volt, melyet ideiglenesen engedett át a tanulók részére más megoldás hiányában.” A leltározó bizottság a konvent könyvtárára vonatkozóan ellenvetés nélkül elfogadta álláspontunkat.

A rendtagok állami szolgálatba vétele ügyében eddig annyi történt, hogy a perjel, mint igazgató megbízást kapott a VKMinisztertől az intézetnek állami iskolaként való átvételére. A rendfőnöki értekezlet határozata alapján közölte a tanker. főigazgatóval, hogy mint szerzetes, csak a Rend főnökétől fogadhat el szolgálati beosztást. A gimnázium igazgatására ez után dr. Habis György világi tanárunk, az általános iskola vezetésére pedig Ertsey Géza tanítónk kapott megbízást.

Elnöklő perjel bejelenti, hogy Eger m. város polgármestere 9787/1948. sz. alatt közölte a belügyminiszter rendeletét, melyben az államosítással kapcsolatban netán előforduló rendezavarásokért a papságot teszi felelőssé. (28/1948. sz. a. iktatva).

A konvent a bejelentéseket tudomásul vette.

Más tárgy nem lévén, elnöklő perjel a konventgyűlést bezárta.

K. m. f.

Dr. Hegyi Klára
perjel.

Urbán György
jegyző.

So
1918.
Apátváros levél (folyó nyelve)

Méltóságos és Főtisztelendő Apát Úr!
Krisztusban Kegyes Atyám!

Röviden jelentést teszek Méltóságodnak a legutóbbi napok eseményeiről.

Az államosítással kapcsolatos leltározás hétfőn és kedden (jún. 14-15.) folyt le nálunk. Tiltakozásomat jegyzőkönyvbe vették, egyébként simán folyt le a dolog, a nálunk leltározó két bizottság igen udvariasan és előzékenyen viselkedett. A diákotthon leltárába a következő szöveget vettük be:

„A hálószobákat a rendtől a rendtagok engedték át ... .. melyet

ideiglenesen engedett át a tanulók részére más megoldás hiányában.”
[a fenti jegyzőkönyvben olvasható szöveg megismételve]

Időközben kaptam kézhez a június 16-i rendfőnöki értekezlet határozatait, melyek 10. pontja foglalkozik a diákotthonokkal, nagyjából a fenti értelemben. Kérnék tisztelettel utasítást arra, próbáljunk-e mi innen elindítva valamit tenni ezeknek a diákotthoni helyiségeknek a rendház javára való visszaszerzése érdekében, vagy Apátúr szándékozik-e ez ügyben központilag eljárni.

Az volna kívánatos, hogy az egész Csiky Sándor-utcai frontot mentesítsék. Így volna legegyszerűbben lezárható az iskolai rész, természetesen közlekedési lehetőséggel a templomhoz, oratóriumhoz és a konvent könyvtárához. Ez utóbbira a bizottság ellenvetés nélkül elfogadta álláspontunkat.

Június 18-án délután kaptam a másolatban mellékelte táviratot s arra a kapott utasítás értelmében az ugyancsak mellékelte választ küldtem. A gimnázium ideiglenes vezetésével előterjesztésemre a tanács, főigazgató dr. Habis György világi tanárunkat bízta meg, az általános iskola vezetését pedig a tanfelügyelő megbízása alapján - minthogy Julián nem vállalta - Ertsey Géza tanítónk vette át. Az érettségi vizsgálatokat holnap kezdjük, ezek vezetésében nincs semmi változás.

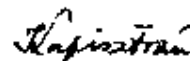
Nem tudom, milyen kilátások várnak arra, hogy a diákotthon helyiségeit a rendház visszakapja. A változott viszonyok miatt most ki kell építenünk plébániai adminisztrációt. A plébániának eddig külön helyiségekre nem volt szüksége, mert irodának az igazgatói irodát, gyűléstermeknek osztályokat, előadótermet használtunk. Most szükségünk volna a következő helyiségekre: plébániahivatal, plébániai iroda, nagy gyűlésterem, pléb. kongregációs otthon, munkaterem az Oltáregylet részére. Ezekre a célokra vennék igénybe a diákotthon által eddig használt helyiségeket. Az érsek úr fölvetette azt a gondolatot, hogy egy gimn. tanfolyamot vezethetnénk - államilag érvényes bizonyítvány nélkül - a kispapok részére. Ehhez szívesen csatolnánk egy rendi oblátus-csoportot is. Jelenlegi gimnazista tanítványaink közül (V.-VIII. o.) **húszan szándékoznak Rendünkbe** lépni. Méltóztassék a vonatkozó tárgyalások alkalmával ezeket a lehetőségeket is figyelembe venni.

Az érettségi alatt - minthogy kérdező tanár is vagyok - nem mehetek fel Pestre, bár Kúnótól úgy értesültem, hogy Apátúr jún. 23-tól kezdve Pesten lesz. 27-én azonban felmehetnek. Méltóztassék erre nézve üzenetet küldeni.

Mély tisztelettel maradok Méltóságos és Főtisztelendő Apát Urnak Eger, 1948. június 25.

Krisztusban engedelmes fia:

Mély tisztelettel

A két iratban csak a rendi nevükkel szerepelnek:

Dr. Révész Amadé
Kádár Antal,
Vajk Atanáz,

Maróti Jenő,
Dr. Ágoston Julián,
Dr. Evetovics Kunó

SIXTUS ATYÁRA EMLÉKEZVE

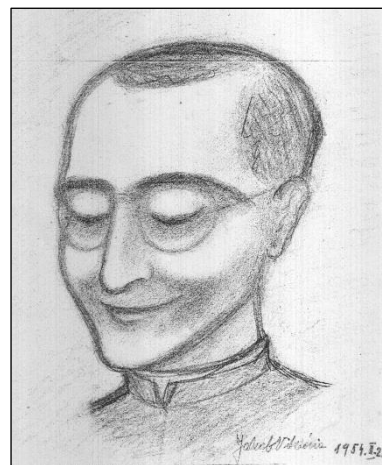
Február 25-én vasárnap, ciszterci Szent Bernát templom hívó közössége *Koós Ede* atya templomigazgató szervezésében emlékezett meg a templom vértanúhalált halt plébánosáról.

A 10 órásai szentmise előtt a Széchenyi utca 58. sz. alatti ház – melynek közelében Sixtus atyát halálra gázolták – emléktáblájának koszorúzásával vette kezdetét az emlékezés.

A szentmisén – ez a nap volt az ateista szocializmus áldozatainak emléknapja – Ede atya emlékezett Sixtus atyára.

A szentmisén részt vett a fertálmesterek küldöttsége, továbbá az utóbbi években újra éledő Szent Rókus ciszterci obláció tagjai, a ciszterci Gárdonyi Géza gimnázium tanárai és diákjai, valamint a Ciszterci Diákszövetség képviselői is.

A szentmise után a templom előterében elhelyezett emléktáblát koszorúzta meg az iskola küldöttsége.

Sixtus atya – ceruzarajz (16x23 cm)
Jakab Viktória (Kilián Istvánné) fiatal tanítványa készítette a halála utáni napokban

* * *

Újságunkban folyamatosan közöljük a Sixtus atya életével, munkásságával, halála körülményeivel kapcsolatos írásokat. Az alábbi újságcikk hitelesen számol be Sixtus atya korábbi munkahelyén, az előszállási ciszterci gazdasághoz tartozott Nagycarácsonyszálláson elszenvedett bántalmazásairól.

Ezek a szervezett atrocitások már előkészítették az elkövetkező években a szerzetesek megsemmisítésére irányuló lépéseket.

Nagycarácsony szálláson szeptember 7-én, a vasárnapi nagymise után előre *megszervezett csapat, R-gárdisták vezetésével* – megverte a helybeli plébánost, Debreceni Sixtus cisztercita atyát. A papverés szűkebb előzménye volt, hogy a székesfehérvári egyházmegyei főhatóság megfosztotta kántori tisztségétől *Ballagó László* nagycarácsonyi állami tanítót, mivel *püspöke rendelkezésének nem tett eleget, tanítói munkáját a legnagyobb fokú lelkiismeretlenség jellemezte, kántori kötelességeit pedig kimondottan rosszindulattal hanyagolta el.* A kántori tisztségétől megfosztott tanító a verést megelőző héten tüntető tömeget szervezett, hogy megakadályozza a helyébe kerülő új kántor hivatalba lépését. A tüntetés nem sikerült, mert a templom kórusát lezárták. A vasárnapi mise is botrány nélkül zajlott le. Nagymise után

azonban az előre megszervezett csoport elállta a templom két kijáratát és arra akarta kötelezni a plébánost, hogy vegyen részt gyűlésükön. A plébánost hívei előzőleg már figyelmeztették, hogy a gyűlésen meg akarják verni, azért megtagadta a követelést. Értésükre adta, hogy egyházi ügyekben a népképviselői jog nem a pártpolitikai szervezet illeti meg, hanem az egyházközségi képviselőtestületet. Az egyházmegyei főhatóság döntései ellen azonban még ez sem fellebbezési fórum, mint ahogy az állami köztisztviselők ügyében is a főhatóság az illetékes.

Alig tett ezután néhány lépést, az egyik támadó *belelógott.* Erre a többiek is nekiestek. A plébános *védekezés nélkül* akart tovább sietni a plébánia felé. A vele lévő nővére szállt szembe a támadókkal. Egyedül természetesen nem tudott velük boldogulni. A

támadók rárohantak a szerzetes plébánosra, földre teperték, szitkozódtk, káromkodtak és ilyen jelszavakat kiáltoztak: „Nekünk a püspök nem parancsol! Itt demokrácia van! Itt a nép parancsol!”

Mikor viselkedik „példásan” a nép

Eddig az eset, így pusztán leírva azonban nem mutatja hű képét a. Előszállás környéki és nagykarácsonyi helyzetnek. Az eset mai és tanulságos jellegét más adja meg. A hívek előző este értesítették a plébánost, hogy UFOSZ [Újbirtokosok és Földhözjuttatottak Országos Szövetsége (UFOSZ) – kommunista vezetésű érdek-védelmi szervezet volt 1946 szeptemberétől 1948 végéig] és kommunista tagok verekedésre készülnek és hozzájuk csatlakozott jónéhány parasztpárti is. Ezért vasárnap reggel jó korán beküldött egy gyereket az előszállási rendőrségre segítségért. A segítség azonban nem jött, mert – mint később ez egyik rendőrnymozó bevallotta – az előszállási rendőrség felhívta a cecei kommunista párt titkárát, Piros Istvánt. Piros leintette a rendőröket, hogy semmi szükség nincs a kivonulásra, ő mindenről tud, mi készül.

Így került sor a karszalagos vezetők által megszervezett papverésre. Igaz, a verésnél már levették a szalagot, de a jelvény mindegyiken rajta volt. A verekedésen más helyekről odahozott idegenek is részt vettek. A helybeli őslakos hívek a pap mellett álltak ki, – már amennyire mertek.

Másnap, szeptember 8-án a plébános felolvasta az egyházi törvénykönyv büntető szakaszát: azok, akik a papot tetteleg bántalmazták és felbujtójuk, Ballagó tanító, püspöknek fenntartott kiközösítés alá esnek.

Az ügy visszhangja azonban kezdett kellemetlen lenni a verekedőknek. Szeptember 8-án a helybeli UFOSZ gyűlést rendezett a templom mellett és azon Takács Ferenc megyei kiküldött tüzes szónoklatban nyugtatta a verekedőket. Ilyeneket mondott: „Ha a nép jogos követelését a pap elutasítja, példásan viselkedik a nép, amikor a papra emeli a kezét!” „A papok, a reakciósook, az iskolát a szoknyájuk alá akarják venni, ezért nem akarják az államosítást.” „Meg akarják akadályozni a nép öntudatosítását!” „A népnek jogában áll, ha kell, ökölrel lecsapni.”

Azonban a tüzes biztatás után küldöttség ment a plébániára és jellegzetes módszerrel azt kezdték vitatni, hogy nem is ők kezdték a verekedést, hanem a plébános nővére. Ezért verték meg a plébánost.

Az ügy eseményi részéhez még csak annyit fűzünk, hogy egyházi és állami részről megindult a vizsgálat. A jegyzőkönyvek semmiben sem kedvezőek a verekedők és a felbujtók számára.

Terv és végrehajtás

Eddig a história. Így önmagában szomorú és

elítélendő, ha azonban a távolabbi vonatkozásait és hátterét nézzük, benne izzik a magyar vidék minden súlyos kérdése, különösen a telepítése és az azzal kapcsolatos marxista politikai magatartásé.

A kommunisták azzal hízelegnek maguknak, hogy az országban csupán nekik van céltudatos és átgondolt politikájuk, politikai stratégiájuk. Úgy tudjuk, hogy épp ezért mindent, ami csak velük kapcsolatban történik, „kiértékelnek”. Szeretnénk ebben segíteni és kiértékeljük mi is a nagykarácsonyi papverést. Úgy véljük, hasznos lehet több irányban.

Nagykarácsonyszállás négy-öt kilométerre fekszik Előszállástól. Azelőtt tipikus dunántúli tanya volt a ciszterciek harmincezer holdas birtokán. Néhány évvel ezelőtt a ciszterciek templomot építettek a tanyára, mely talán a legszebb modern falusi templom az országban, a földosztásig 1200 lakosa volt, öt tanyatelepülésen szétosztva. Jött telepítés. Kilencszáz telepest hoztak ide hét hevesmegyei községből. A templom körüli településen 300 régi lakos és 270 új telepes lakik. A telepesek számára a régi urasági istállókat alakították át lakásnak. A ciszterek a földosztás után is megtartották plébániájukat és Debreceni atya igazán ciszter-módra végezte és végzi továbbra a nép lelkének, szellemének gondozását.

Ez kezdettől fogva nem tetszett a helybeli és környékbeli kommunista és parasztpárti vezetőknek. A telepesekhez hozzányúlni ugyanolyan támadás minden vérbeli kommunista szemében, mintha ipari munkásokkal merészel valaki foglalkozni nem marxista alapon. A fehérmegyei nagybirtokok különösen fontosak számukra. Itt akarnak betörni a „reakciós” és „papi uralom alatt álló” dunántúli parasztságba. Épp ezért hol csöndesebben, hol nyíltan – ahogy a taktika követeli – szüntelen folyik a küzdelem a lelkekért. Alapvető kommunista elgondolásnak látszik, hogy csak úgy tudják a népet megnyerni, ha a pap tökéletesen és feltétlenül engedelmessé válik az ő szempontjaiknak.

Amennyire taktikus és stratégikus a központ elgondolása, annyira nem tudják végrehajtani a helybeli megbízottak. Megfelelő ember nélkül a legstratégikusabb terv is a visszajára sül el.

Nem lehet olyan emberekkel sikert elérni, mint a nagykarácsonyi verekedés felbujtója, Ballagó László. Ballagó hivatalosan parasztpárti ugyan, (kántori állása miatt), de őt bízták meg a telepesek marxista szellemű nevelésével.

Egy jegyzőkönyvet idézünk róla:

Jegyzőkönyv. Felvéve 1947. június 10-én a nagykarácsonyi róm. kat. népiskolánál végzett körzeti iskolafelügyelői látogatás alkalmával.

A nagykarácsonyi V., VI., VII. osztályt Ballagó László állami beosztott tanító vezeti. Beiratkozott 55

tanuló, jelen volt 10 tanuló. A hetedik osztály egyáltalán nem jár iskolába.

Haladási napló nincs. Napló nincs. Tanmenet nincs. Beadó füzeteket a tanító egyáltalán nem vétezt a tanulókkal és nem is íratott. A házi füzetből a jelenlevő tanulók 5 darab füzetét ide mellékelem, amely világosan bizonyítja azt a nagy hanyagságot, felületességet és lelkiismeretlenséget, amellyel a tanító az egész évet eltöltötte. Rajzfüzetből három darab volt és abban is egyetlen rajz volt. A tanító bevalása, szerint 3 darab rajzot készítettek, de azok elvesztek. A házi füzetek világosan igazolják, a rendszeretlen, tanmenet nélküli vezetést. A tanító még annyi fáradságot sem vett, hogy azokat legalább átvegye és a tanulókkal kijavíttassa. A tanulmányi eredmény is a lehető leggyöngébb. Az 1946. december 13-án felvett jegyzőkönyv is világosan bizonyítja, hogy akkor sem volt órarend és tanmenet, amire azt felelte, hogy arra nincs szükség.

Az iskolafelügyelő figyelmeztette a tanítót, hogy ilyen hanyag és lelkiismeretlen munkának a kárát a tanuló, a szülő és a demokratikus Magyarország viseli. Úgy látszik, hogy a tanító nem akar tanítani, mert a múlt jegyzőkönyvben is megjegyezte: „ennyi fizetésért nem érdemes többet tanítani”. Az iskolafelügyelő akkor azt mondta a tanítónak, hogy ha kevesli a fizetést, akkor menjen más pályára és ne tegye tönkre az ifjú nemzedéket. Péter Imre sk. körzeti iskolafelügyelő. Tudomásul vettem: Ballagó László.

Ezt az embert az Új Magyarország úgy ünnepelte egy riportban, mint a haladó értelmiséget.

Ugyanezen idő alatt a plébános annyit dolgozott az iskolákért, hogy az elmúlt két év alatt a tanítók számát 3-ról 8-ra emelte. A katolikus iskola körül elkecsereedett küzdelem folyik. Először az adón keresztül akarták anyagilag tönkretenni. Addig folyt a propaganda az iskolai adó ellen, hogy elmaradt belőle minden bevétel. Az iskola fenntartása teljesen a pap nyakába szakadt. Ez, hogy kikerüljön minden harcot, huszonöt hold földet bérelt a ciszter birtok fel nem osztott részéből. A föld minden jövedelmét az iskolára költötte.

Erre Ballagóék részéről az volt a felelet, hogy a nyáron sebesen szétosztották épp azt a huszonöt holdat. Pedig még van felosztatlan föld.

25 százalékból miért csak 10 százalék?

Nem csoda, hogy a tanító egy kis csoportot kivéve, nem tud eredményt elérni. A szülők nem engedik iskolába a gyerekeiket azzal az indokolással, hogy úgy se tanulnak, hanem csak játszanak. Pedig a telepések

igen erős nevelő munkára szorulnak iskolában és az iskolán kívül egyaránt. Ballagóék azonban ahelyett, hogy munkamegosztással élneek, merő harccá egyszerűsítik a telep kultúréletét. *Vajjon használ-e a kommunista pártnak, hogy ugyanakkor rendezik a kötelező párt-szemináriumot, mikor a faluban téli tanfolyam van?* Veres Pétertől kérdezzük, hogy magyar népdalokkal szemben, amit a különböző katolikus rendezményekben adnak elő, *megfelelő ellenszer-e a kuplé, amit Ballagóék nyújtanak.* A szívós dunántúli néppel szemben aligha bírják azok a telepesek a versenyt, akik a kisbirtokos gazdálkodásnak azt az alaptörvényét se tudják, *hogy kezdő gazdának nem való lovat tartani,* mert néhány év alatt megeszi. Már pedig a nagykarácsonyi telepesek nagy része *nem adja alább két lónál.*

A dunántúli telepesek szempontjából döntő jelentőségű, milyenek a vezetők. Nem elegendő őket párt-szempontból kioktatni: szellemi, gazdasági – legelső sorban erkölcsi műveltségükön múlik, mi lesz a telepesek sorsa. De a telepesek pártállását is döntő mértékben befolyásolja ez. A telepesek Nagykarácsony 25%-át teszik. *A kommunista szavazatok aránya 10% volt.*

A pártstratégák figyelmébe ajánljuk, hogy a taktikán túl döntő jelentősége van az *etikának.* Az olyan ember, aki elvállalja a katolikus templom kántorságát, és utána, hogy sok egyebet ne említsünk – *a gyereke előtt a Kis Jézus szobrára azt mondja, hogy az semmi egyéb, mint egy zsidó kölyök,* – kommunista szempontból sem megbízható. A papverés pedig egyáltalán nem eredményes. Nagykarácsonyban jól tudják a régi és új lakók, hogy a plébános mennyire segítette és segíti őket anyagilag is. Aki az első pofont adta neki, *annak a rokonságát három igen súlyos helyzetből szabadította már ki.*

Ha más nem, az előbb említett választási eredmény figyelmeztesse a kommunista párt vezetőit, hogy a kifinomult, mélységes erkölcsi erőket mozgató katolikus magatartással szemben eredménytelen hasonló „direkt-akció” és „szabad cselekvés”. Sokan megkísérelték már kétezer esztendő alatt. *Semmire sem mentek vele.*

Néhány hónappal ezelőtt a legmagasabb tárgyalógosság hangján foglalkoztunk a kommunisták templomjavító propagandaakcióival. Ugyanolyan tárgyilagos és békés hangon mondjuk most is: *hiába a sekrestyeablakok foltozása, ha a humánus templomát nem építi minden pártmegbizott módszereiben is.*

Irányi Béla

KETTESBEN A FEHÉR/FEKETE SZERKESZTŐJÉVEL – II.

Lapunk 2017. karácsonyi számában közölt – Szerdahelyi Csongor, a Lánchíd Rádió Kettesben c. műsorában elhangzott – interjú szerkesztett szövegének folytatása.

Hogy alakult ezután az életed érettségi után?

1944-ben jelentkeztem a Műegyetemre. Akkoriban nem volt felvételi, így a szokás szerint „közbenjáró” után kellett néznünk. Egy osztálytársam édesapja segítségével kerestem fel klotildligeti nyaralójában *Misángyi Vilmost*, aki az Műegyetem rektora volt, kinek nagy alázattal előadtam kérésemet. Vegyész mérnök szerettem volna lenni, de végül is nem vettek fel. A „protektoron” nyilván elfeledkezett erről, majd mikor az egyetemen nagy merészen felkerestem, ajánlotta, hogy iratkozzak be a gépészmérnöki karra, mivel ott még van hely. Így gépészmérnök hallgató lettem, amit később sem bántam meg.

1944 szeptemberében kerültél egyetemre, meddig tartott ez a „pünkösdi királyság”?

1944 szeptemberétől jártam a Műegyetemre és a Pesti Szent Imre Kollégiumban laktam, a Ráday utca 43–45. sz. alatt. Nagy változás volt részemre az egri internátus után, ahol 60-an aludtunk egy teremben, itt meg 1–2 ágyas szobák voltak. Első alkalommal, mikor 1944 szeptemberében idekerültem egy Szabadkáról jött elsőéves mérnökhallgató volt a szobatársam. Akkor Szabadka magyar fennhatóság alatt volt.

Egyetemen az előadások október végéig folytak, talán 31-én mondta egyik professzor, hogy majd háború után folytatjuk. Legtöbben, mint fiatalok, el sem tudtuk képzelni, hogyan lesz vége ennek a háborúnak. Egy hónapig még a kollégiumban laktam, hazamenni nem tudtam, mert ott már oroszok voltak. Munkát keresve a Gamma Optikai és Finommechanikai Művekben helyezkedtem el. Itt november végéig voltam, amikor munkaszolgálatra kellett volna bevonulni az én korosztályomnak. A kiutat abban láttuk, hogy édesapám segítségével, aki katonaként Budapesten volt átvonulóban, katonának jelentkezem. Félig ismerős helyre kerültem, a párkányánai I/1 harcokszíró zászlóaljhoz, mint karpaszományos honvéd. Ennek parancsnoka Bercsényi Miklós ezredes, akinek szülőfalumban volt birtoka.

Hamarosan, december elején már Németországba kerültünk kiképzésre. A helyzet egyre rosszabb lett és 1946. május elsején amerikai fogságba kerültem, ekkor már az Alpokban, Mittenwaldban – Garmisch Partenkirchen mellett – voltunk egy kaszárnnyában.

Végül i. hetven év múltán örülsz annak, hogy amerikai fogságba kerültél.

Visszatekintve jól jártam, hogy ide kerültem, több osztálytársamnak orosz fogság jutott, ami hosszabb volt s a körülmények is sokkal rosszabbak. Az amerikai fogolytáborban én is két osztálytársammal együtt voltam.

Egy pár hónapig azért mi is éhezünk, és még sátor sem volt a fejünk felett. Száz embert osztottak egy csoportba, volt hogy százan három egy kilós kenyeret kaptunk, melyet 33 részre kellett elosztani. Ez csak kezdetben volt, augusztus végén egy másik lágerbe kerültünk, németországi Karlsruhe melletti rajnai kikötőben levő vasúti utánpótlási raktárban dolgoztunk. Innen 1946. január végén tíz napos utazás után február 2-án érkeztünk Hegyeshalomba, az amerikai hadseregkatonái kísérték és adtak át bennünket Komáromban. Innen hazakerülve március közepétől már folytatni tudtam az egyetemet.

Érettségi és kis hadifogságos intermezzo után ismét a Szent Imre kollégium következik.

1946 márciusában tértem vissza újból a Szent Imre kollégiumba. Az atya – minden évfolyamnak volt egy prefektusa – nagyon kedvesen fogadott. Őt már meglátogattam, mikor Komáromból hazafelé utaztam Budapesten keresztül, akkor még katonaruhában. Később is emlegette, jól esett neki, hogy így emlékeztem a rövid kollégiumi életemre.

Nagy előnye az ilyen típusú kollégiumnak, mint a Szent Imre kollégiumok – Pesten kívül Budán, Szegeden és Sopronban is –, hogy lakói különféle egyetemre jártak. A pesti Szent Imrén a Műegyetemen kívül a Pázmány Tudományegyetem bölcsész, jogi és orvosi, a Közgazdasági, az Állatorvostudományi, még a Zeneakadémia hallgatói voltak együtt. A közös étkezéseken és sok más alkalommal, közös szórakozásokon beszélgetve tudtunk egymás dolgairól. Együtt drukoltunk, mikor egy orvostanhallgató ment anatómiából „szigizni”. Jól megismertük egymás problémáit, nem volt annyira „szakbarbár” a környezet – ma külön gépészmérnöki, vagy vegyész mérnökhallgatói kollégiumok vannak. Nem mindenáron csak a szakma volt előttünk, megismertük más területeket. Pattantyus Á. Géza neves professzorom írta a híres G. ZS. (Gépészeti Zsebkönyv) előszavában: a szaktudás az ember életében 25%-ot jelent, az emberiség, a műveltség egyéb ága pedig a többit. Nem szabad a szakma érdekében mindent félretenni, az ember látóköre, ismeretei sokkal szélesebbek legyenek. Ne

akarják az embert, már egyetemista kora előtt is egy szűkített világba kényszeríteni. Ez a kollégiumban megtapasztalt szemlélet számomra a további életemben is fontos volt.

Fogság után visszatértél ismét a Szent Imre kollégiumba, de ez már egy olyan Magyarország, amely tele volt reménységgel, másrészt egyre vészjóslóbb jegyek gyülekeztek az égen, merthát a demokrácia megcsúfolása fokozatosan egyre láthatóbbá vált. Ezek a koalíciós évek – bizonyos szempontból a „fényes szelek” időszaka – hogyan nézett ki a szemüvegeden keresztül?

Visszatérve folytatni tudtam az egyetemet. Az első félévet elismerték, a kötelező kollokviumokat kellett letennem, ez csak kettő volt, azért is mertem nekivágni.

A kollégiumi életet nagyon élveztem, egy pár hónapja még sátorban, nagy tömegben éltem, s ebbe a civilizált környezetben élni nagy élmény volt. Visszatekintve, elége sanyarú volt az élet itt, igen gyenge kosztolás, fűtés egyáltalában nem volt – ugyan már tavaszodott –, de még a következő télen is sokat fázunk. A szobában reggelre többször is befagyott a víz a mosdóban. – Persze ezeken a nehézségeken a fiatalságunk átsegített.

Minden évfolyamon jó kis közösség szerveződött. Évfolyamtársaimmal minden reggel átgyalogtunk a Budán levő egyetemre. Kezdetben még nem állt a volt Ferenc József híd. Két pontonhídon lehetett átkelni, az egyik egy keskeny gyalogos híd, emlékezetem szerint a Boráros térhez közel, de ez veszélyesebb volt, mert itt gyakran szovjet katonák „ügyködtek”, a másik szélesebb ponton-híd az Erzsébet és a Ferencz József hidak közötti részen volt. Reggel mindig át lehetett menni rajta.

Említetted azt a prefektust, akit már előzetesen is meglátogattál, ki volt ő, és találkoztál más egyházi személyekkel?

Huszár György atya volt a prefektusom. Még jól emlékszem *dr. Mojzes Péter* atyára is. Volt egy civil atya is, mint prefektus a kollégiumban: *Kalmár Pál*, a híres énekes.

A Márvány mennyasszonyban még hallottam őt énekelni. Ő volt a „tangókirály”. Nemrégiben jelent meg ezen a címen róla Saly Noéminak könyve.

Mint katonatiszt került a háború alatt a kollégiumba, – pontos történetét nem ismerem –, s legalább két éven keresztül élt itt. Ő is foglalkozott a kollégium egyetemistáival, emlékszem „illemre” is oktatót – akkoriban már a kollégiumban és a Molnár u. 11. sz. alatt voltak „teadélutánok”.

Más világiak is voltak prefektusok?

Nem, ez csak a háborús idők maradványaként történhetett. Igazgatónk, *dr. Koszterszitz József*, Koszter atya volt, akit már középiskolás korunkból a „Zászlónk” c. lapból is jól ismertünk. Fulgur és más ifjúsági regényeit szívesen olvastuk. Tőle megkaptuk az egyetemi ifjúság számára írt könyvét, a Nos Rector-t.

A Szent Imre kollégiumban mi volt a prefektusok dolga? A nevelőitek is voltak? Mi volt hozzá a viszonyotok és túrtétek-e? Hisz mondhattátok, felnőtt emberek vagytok, mit szóltok bele az életünkbe,

Számomra az, hogy már nagykorú voltam, felnőtt, nem jelentett olyan sokat. Ma már – egy kis túlzással – a 18 éves ifjú nézi az óráját, hogy mikor lesz 18 éves, s attól kezdve azt hiszi, hogy ő már teljesen önálló lény. A prefektusok összetartották a csoportjukat, rendszeresen összejöttünk megbeszélni dolgainkat, külön-külön is figyelemmel kísérték munkánkat, tanulmányainkat. Elvárták, hogy beszámoljunk eredményeinkről. Így az ember jobban ügyelt is arra, hogy tisztességesen letegye vizsgáit. Nem régen találtam holmijaim között egy értesítőt, melyet annak idején a prefektusom küldött szüleimnek, beszámolt róla egy 22 éves korombéli féléves életemről, 1948 elején. Így eléggé belenyúltak az ember életébe, igyekeztek a neveléssel is foglalkozni. Egy 18–22 éves fiatalember még rászorul bizonyos irányításra, elfogadva azt az elvet, hogy 24 éves korig az ember életvitele nemcsak önnevelésből áll, hanem kívülről kapott tanácsadásból is.

Ekkoriban már eléggé ment a harc a lelkekért, az ifjúságot megcélozták a kommunisták, szocialisták. Az egyházi iskolákat 1948 júniusában államosították, a kollégiumok is ebben a csoportban voltak?

Azt nem tudom, mikor vette át az állam a kollégium irányítását, és csináltak népi kollégiumot. Én 1948 októberében jöttem el a Szent Imre kollégiumból, akkor már eléggé zavaros, bizonytalan volt a helyzet. Addig közösségben vettünk részt vallási megmozdulásokban, Mindszenty bíboros gyűléseire, a bazilikában tartott miséjére szervezett formában – szentimrés sapkában – vonultunk ki.

Mi történ utána veled?

Albérletbe mentem, a Bartók Béla út 86-ba egy kedves idős házaspárhoz. Ekkor már lelkesen udvaroltam a későbbi feleségemnek. Ő bátyjával, aki évfolyamtársam volt, itt lakott Budán. Ötödéves tanítónőképzős volt. Egerben, az angolkisasszonyoknál végezte az első négy évet, de az államosítás után ő is Pestre jött, együtt lakott szintén albérletben a bátyjával, s pesti angolkisasszonyok államosított képzőjében nyert oklevelet 1949 júniusában.

A gépészmérnöki oklevelet 1949 novemberében kaptam meg, s akkor a Gamma Optikai és Finommechanika Vállalatnál helyezkedtem el. 1950 októberében megnősültem. Akkor költöztünk ide, a Bartók Béla úti lakásba, mint albérlő, kezdtük a közös életet egy kis szobában. Ez nem nagyon izgatott bennünket, örültünk, hogy fedél volt a fejünk felett. Itt éltünk 60 éven keresztül, 1956 után társbérletben, majd a lakásleválasztás után 1963-tól már önállóan. Feleségem mezőkövesdi volt, 2010-ben halt meg. 1987-ben mentem nyugdíjba, majd még négy éven keresztül mint nyugdíjas dolgoztam a Gammában. Sajnos az ipar teljesen megsemmisült, így a szakmában nem tudtam kapcsolatot teremteni.

Hogyan emlékszel vissza ezekre az évekre, mikor különféle dolgok történtek, Mindszenty lecsukása, szerzetesrendek feloszlása stb. Egy fiatal, katolikus neveltetésű végzős mérnök hogyan élte meg mindezeket. Mennyire foglalkozott vele, próbált alakítója lenni az eseményeknek. Vagy örült, hogy békén hagyják és tette a dolgát, ami állapot béli kötelességéből következett?

Inkább az utóbbi, nem vettem részt, de nem is adódtak számomra olyan lehetőségek, hogy bármi-ben is részt vegyek. Ez talán azzal magyarázható, Budapesten nem voltak ismerőseim, rokonaim. Kapcsolataim, melyek a kollégiumban már jól kiépültek, megszakadtak. Akik – ezekről ma már többet hallunk – valamiképpen próbálkoztak más utakat keresni – sok szállal kötődtek ide, itt jártak középiskolába, szüleik itt laktak. Így ezeknek az eseményeknek csak szemlélője voltam.

A kommunizmus erőszakos térhódítása elsősorban családomon keresztül érintett. Édesapámat, aki még 1949-ben is kántortanító volt, igazgatója Erdőtelken a kb. 10–12 fős általános iskolának, felmentették, a kántorságról is le kellett mondania, a szolgálati lakásukat el kellett hagyniuk. Nagypapámat, kinek 50 kisholdas birtoka volt, benne kb. 10 hold szőlő, kuláknak minősítették. 1952-ben kénytelen volt az állandó zaklatások, fenyegetések miatt 66 éves korában elhagyni lakóhelyét, s Budapesten kellett valamiféle megélhetést keresnie. A községben tekintélyes ember volt, sok emberen segített, így a helybeliek nem is támadták. Akkoriban községi vezetőket, rendőröket is idegen vidékről telepítettek a községbe, akik számára már nem jelentett kötődést, és végrehajtották az elvárt megtorlásokat.

Akkoriban háromszoba, cselédszobás Bartók Béla úti lakás egyik kisebb szobájában éltünk, s nagypapámék a házigazának köszönhetően, aki a budai Szent Imre ciszterci gimnáziumnak volt a tornatanára, Dűppong Mihály, a cselédszobába költözhetek és velünk

együtt lakhattak. Majd egy év után, mikor Nagy Imre korszaka jött és egy kicsit enyhült a helyzet, haza költözhetek, habár ekkor már teljesen vagyontalanok voltunk, mindenüket „felajánlották” a helyi TSz-nek.

Említetted ezt a házat, ahol élsz, ma már nem albérletben, hanem tulajdonosként, hogy a Ciszterci Rendé volt ez a bérház, itt Budán a Gárdonyi szobor közelében, mely már több mint száz éves. A lakásod a Gellért felé néz.

Mikor albérletbe ideköltöztünk, 1950 őszén, már államosították a házat. A házigazdánk a Szent Imre gimnáziumnak volt a tornatanára, Dűppong Mihály, annak idején ő volt a Rend által megbízott gondnok. A ciszterciek a húszas évek közepén vették meg ezt a házat azzal a szándékkal, hogy itt lesz a rendházuk, a ciszterci tanárok ekkor a Bartók Béla út 15. sz. alatt laktak. Ez nem valósult meg, valószínűleg a lakókat nem tudták kitenni és csak a harmincas évek közepén, mikor megvették az Ibrahim utcai szanatóriumot alakították ki a rendházukat.

'56-ról milyen emléked van?

Akkoriban a Műegyetemen gyakorlatvezető tanársegédi megbízásom volt, hetente két alkalommal mentem a vállalattól az egyetemre. Október 22-én délután a Műegyetem aulájában volt nagygyűlés, melyen én is részt vettem, este nyolc óráig voltam ott, de ekkor haza kellett jönnöm. A gyűlésen már igen forró volt a hangulat. Másnap, 23-án délelőtt is volt óráim, s diákok – negyedévesek – lelkesen beszámoltak a gyűlésen történekről. Megkaptam tőlük műszaki egyetemi diáknagygyűlés határozatának 16 pontot tartalmazó röplapot, melyet azon az éjszakán készítettek. Ez becses emlék ma is megvan, az unokámnak adtam, hogy ő őrizze. Délután az üzemből mentünk el a Bem téri nagygyűlésre. Másnap reggel – a rádióból arra szólítottak, ne menjünk be a munkahelyre –, én is itthon maradtam. 25-én délelőtt újból dolgozni kezdtünk, de délelőtt kikapcsolták az áramot, az üzemi hangszóró sztrájkra szólított fel és hazamentünk. Attól kezdve itthon voltam.

Féltél, reménykedtél, mi ment végbe benned? Hitted-e, hogy ebből lehet valami, vagy inkább aggódtál?

Inkább aggódtunk, még éltek bennem a háború emlékei, nem volt ismeretlen a „fegyverropogás” – de most más volt a szituáció, családom volt, négyéves gyermekünk. November 4-e után két napot-éjszakát a pincében töltöttünk. Nem voltam a közeli Körténél, ahol barikádot állítottak és harcok is voltak. Házunk előtt is jártak szovjet harckocsik, a szembe levő épület földszintjébe bele is lőttek.

Az '50-es, '60-as években hogyan tartottátok egymással a kapcsolatot, tanárok, diákok?

Az osztálytársaimmal folyamatosan tartottuk a kapcsolatot. Budapestre sokan kerültek, akikkel családilag is kapcsolatban voltunk, többükkel, akik más vidéken éltek, felkerestük. Az igazi baráti kapcsolatok középiskolás korban szövődnek, melyek egy életen át tartanak. Sajnos már szinte minden ilyen barátom elhunyt.

Érettségi találkozót rendszeresen tartottuk, mindig Egerben jöttünk össze, ahova egy-két tanárunk is eljött. Az éves során huszonhat alkalommal jöttünk itt össze, utoljára már csak hatan voltunk, a 65 éves találkozón 2009-ben.

Osztályfőnökünk, Falubíró Győző a húsz éves találkozónra tudott eljönni Egerbe. Hazafelé menet pár napot Budapesten töltött, még nálunk is megszállt. Cserkészparancsnokom- és némettanárommal, Vajk Atanázzal szétszóratásuk után is mindig kapcsolatban voltam, felkerestem Diósgyőrben, Jászberényben, ahol káplánként működött, többször felkeresett ő is a lakásunkon.

Az utolsó témánk, amit megbeszélünk: te vagy az egri ciszterci gimnázium öregdiákjainak egyik vezetője, a lapjának szerkesztője, – hogyan kezdődött, mikor jött lehetőség, hogy ismét működjék ez a szervezet. Mikor csillant fel a remény, hogy újra indulhat ciszterci iskolátok?

A nyolcvanas évek vége felé, mikor már „a kötelékek lazultak” – jött egy szerencsés dátum, iskolánk indulásának 300. éves jubileumát akartuk megünnepelni – 1689-ben alapították a jezsuiták, Érdekes, hogy egyik civil tanárunk, Ócsvár Géza temetése – 1987 februárjában – adott arra alkalmat, ahol sok egri öregdiák, lehetünk legalább százan, gyűlt össze a Farkasréti temetőben. Ez után kezdődött a szervezkedés. Első alkalommal a budai Makkhetes vendéglőben vagy húsz öregdiák – sajnos én még nem voltam ott – jött össze *Tárkányi László*, 1939-ben érettségizett öregdiák hívására. Itt határozták el a 300 éves évforduló megünneplését. Ekkor vetődött fel a gondolat, hogy létre kellene hozni a még 1948-ban betiltott Ciszterci Diákszövetséget, s ez lehetne a jubileum gazdája. Ettől kezdve minden hónapban egy alkalommal találkoztunk, fő téma a jubileum szervezése volt. Itt ismerkedhetett meg újra sok egri öregdiák. Azonban kiderült, hogy Ciszterci Diákszövetség címen nem lehetett egyesületet alakítani, s így Egerben megalakult az Egri Öregdiákok Baráti Köre 1988 októberében azzal a céllal, hogy az iskolánk 300 éves jubileumát megszerveze. Az egyesületbe több mint háromszáz öregdiák lépett be, 90 %-ban ciszterci diákok.

Eszembe jutott egy ciszterci öregdiák neve, aki ebben az időben igazságügyi miniszter volt: Kulcsár

Kálmán. Ő mennyire volt benne ebben a szervezkedésben?

Kulcsár Kálmán is Erdőtelken született, édesapja az én édesapámmal együtt volt ott tanító. Kálmánt gyermekkorától ismertem, 1934-től húgommal együtt járt elemibe. Azután, talán 1939-ben, Egerbe költöztek, mert akkor már két Kulcsár fiú járt itt a gimnáziumba.

Egy tartózkodó ember volt, de elfogadta a közeledést, nyíltan nem vett részt a szervezkedésben, de vállalta, hogy 1989 májusában a jubileumi ünnepségen részt vesz. Ő volt az díszközgyűlés ünnepi szónoka.

A te iskolád mikor került vissza ciszterci kezelesbe, ott is átmenet volt?

A Zirci Apátság 1993-ban visszakapta az iskola tulajdonjogát, de a fenntartási jogot csak 1997-től. 1997 augusztus utolsó napján a Veni Sanctén sok öregdiák is megjelent örvendezve és reménykedve hallgatta Kerekes Károly ny. zirci apát szavait az ünnepségen. Újból működhetet ciszterci gimnázium Egerben, az iskola megtartotta az államosításkor felvett Gárdonyi Géza nevet.

Akkoriban még volt egy-két ciszterci atya Egerben, ma sajnos már nem láthatnak az egri diákok ciszterci habitust.

Budán, Pécsen és Székesfehérváron is nap mint nap láthatnak a diákok – mutatoba is – egy-két esetleg három ciszterci szerzetest az iskolában vagy a plébánián. Eger ilyen szempontból mostoha helyzetben van. Ennek ellenére a ciszterci örökséget tudják ébren tartani? Te hogy látod?

Jó kapcsolatban vagyok az iskolánkkal, s úgy látom, hogy hangsúlyozottan ápolják az iskola ciszterci kötődését. Ez olvasható ki az iskola 2000/01 tanév óta megjelenő rendszeresen megjelenő, tartalmas és szép kiállítású Évkönyveiből is.

Sok nehéz időszakot megélt már a magyar ciszterci rend. Feladata, hogy ebben a viszonylag konzolidált világban magára találjon és legyen annyi szerzetesük, hogy jusson Egerbe is. Köszönöm a beszélgetést és köszönöm azt az áldozatos munkát, mellyel egy gyönyörű örökség apróbb nagyobb emlékeit őrzöd, ápolod és szerkeszted az egri ciszterci öregdiákok lapját.

Köszönöm a lehetőséget, hogy kifejezhettem hálámát az iskolám és a Rend iránt. Bízom abban, hogy iskolánk tovább őrzi hagyományainkat, megmarad ciszterci kötődésében, s reménykedem, hogy lesznek hívatások, melyek a Ciszterci Rend Zirci Kongregációját tovább éltetik.

Dr. Péntek Márta: INTERNÁTUSI ÉLET AZ ANGOLKISASSZONYOKNÁL

Az 1948. évi államosítás után 1990. szeptemberben örömteljes reményekkel újra indult az angolkisasszonyok „Sancta Maria” Leánygimnáziuma a 2016/17 tanévtől kezdve „beolvadt” az egyházi iskolák sorába. Nem csak az 195 éves intézet volt növendékei, hanem a „testvérintézet” ciszterci öregdiákjai is szomorúan veszik mindezeket tudomásul.

Gyűjtsük össze emlékeinket, melyek Alma Materunkhoz fűződnek – kérték többen is az iskola egykori növendékei.

Újságunkban örömmel adtunk teret dr. Péntek Márta írásának, aki 1939–1947 között volt az Angolkisasszonyok B.M.V. Egri Érseki Leánygimnáziumának tanulója és internátusának növendéke. 70 év távlatából is imponáló részletességgel írja le emlékeit, bepillantást engedve a „bennlakók” meglehetősen zárt világába.

Egerben az Angolkisasszonyok internátusában kb. 120 növendék lakott, akiket „bennlakóknak” neveztek, a városban lakó diákok voltak a „külsősök”. A bennlakók életkora 10–19 év között volt, minthogy a zárdában a következő iskolák működtek: gyakorló elemi 4 osztállyal; polgári; gimnázium; tanítóképző; líceum és kereskedelmi iskola. Elemista bennlakó nem volt, viszont a 8 osztályos gimnáziumot és a polgárit is 10 éves korunkban kezdtük.

A tanév szeptember 7-én kezdődött. A karácsonyi szünet dec. 21. és január 6. között volt, bár a háború kitörése után szénszünet címén a téli szünetidő általában 2 héttel hosszabb lett. Húsvéti szünetet természetesen a Nagyhéten kaptunk és Húsvét keddjén kellett visszamennünk. A tanév június 25-én ünnepélyes Te Deummal ért véget. A három nagy szünetidőn kívül nem mehettünk haza, kivéve, ha a családban valamilyen különleges esemény, pl. temetés nem történt. Hazautazni mindenkinek csak az érte jött kísérővel lehetett.

Látogató minden hónap 2. és 4. vasárnapján délután 3 és 5 óra között jöhetett hozzánk. A látogató a portán megmondta, kihez jött, ekkor a portás nővérke telefonon felszólta a nappaliba és lehívta az illető kislányt. A látogatóval az első emeleti, szép növényekkel és kényelmes fotelokkal berendezett *társalgóban* beszélgethettünk. Év elején a szülőket megkérdezték, ki az a rokon vagy ismerős, aki az ő tudtukkal és beleegyezésükkel havonta egyszer, a második vasárnap 10 és du. 5 óra között kivihet minket a városba és nála is ebédelhetünk. Ez volt a „kimenő”.

Az internátus a hatalmas épület második emeletén helyezkedett el. Nappal a kerti szárnyban, az úgynevezett *nappaliban* tartózkodtunk. Három nappali volt: a „kis nappaliban” az első-másodikos kicsik, a „középsőben” a harmadik-negyedikesek, a „nagy nappa-

liban” pedig a felső tagozatosok voltak meghatározott ültetési rend szerint elhelyezve. Mindhárom teremben az egyik sarokban kis házi oltárka állt, fölötté a Szűzanya szobrával vagy képével.

Minden nappalinak volt egy felügyelő *prefektája*, aki állandóan a gyerekekkel volt. Egy dobogóra állított asztalka melletti széken ülve jól át tudta tekinteni az egész helyiséget. Felügyelet nélkül soha sehohol nem maradtunk.

A falak mentén kis szekrénykéik álltak, 3 sorban egymás fölé rakva. Mindnyájunknak volt egy külön szekrénykéje, benne egy polc, tehát 2 fakk – ebben tartottuk a könyveinket, füzeteket, a festéket, írószereket vagyis az iskolai felszerelést, és néhány apró személyes holminkat, pl. kesztyű, sapka, imakönyv stb. A szekrénysor legvégén volt a két nagyobb, kulcsra zárt rész, melynek kulcsa a prefektánál volt. Az egyikben volt a növendékek cukorkája, csokoládéja; ezt vagy otthonról hoztuk magunkkal, vagy kérésünkre a zsebpénzünk terhére a prefekta hozatta be a városból. Édességet magunknál nem tarthattunk. A szekrénykét az esti rekreáció idején a prefekta nyitotta ki és akkor vehettünk ki a finom falatokból. Illó és szokásos volt, hogy akinek volt valamilyen cukorkája, abból a legjobb barátjait is megkínálja. A másik zárt fakkban füzetek, festékek, vonalzó: iskolai felszerelések voltak. Ha valakinek ilyesmire volt szüksége, szintén este kérhette a prefektától, aki a vásárlást egy füzetbe beírta, és ezt szülei a félévi elszámoláskor fizették ki.

A nappaliban asztalok és székek voltak. Az asztal fiókjába uzsonna előtt oda kellett készíteni a tanuláshoz szükséges könyveket és füzeteket, este pedig a másnapra bepakolt táskát.

De hogy a napirendet az elején kezdjem:

Hétköznap reggel 6 órakor volt ébresztő, kivéve a szerdai napot. Szerda délután jött két atya gyóntatni, ezért szerda reggel nem mentünk szentmisére, ez volt a *kialvó*. Csak későn, felnőtt fejjel tudtam meg, hogy a kicsiket – az alsó tagozatosokat – gyóntató ferences atya Páter Szedő Dénes, a jeles író és költő volt, igen szerény, végtelenül kedves ember.

A reggeli ima közös elmondása után mosdás, öltözködés és az ágy szétrakása következett. A párnát, takarót az ágy vasrúdjaira kellett feltennünk és a 3 darabból álló matracot H alakban felállítani. Amikor elkészültünk, a lépcsőnél párba álltunk, elől a kicsik és sorban a nagyobbak, legvégül álltak a nem áldozók. A mai eszemmel úgy gondolom, hogy az illetők valószínűleg nem valami nagy vétket követtek el, de mi akkor még a kis bűnöket, gyarlóságokat is komolyan vettük. A szentségi böjt is akkor még nagyon szigorú volt, előző estétől fogva enni, inni nem volt szabad. Persze vacsora után enni már nem tudtunk volna, de vagy

nagyon szomjas lett valaki éjszaka, vagy fáj, kapart a torka, és azért ivott még néhány korty vizet, és akkor már nem áldozhatott. Szép csendben levonultunk a 7 órakor kezdődő szentmisére. Eleinte még a Zsasskovszky-féle ima- és énekeskönyvet használtuk, a negyvenes évek elején vezették be a jelenleg is használatos Szent Uram énekkönyvet.

Szentmise után felmentünk az ebédlőbe reggelizni. A reggeli egy kifli vagy zsemlye volt, hozzá egy csésze tej vagy tejeskávé vagy tea. Év elején mindenkitől megkérdezték, melyiket kéri, és az volt a helyünkre odakészítve.

Reggeli után az ebédlőben olvasta fel Máter Orsovai, a főprefekta, hogy aznap ki moshat fejet, ki fürödhet, vagy ha nagy ritkán moziba mentünk, azt is ilyenkor tudtuk meg, hogy „jósága” miatt ki nem nézheti meg a filmet. Ugyancsak a reggeli után iratkozott fel, aki aznap korcsolyázni vagy az uszodába szeretett volna menni.

Ezek után felmentünk a nappaliba, átnéztük az előző este bepakolt táskánkat, majd lementünk az iskolába: gimnazisták az első emeletre, a polgáristák és képzősök a földszintre.

Az iskolában a bennlakók külön padsorban ültek és szünetek alatt is fel kellett menniük az internátusi folyosóra. Ránk szóltak, ha valamelyik külsőssel beszélgettünk. Az első óra után feltrappoltunk a hálóba, mert akkor kellett az ágyunkat összeraknunk. Ha valamelyik tanárnő a kicsengetés után még egy-két percig beszélt, igencsak rohannunk kellett a folyosón, hogy a következő órára idejében visszaérjünk. Ha viszont az ágyunkat nem rendesen csináltuk meg, pl. hepe-hupás maradt, megesett, hogy estére szétrakva találtuk.

A harmadik óra utáni szünet 15 percig tartott. A bennlakók ilyenkor mentek az ebédlőbe tízórazni. A tízórai egy csupasz zsemlye volt. Akinek a szülei úgynevezett külön-tízórait is befizettek, az kapott egy kis darabka vaját, vagy egy szelet felvágottat, 2–3 szelet kolbászt, amennyi egy zsemlyébe elég volt. Bár a felvételtkor kapott prospektus szerint a növények csomagot csak születés- vagy névnapjuk alkalmából kaphattak, a háború kitörése után vihettünk magunkkal a szünidőről visszatérve zsírt, mézet vagy lekvárt. Az intézeti számunkkal ellátott üvegeket az ebédlőben nagy polcos szekrényekben tartottuk, a szekrényt tízórai és uzsonna alkalmával kinyitották, tehát megkenhettük a zsemlyéinket. Nagybőjt idején pénteki napon nem nyitották ki a szekrényt, hogy önmegtartadást gyakoroljunk.

Akkor még szombaton is volt tanítás. Hatodik óra csak a magasabb osztályosoknak volt, az osztályfőnöki órát általában szombaton a hatodik órában tartották. Ugyancsak a hatodik órában volt az iskolai karénekesek próbája is. – Az Önképzőkör és a sportköri foglalkozások, a külön-torna délután volt megtartva, heti egy alkalommal.

Tanítás végeztével felmentünk a nappaliba. Akinek csak 5 órája volt, annak ebédig maradt egy kis szabad

ideje. Ilyenkor lehetett beszélgetni, kézimunkázni, olvasni és jó időben ilyenkor vittek uszodába.

Két óra előtt egy nagylány csengővel végig szaladt a folyosón. Erre a jelre párba álltunk és kivonultunk a hosszú folyosóra. A beépített szekrényekből kivettük a kabátot, sálát, esernyőt, hócipőt – mikor mire volt szükség –, mert ebéd után sétálni kellett mennünk, erről csak a betegek hiányozhattak.

A folyosókon – bárhová mentünk – mindig csendben kellett lennünk. Válaszajtóknál, a lépcső kezdeténél és ha azon leértünk, meg kellett állnunk, és a velünk vonuló prefekta szavára indulhattunk tovább.

Az ebédlő az első emeleten volt, nagy, tágas terem. Kétoldalt hosszú asztalok álltak, egy oldalukon 30 gyerek tudott ülni. Az asztalok végénél egy-egy Máter állt, tőle jobbra és balra az asztal sarkán nagy torony tányér. A nagy konyha a földszinten volt, onnan hordták fel az ételt az ebédlővel szemben lévő „kiskonyhába”, ahol a Schwesterke kisebb edényekbe szedte és az ebédlő ajtaján lévő, lehajtható tálalóállványra rakta.

A nagylányok közül minden héten ki volt jelölve két „házikisasszony”, akik fehér kötényt kötve maguk elé, a tálalóról az ételt az asztalok végéhez hordták. Ugyancsak ők vitték ki az összeszedett elhasznált tányérokat is.

Az ebédlőben beszélgetni csak akkor volt szabad, amikor arra a főprefekta, aki az ebédlőben felügyelt ránk, a csengőjével jelet adott. Ez általában akkor történt meg, amikor a levest kezdték osztani. A mosogató vége felé újabb csengőszó jelezte, hogy most már el kell hallgatnunk.

Az ebédlőben nem úgy ültünk, ahogyan kedvünk tartotta. Ha egy társaság már kicsit jobban összemelegedett és többet beszélgetett a kellesténél, keresgélhettük a hosszú asztalon, hogy kinek hova pakolták a poharát és az evőeszközét! A poharunkon is ugyanúgy, mint az evőeszközünkön és a szalvétánkon, rajta volt a számunk.

Ebéd végeztével sétálni mentünk. A séta hétköznap fél, vasárnap egy órát tartott. Vasárnap legtöbbször a Fő utcán (Széchenyi utca) mentünk szép komótosan a tűzoltókig és vissza, hétköznap pedig a Nagytemplom (az egriek úgy hívták a Dómot) mögött, a Dohánygyár felé kerültünk. Aki korcsolyázni ment, az az ebédlő ajtaja mellett egy nagy kosárból kivehette az odakészített felszerelését és azonnal indulhattak a Máter kíséretében a jégpályára. Akinek fogorvoshoz kellett mennie, azt is ebéd után kísérték a városban nem messze lakó M. doktor rendelőjébe, aki egy nagydarab és meglehetősen kíméletlen ember volt.

Uszodába elég sokat jártunk, mivel a tanév június végéig tartott és gyakran volt jó meleg idő. A versenyuszodában a férfiak és a nők számára külön idő volt megállapítva, és mivel női óra 1 és 2 között volt, oda ebéd előtt tudtunk menni. Aki reggel feliratkozott, iskolából hazaérve szintén összekészítve találta a strandkosárkáját a szükséges holmikkal, és két perc

alatt az uszodában voltunk. Ott mindenki saját kabint kapott az öltözködéshez, csak az volt a rossz, hogy egy órai úszkálás, pocskolás közben arra kellett vigyázni, hogy a kabin kulcsát el ne veszítsük.

Sétából hazaérve a nappaliban készítettük az írásbeli házi feladatokat. Ebből volt bőven, hiszen 3 idegen nyelvet tanultunk: elsőtől németet, harmadiktól latint és ötödiktől franciát is. Minden leckéből ki kellett írunk egy szótárba az új szavakat, és fordítást is kellett készítenünk. Ezen kívül volt a magyar és a matek írásbeli feladat is! Ebben az időben, tehát 3 és fél 5 között lehetett együtt tanulni, és az asztalra előkészíteni azokat a könyveket, amelyekből másnapra a szóbeli leckét kellett megtanulni.

Fél 5 után lementünk uzsonnázni, ilyenkor gyakran kaptunk gyümölcsöt, mert a Rendnek nagy gyümölcsöse volt a város határában.

Uzsonna után 5 és 7 között volt a *szigorú stúdió*. Ekkor már csak könyvből volt szabad tanulni, írásbelit készíteni már nem lehetett. Ha egy könyv a szekrényben maradt, nem mehettünk oda érte.

Este 7-kor csengettek a folyosón. Felsorakoztunk és szokás szerint beszélgetés nélkül, csendben mentünk le vacsorázni. A vacsora mindig főtt étel volt. Utána az ebédlővel szemben lévő kápolna felé fordulva elmondtunk egy esti imát, majd visszamentünk a nappaliba, kezdődött a *rekreáció*.

A rekreáció hétköznap fél órát, vasárnap tovább tartott. Ekkor osztotta ki a prefekta az érkezett levelet, majd kinyitotta a cukros szekrényt, szükség szerint adott a kért tanszerekből. A játékidő leteltével asztalunk mellé térdelve elmondtunk egy közös esti imát, utána énekeltünk egy Mária-éneket, majd indultunk a hálóba.

Az elsősök hálója, a Baba-háló a folyosó végén volt. Ott a sarokban állt egy elfüggönyözött ágy, ahol a Schwesterke aludt a kicsikkel. A kicsik ágycái nem voltak elfüggönyözve egymástól. Szünidőről visszatérve, az első esteken bizony nagy volt a szipogás, az Anyuka utáni sírdogálás!

A nagyobbak 3 hálóba voltak elosztva: az Őrangyal, a Szent Alajos és a Filoména hálóba. Minden teremnek volt egy felügyelő Mátère, aki a csendre és a rendre vigyázott. A hálóban beszélgetni nem volt szabad. Az ágyaknak volt egy vascsőből készített magas keretük, az egyik oldalon földig érő fehér függönyvel, így mindenki el volt a szomszédjától választva. A hálóban a felügyelő Mátér által kijelölt ágyat kellett elfoglalnunk. A fekvőhelyet időnként változtatták. Aki sokat beszélgetett, azt esetleg még egy másik hálóterembe is átköltöztették.

Amikor a tisztálkodással elkészültünk és mindenki az ágyba került, közös esti ima után 9 órakor villanyoltás, majd a felügyelő Mátér kiment a hálóból. Persze ilyenkor kezdődött a szomszédokkal való beszélgetés, a szünidő előtti estén pedig örömmel még hangosan viháncoltunk is. A Mátér egy zseblámpával időnként benézett a hálóba és ránk szólt, hogy

most már legyünk csendben. Különösen szemmel tartott bennünket Szent András nap éjjelén, amikor a András-kereket készítettük.

Az éjjeliszekrény alsó részében egy fadobozban a cipőpucoló kellékeket tartottuk, és reggel oda raktuk el a papucsunkat is. A fiókban volt a fésülködő felszerelésünk: hajkefe, bontófésű, sűrűfésű. Ugyancsak a fiókban volt a kis tükör, a hajcsavarók és a hajháló, valamint zsebkendők és egyéb apró holmik. A fiókot időnként ellenőrizték, és ha rendetlenség volt benne, este az ágyunk tetejére kiborítva találtuk.

Ruha és fehérnemű csak annyi volt nálunk, amit használtunk. A harmadik emeleti óriási ruhatárban a szekrényekben szám szerint elrakva, katonás rendben sorakoztak ruháink és cipőink. Minden holminkba, így a harisnyákba, zsebkendőbe is bele volt varrva a számunk. Boltban lehetett kapni egy keskeny fehér szalagot, amibe pirossal különféle számok voltak szöve. Ezt vagdostuk, mint a kiskatonák a centit, és varrtuk a számot mindenünkbe. Augusztus vége felé szüleink egy hatalmas faláda bepakolták ruháinkat, cipőinket, a könyveket és minden egyéb szükséges holmit, majd vasúton feladták a zárda címére. Ők gondoskodtak a láda beszállításáról és a holmi kipakolásáról.

Így év elejére már minden a helyére került. Év végén szintén a nővérek pakolták be a ládába összes holminkat és gondoskodtak a hazaszállításról.

Amikor valamilyen ünnepély vagy időjárás-változás miatt másik ruhára, kabátra vagy cipőre volt szükség, azt este már az ágyunk keretére felakasztva, illetve az ágy alatt találtuk. A fehérneműk cseréje szombat este volt: a hálóban hatalmas ruháskosarakban, törölközőbe csavarva voltak a következő hétre szükséges fehérneműk, harisnyák; az elhasználtat pedig a régi törölközőbe csavarva beleraktuk a kosárba. Ez a csomag volt a „*wäschpakli*”.

A sötétkék szövetszövetből készült rakott szoknyához télen sötétkék szövetszövetből készült matrózbólúzt viseltünk, ünnepélyes alkalomra erre fehér gallért gomboltunk. Amikor enyhébbre fordult az idő, sötétkék-fehér csíkos vászonból készült, sötétkék galléros matrózbólúzt viseltünk, nagyon ünnepélyes alkalomra pedig volt fehér matrózbólúztunk sötétkék gallérral. 1940 nyarán az Intézet varratott mindnyájunknak sötétkék alapon apró fehér pettyes flokon ruhát, ez rövid ujjú volt és kis fehér gallér díszlett rajta. Melegebb időben ezt hordtuk és mivel elég csinos volt, szerettük is. Cipőt csak feketét hordhattunk, télen „száraz” cipőt. A harisnyánk is fekete volt, a kicsiké patentharisnya, a nagylányoknak már lehetett flór vagy selyemharisnyája is.

A sötétkék svájci sapkát, amelyen elől a Mária pajzs volt feltűzve, nem húztuk a fejünkbe, csak úgy tettük fel, mintha egy tányér lett volna a fejünkön. Télen mindenki olyan meleg sapkát viselhetett, aminőt a szülei vásároltak. A háborús években már a kabát sötét színéhez sem ragaszkodtak. A vasárnapi sétához jó időben volt szép fehér szalmakalapunk, rajta sötétkék szalag. Később télire is kitaláltak egy szilvakék posztóból

készült, áll alatti megkötős kalapot.

Jó időben uzsonna előtt lemegettünk a kertbe, ahol egy padokkal és asztalokkal berendezett, nyitott oldalú épületben tanulhattunk vagy írhattunk, aki pedig játszani akart, a kert távolabbi sarkában álló hintákon is szórakozhatott. Volt a kertben egy tenispálya is a növények részére, valamint nagyon szerettük a kis kerék medencében úszkáló aranyhalat.

Hangszert sokan tanultunk, a legtöbben zongorázni. Az internátus hosszú folyosóján, a nappalig mögött voltak a *zongorás szobák*, szám szerint hét. Ezekben egy-egy Máter lakott. Szegény Máter egész délután nem lehetett „otthon”. A városból több zongoratanárnő járt be tanítani és volt egy aranyos öregúr, Kalovits Lojzi bácsi, aki csak magyarnótákat tanított. A nappali folyosóján ki volt függesztve egy táblázat, rajta félórás beosztásban szám szerint kiírva, hogy ki mikor, melyik szobába mehet órára vagy gyakorolni.

Volt három német anyanyelvű apácánk: Máter Schneider: nagy darab, pirosposzsgás arcú, aranyos, jókedvű lélek. Máter Gregorz: idős, alacsony, vicces magyar akcentussal beszélő osztrák nő, akinél a többi Máter szerint nagyobb magyar nem volt a zárdában. Később került hozzánk a fiatal „kis-szoror”, Hinterhölz Matild, aki eleinte egy szót sem tudott magyarul és később is csak annyit, amennyit mi németül. Ez a három drága Máter beült közénk ebéd és vacsora idején, az ebédlőasztalon ugyanis háromnyelvű: magyar-német-francia társalgási könyvek voltak kirakva, ebből próbáltak bennünket okítani és a következő alkalomra mondatokat feladni.

A bennlakóknak külön énekkara volt. A nagyok nappalijában volt egy zongora, szombat este a rekreáció idején ott próbáltunk. Gyakran énekeltünk a vasárnap, 8 órai bennlakós misén és a májusi litániákat latinul, több szólamra szintén mi énekeltük. Vezetőnk, aki a gimnáziumi énekkar vezetője és a templom orgonistája is volt, a gimnáziumi igazgató: Máter Lehotzky Ilona volt. Az énekkar a Magyar Cantuale c. énekeskönyvet használta.

A Rendnek szép nagy szőlője és gyümölcsöse volt Eger határában, a Szent József Hajlék. Ebben állt egy emeletes nyaraló és egy tündéri kis kápolna. Szüret végeztével kaptunk egy nap szüreti-szünetet. A külsősök sem mentek ilyenkor iskolába, de a bennlakók sokkal jobban örültek annak, hogy ezen a napon reggel kísértünk a kertbe és keresgélünk ottmaradt szőlőfürtöket, élveztük a szabadságot. Volt a területen egy szűk bejáratú gödör, amit mi titokzatos barlangnak véltünk annál is inkább, mert aki bele mert mászni, mindig talált valamilyen szobortöredéket. Még nagyobb körünkben is kutattunk benne.

Nagyon kedves esemény volt számunkra a Mikulás-napi ünnepség. Néhány ügyes nagylány vállalkozott rá, hogy a prefekták által minden növendékről leírtakat versbe szedje. A verses papírokat nagy tekerccsé ragasztották össze. Mikulás napján, amíg uzsonnázni voltunk, a nagy nappaliban a lámpákat piros

papírral vonták be és annyi széket hordtak át a többi nappaliból, hogy mindenki le tudjon ülni. Egy nagy kosárban az asztal mellé helyezték a különféle ajándékokat. Uzsonna után mindnyájan a nagy nappaliba mentünk, helyet foglaltunk és izgalommal vártuk a Mikulást. Ő meg is érkezett két krampusz kíséretében, akik még az asztalok tetejére is felugráltak és suhogtatták a virgácsukat. Mikulás helyet foglalt és a tekerccséről felolvasta a 120 gyerekről szóló rigmusokat. A szövegnek megfelelően ki ilyen, ki amolyan ajándékot kapott. Végül mindenkinek jutott egy édességgel, almával megtöltött zacskó.

Advent kezdetén mindhárom nappaliban kihelyeztek az asztalra egy kis jászolt Jézuskával, és a jászol mellé egy dobozban csikokra vágott selyempapírt. Amikor valami jót cselekedtünk, tehettünk egy papírcsikot vagyis egy szalmaszálat a jászolba, hogy Jézus-kának puhább legyen a fekvés.

Jól rajzoló lányok titokban egy-egy képet festettek minden nappali számára, amit a téli szünet megkezdése előtt 8 nappal raktak fel a falra vacsora idején, hogy rekreációra felmenvén megtaláljuk. A képeken nagyon ügyes helyekre volt a beírandó betűk helye kigondolva, és minden estére egy betűvel többet festettek ki; ó -ió -ció, – ezeket sokszor igen hosszan keresgéltek, mire megtaláltuk őket.

Karácsony előtt a Városi Kaszinó nagytermében a város előkelő asszonyai karácsonyi vásárt rendeztek, melynek jövedelméből a szegényeket segítették. Sok ajándéknak alkalmas kisebb holmit lehetett vásárolni, ezért egy szombat délután a bennlakókat is kivitték és akinek volt zsebpénze, vehetett ajándékot a szereteteinek.

Akinek zsebpénze volt, nem tarthatta magánál! Amikor szünidőről visszamentünk, a pénzt le kellett adni a prefektának, aki egy füzetben vezette, kinek mennyi pénze van. Ha valamit szerettünk volna vásárolni, felírtuk egy papírra, hogy ezt vagy azt kérek szépen behozatni, akkor a kért holmit megkaptuk, az árát a pénzünkben levonták. Leggyakrabban karácsony előtt vásároltunk. Karácsonyon kívül szokás volt egymás megajándékozása is. Ha valakinek születés- vagy névnapja közeledett, egyik barátnője megkérdezte a nappali lakóit, hogy ki akar ajándékot adni az ünneplőnek? Az ajándék általában szentkép volt, amit szintén a prefektától lehetett kérni.

Meleg időben szombaton és vasárnap uzsonnára lehetett fagyaltot behozatni, természetesen a zsebpénz terhére. Felírtuk, hogy milyen fagyaltot és hány adagot kérünk. Egy kis gombóc 10 fillér, a nagy gombóc 20 fillér volt. A jelenleg is működő, a zárdával szemközti Sárvári cukrászdából kagyló-ostyában behozott fagyalt uzsonnára már ott volt az asztalunkon. A születés- vagy névnapját ülő kislány gyakran fagyalttal vendégelte meg a barátnőit.

A szünidőről magunkkal vitt, vagy postán kapott élelmiszeres csomagunk tartalmát az ebédlővel szemközti „kiskonyhában” megszámozott polcokra

pakolták. Az ebédlő közepén állt egy asztal, amelyre a kiskonyhás Schwesterke kistányérban kikészítette az otthonit: tízóraira kaptuk meg a kolbász, sonka vagy egyéb, zsemlyébe való csemege egy-egy adagját. A süteményből uzsonnára kaptunk, a gyümölcsöt pedig, ami leggyakrabban alma volt, az (ebédhez és a vacsorához adagolták. A kistányérban egy cédulára írt szám jelezte, melyik finomság kié, a tányérokat így a házikisasszonyok hamar széthordták. Nagy volt a szomorúság, amikor a cédulán ez állt: elfogyott. Szokás volt, hogy a sütemény egy részét kis darabkákra vágjuk és megkínáltuk a velünk szemben ülő három, és a két mellettünk ülő kislányt még akkor is, ha valamelyikükkel nem voltunk különösen jóban.

A bennlakóknak táncanfolyamra is lehetett jelentkezni. A tanfolyamot ősszel rendezték. A városból Gröber Lujza néni táncitanárnő járt be és a díszteremben tartotta az oktatást, melynek végén vizsga is volt.

Mi az iskolában még negyedévi és háromnegyedévi bizonyítványt is kaptunk, ezt az ellenőrzőkbe írták be. Itt tört jegyet is lehetett adni, például $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$. Nekünk a legjobb jegy 1, a legrosszabb 4 volt. A külsősök ellenőrzőjét a szülőknek kellett aláírni, a bennlakók pedig osztályokként a zárda Főnöknőjéhez vonultak le, aki aláírta a bizonyítványt és kellőképpen megdorgálta, akinek rossz jegyei voltak. A félévi jegyeinket az indexbe írták be, azt postán hazaküldték a szüleinknek aláírtni. Volt azonban a bennlakóknak egy internátusi, belső használatra való *kisbizonyítványa* is, amelyben a következő „tárgyakból” osztályoztak bennünket: finomság – jó modor; engedelmesség; csend – fegyelem; rendszeret; szorgalom; zongora (vagy hegedű). Volt talán még egyéb is, de biztosan ezekre emlékszem. Akinek mindentől egyese volt, az *általános kitüntetés* kapott: ez egy piros selyemmel bevont háromszög volt, amelyről kis Mária-érem lógott alá. Ha a következő negyedévben is megkapta, akkor a piros selymen már egy sárga zsinór volt keresztben felvarrva, a következő negyedévben már két sárga sáv. A kitüntetés a növendék a ruha fölött kötelezően hordott fekete klott kötényen a szíve fölé tűzve viselte.

Persze néha betegek is voltunk. A növendékek orvososa dr. Ébnerné dr. Garzó Erzsébet volt, igen kedves asszony, akinek a fiával később egy évfolyamra jártam az egyetemen. Betegszobánk a második emeleten, a hálótermekhez közel egy nagy sarokszoza volt, benne 5 vagy 6 ágy és egy sezlon az átmeneti rosszulléttel betérőknek. A betegszobában állandóan tartózkodott egy nagyon aranyos Schwesterke, a betegszobából ajtó vezetett a betegszoba fő felügyelője, Máter Kerekes szobájába. A doktor néni minden nap bejött, levizitelt és előírta a szükséges tennivalókat. Akkor még nem volt Penicillin és semmiféle más antibiotikum, nehezebb volt a gyógyítás! Akinek komoly baja volt, az Irgalmasok kórházába fektették be.

Vasárnap természetesen kialvó volt, a 8 órai szentmisére mentünk. Vasárnap délelőtt volt a

levélírás. Lehetett valakinek saját levélpapírja, de ezt le kellett adni a prefektának. Ő adott levélpapírt és borítékot annak, aki levelet akart írni. A borítékot nem volt szabad leragasztanunk, nyitva kellett a prefektának átadni, aki a levelet elolvasta és azután adta postára. Az otthonról kapott leveleket is felbontva, előzetesen elolvastva kaptuk meg! A nagyobbaknak évente egyszer, karácsony előtt volt szabad a levelüket leragasztani. Általában ebben írták meg, ki mit kér karácsonyra.

1941-ben kitört a háború. A Dobó téren ünnepélyesen elbúcsúztattuk a frontra induló egri ezredet. Közülük a doni pusztulás után nagyon sokan nem tértek haza. A mi kis életünk is megváltozott.

A városi Polgári Iskola épületét hadikórháznak rendezték be. A diákjaik délután a mi iskolánkba jártak órára. A mi bennlakóink többször elmentek a hadikórházba műsort adni a sebesülteknek.

A zsebpénzünkön finom gyapjúfonalat vásároltunk, érmelegítőt és fülvédőt kötöttünk a frontkatonának. Az érmelegítő egy kb. 20 cm hosszú cső volt, amit a csuklóra lehetett felhúzni. A fülvédő olyasféle formájú volt, mint a mostanában divatos hajpántok, csak sokkal szélesebb, és kétoldalt a fül tájékán még szélesebbre kiszaporítottuk. Ezt a sapka alá tették a katonák, a homlokukat és a fülüket melegítette.

Küldhettünk táborig postán levelet, ilyesfajta címmel: „Egy ismeretlen honvédnek (vagy hadnagynak, szakaszvezetőnek stb.), aki régen kapott levelet” és írtunk egy táborig postaszámot. Nagyon örültünk, amikor a frontról válasz érkezett. Nekem egy Birkás János nevű szakaszvezető válaszolt és köszönte meg a karácsonyi jókívánságokat.

A nagyobb lányok betegápoló tanfolyamot végeztek. Tanultunk elsősegélyt, vérzéscsillapítást, sebellenyitést, kötözést.

A várható légitámadások miatt éveken át elsötétítés volt az egész országban elrendelve. Nálunk is az intézet minden ablaka mellé oda volt állítva egy lécből készült, az ablak méretének pontosan megfelelő keret, amelyre sötétkék vagy fekete csomagolópapír volt kifeszítve. Mielőtt egy helyiségben villanyt gyűjtöttünk, a kereteket fel kellett helyezni az ablakokra. Fény az épületből nem szűrődhetett ki!

A háborús évek alatt többször kellett légvédelmi gyakorlatot tartani. A városból megüzenték, melyik éjjel tartják a próba-riadót. Ilyenkor este mindig különös gonddal tettük ruhánkat és cipőnket az ágy mellett a kezünk ügyébe, hogy gyorsan fel tudjunk majd öltözködni. Amikor megszólaltak a szirénák, pár perc alatt készen is voltunk és zseblámpák fényénél, csendben levonultunk az óvóhelyre. Az óvóhely az almás pincéből volt leválasztva és annyi lóca volt benne, hogy mindnyájan leülhettünk. Hangosan imádkoztuk a rózsafüzért és egyéb könyörgő imádságokat. Különös hatással volt mindig ránk a „Most segíts meg Mária” kezdetű ima. Szerencsére igazi légitámadásban soha nem volt részünk.

MINIATŰRÖK

Emlékek, történetek, legendák – tanárainkról, diákokról

Érettségi. Míg az egyik felel, a következő kidolgozza a táblán példáját. De nem dolgozza, csak forgatja a krétát. Végre mégis. De egy *egészen más* példát. Rássy tanár úr haja az égnek áll. És szól is az elnök: „Jöhet a következő, Tanár úr? – jó a levezetés a táblán?” – Rássy: „A levezetés jó...” „Akkor lássuk a szóbelit.” És a tanár úr nem szól... A jelölt persze nem kapott jelest. Kapott valami mást. A folyosón egy hatalmas pofont. A fiú nem sértődött meg. „Köszönöm, Tanár úr!”

* * *

Juhász László, (Cini) cigarettázik a tízpercben. Igazgató úr hívhatja. Meg fogja érezni a cigaretta füstöt. Juhász felszalad a természetrajzi előadóba, ott van kézmosó. Szagtalánítja száját a szappannal. Nem vette észre, hogy Varga tanár úr a szertárból látja őt. Bennő nem szól se Juhásznak, se az igazgatónak, se az osztályfőnöknek. Érettségi után találkozik Juhászszal az utcán, akkor odaszól: „Na, te pipás Juhász, megfaldad a szappanomat?”

Vajk tanár úr emlékezéséből

* * *

Nagy divat volt diákéletünkben a VKM-oktató-filmek vetítése. Ehhez tudni kell, hogy Erdélyi tanár úr nem szerette, ha a gyerekek magyarázata közben fészkelődtek, mocorogtak. Nos, ilyenkor a következő szöveget adresszálta a vakaródzó delikvens felé az Ő egyéni, éles és velőig hatoló hangján: „Mit fogtál, hol fogtad, ingben, gatyában?”

Az érintett fiú igen kellemetlenül érezte magát. Mit ad Isten, földrajz óra második felében, felelések után és magyarázattal összekötve, Erdélyi tanár úr filmvetítést rendezett az elsőtétített osztályteremben. Sötétben biztonságosabb a diák közérzete, s talán ez determinálta Sasvári Jancsit is, aki sasszemével a vetítógép gyér fényénél konstataálta, hogy Erdélyi tanár úr megvakarta viszkető térfelét. Éles hangja, utánaozva a tanár úrét (talán jobban sikerült, mint az eredeti), kegyetlen élességgel hasított bele a sötétségbe: „Mit fogtál, hol fogtad, ingben, gatyában?”

Még a levegő is megfagyott, amikor a tanár úr a függönyöket elhúzatta és a „tettes” kiléte után érdeklődött.

Hogy végülis az eset nem torkollott tragédiába, azt mi a tanár úr létező humorérzékének tudtuk be.

* * *

III. osztályosok voltunk, Guidó földrajzot tanított. Hogy nyomatékát is adja a tantárgya

fontosságának, aki elégtelenre felelt, annak mennie kellett óra után a szobájába, kiválasztania 12 nádpálcaja közül a legszimpatikusabbat, amivel Guidó alaposan elfenekelte a delikvenseket.

Kedves barátommal, Németi Vikivel, délutánonként együtt fociztunk a laktanya mögötti lovardában. Egyik délután kértem én tőle: – „Kész vagy-e a holnapi leckékkel?” – „Nem mindennel, mondta, a földrajzot nem is tanulom, mert Rássy tanár úr elkér az órától, s neki fogok segíteni a fizikaszertárban.”

Mit ad Isten, Rássy tanár úr nem kérte el, lévén neki is más dolga, s Viki bennmaradt földrajzórán.

Ahogy ez ilyenkor történni szokott, Guidó elősnek szólította felelésre, s ő simán be is szekundázott. – „Óra után jön fel a szobámba!” Fel is ment szegény harmadmagával, s feneküket fogva jöttek vissza az osztályba.

Két nap múlva délután ismét kérdezem Vikit: „Megtanultad már holnapra a földrajz-leckét?” – „Nem is fogom, volt a válasza, már a múltkor feleltetted, újra úgyszem szólít.”

A Sors másként döntött, s Viki újfent sajgó fenékkal hagyta el a csatateret. Horribile dictu et visu – harmadszor is lejátszódott ugyanez.

Viki jobb belátásra térve, a továbbiakban nem hazardírozott. Az elmaradt leckékkel együtt az újat is bemagolta, egész vasárnap földrajzot tanult.

Hétfőn elsőként szólította, s Viki remekelt. Az előző leckékből is kérdezte, de Ő mindent tudott. „No kérem, ez jeles. Óra után jön velem a szobámba!” – De tanár úr – reklamált Viktor – miért menjek tanár úrral?” – „Azért kérem, mert aki így tud tanulni mint maga, s mégsem tanul rendszeresen, azt föltétlenül el kell fenekelni, hogy ezt egyszer és mindenkorra megjegyyezze.”

* * *

1939 őszén, amikor az óriási légi és műszaki fölényben lévő német csapatok már Varsót ostromolták, s a másik oldalról az orosz bolsevista horda özönlötte el Kelet-Lengyelországot, megindult a menekülő civil-, majd katonai áradat Magyarországra. Rengeteg lengyel érkezett Egerbe is.

Igy került osztályunkba 1940 elején, igazgatói engedéllyel egy hason korú lengyel fiú, bizonyos *Mieczysław Czerkaski*, aki édesanyjával menekült hozzánk. Édesapja lengyel százados, akiről semmi biztosat nem tudtak.

A fiú jól érezte magát az osztályban, a tanárok is kedvelték. A német, a matematika, a latin órákon részt

tudott venni a munkában, de a többi órákon sem unatkozott. A magyart szorgalmasan tanulta, és törve már sokat beszélt. Így történhetett olyan gikszer, ami rém kinos volt, s csak osztályfőnökünk megértő jóindulatának köszönhetően nem lett belőle nagy botrány.

Latin óra: felettetés lezajlott, haladunk tovább az anyaggal, osztályfőnökünk, Falubíró Győző sétál a padok között, odaér Mieczyslawhoz. „Na, tudsz-e már magyarul?” – kérdezi. – „Keveset.” – „Na, mondj valamit.” Mieczyslaw: „Mit kívánsz, kapsz pofof.”

Halotti csend, Győző mosolyog, nem jön zavarba, s megkérdi – „Csak ennyit?”

Mieczyslaw: „Ném, ném, tudsz mást is, – és már mondja is – mit te csinálsz val-vel lány?”

Győző nem válaszol Mieczyslaw kérdésére, csak annyit mond: „Szeretnék a magyar tanáraidnak a szemük közé nézni.” – Visszamegy a katedrához, az óra folytatódik.

Mieczyslaw a következő tanévet a közben Balatonbogláron beindult lengyel gimnáziumban járta, s ott tanult a háború végéig.

– A magyar nyelvtanárai inkognitóban maradtak.

* * *

Az egri versenyuszodában 1942. június 12-én...

Iskolánk növendékeinek részvétele kötelező.

Célja: a diákok úszni tudásának felmérése.

A tanárok: Rédei Rezső és dr. Habis György.

Indítás a sekélyvízi oldalon, táv: 50 m.

A starthely mögötti homokos részen várakozunk, mikor megérkezik az indítások lebonyolítására beosztott Habis tanár úr. Kicsit ideges (fogalma sem volt, hogyan kell „ezt a rendkívüli feladatot“ ellátni). Rédei tanár úr sípol a trambolin alól, s az első nyolc fiú felsorakozik a medence partján. Mindenki feszülten vár, az indítás késik, Rédei tanár úr újfent sípol és átkiabál: „Gyuri indíts!”

Mindenki Habis tanár úr intézkedésére vár. Kinos szünet, majd Habis tanár úr néhány lépést tesz a medence partján, megszokott hanglejtésével, tagoltan mondja: „Bé-lé ugor-hát-nák!”

A startra várók belepottyannak a vízbe, a parton állók diszkréten fuldokolnak a visszatartott röhögési ingertől. Rédei tanár úr átjön az indítási oldalra, s megbeszéli Habis tanár úrral a pontosított indítás technikáját. Aztán megy minden, mint a karikacsapás.

* * *

Hatodikosok voltunk. Német óra előtt megszálltuk az első emeleti kápolnát, hogy Szent Antal, a

Szűzanya és minden szentek segítségét kérjük, a sikeres felelésért. Rengeteg memoriter volt feladva, köztük versek is.

Pál Dezső barátunk a praktikusabb végéről közelítette meg reménytelen tudatlanságának megoldását, felajánlva Szent Antal perselyének egy ezüst ötpengőst, ha megússza beszekundázás nélkül.

Letelt a tízperces szünet, bevászorogtunk a tanterembe, s pillanatokon belül Vajk tanár úr is befutott. Beírta az osztálykönyvet, halotti csend, nem veszi elő noteszát, hanem kinyitja tankönyvünket, s tovább megyünk az anyaggal. Hallani a kövek lehullását a szívekről. Hátra tekintve látni Pál Dezső önfeledt vigyorát. Végig vettük az új anyagot, s ezzel befejeződött az óra. Újabb tíz perc szünet, kíváncsian várjuk Pál Dezső ígéretének beváltását és sürgetjük az ezüst öt pengő bedobását a perselybe, hisz’ Szent Antal megmentette az elégtelentől. Legnagyobb meglepetésünkre kijelentette, nem a Szent Antal érdeme, nem is volt felettetés, nem dobja be a pénzt. Elképedtünk.

Becsengetéskor már az öltözőben voltunk, amikor közölték, menjünk vissza a tanterembe, elmarad a tornaóra. Nem valami lelkes csapat benyomását keltettük, midőn elhelyezkedtünk padjainkban, s vártuk ki lesz a helyettesítő tanár. Végig sem gondoltuk a lehetőségeinket, máris előttünk állt Vajk tanár úr. Hogy jobb kedvünk legyen, gyorsan közölte, ezen az órán felelés lesz a feladott anyagból.

Halotti csend, mindenkinek a torkában ver a szíve. Felüti noteszát, s máris szólítja az első felelőt: – „Pál Dezső, gyere ide a tábla elé, hogy a sűgók ne zavarhassanak.”

Dezső feláll, s eltorzult arccal, magába roskadva indul a tábla felé, mint akit akasztani visznek, de senki sem mert kacagni, annyira kinos a szituáció.

A tanár úr megmondja a témát, Dezső nem nyitja ki a száját, hallgat miként a sír. Egyetlen szót tud csak szólni, mikor a tanár úr felteszi a második kérdést: – „Készültél-e?” – „Nem”, hangzik lakonikus válasza, meg egy ismeretlen hang a hátsó padosorokból: – „Meg nem is fizetett.”

Amit szünetben tőlünk kapott, nem tette zsebre, de azt egy életre megjegyezte: Az égiekkel nem lehet kukoricázni!

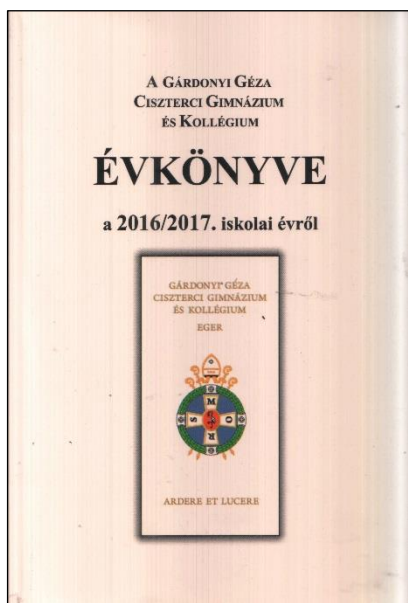
Resumé: Dezső barátunk évvégén is megbukott németből.

Wolsky Agenor (éretts. 1944) gyűjteményéből

PILLANTÁS AZ ISKOLÁBA...

a Gárdonyi gimnázium 2016/2017. tanévi Évkönyvét lapozgatva

Ha visszaemlékszem diákkoromra, a Te Deumkor megkapott Értesítőkből legfeljebb a saját osztályunk adatait tartalmazó oldalakat böngésztük, gyorsan átszaladva a névsoron – ki a vastagbetűs? –, esetleg egy-két jóbarát jegyeit is átvizsgálva félretettük. Évek múltával egyre becsesebbek lettek ezek a füzetek és lassan minden sorát átolvastam. Gondolom a mai diák is így van ezzel. Számunkra szinte minden lapja mond valamit, bepillantást nyújt az iskolánk életébe.

A múlt év vége felé az intézet fennállásának 328. tanévéről megjelent Évkönyv – tekintélyes vastagságú, kerek kétszáz oldalas – részletesen ismerteti az iskola életét, a mai kor igényének megfelelően, nagyrészt képekkel, rövid leírásokkal. Ez a forma és tartalom talán jobban készíti a mai diákokat is, hogy áttanulmányozzák ezt a nem kis gonddal és munkával elkészített kötet. Külön méltányolnunk kell, hogy már 17. éve folyamatosan készültek iskola Évkönyvei, míg 1950–1990 közötti 40 év alatt csak 13 Évkönyv jelent meg.

A bevezető lapokon a mai iskola névadójáról, Gárdonyi Gézáról találunk igen érdekes értekezést. *Keller Péter*, az író dédunokája tartott előadásokat az iskolában, ennek szerkesztett szövegét olvashatjuk.

Az iskola mindennapi életéről szóló „Életképek” elsősorban nevezetesebb iskolai események, ünnepek leírását tartalmazzák. Több alkalommal olvashatunk az iskolának Eger városához kötődő kapcsolatáról: Emlékezés az egri sortűz áldozataira, Eger neves költőjéről, Kapor (Apor) Elemérről a költészet napján előadás hangzott el. Egy alkalommal találkozhattak a tanulók a kismarosi Ciszterci Nővérek Boldogasszony Háza Monostorának három szerzetesével. (Ha már a ciszterci diákok ritkán láthatják a fehér-fekete habitust, jó lenne, ha ilyen jellegű találkozások rendszeresek lehetnének.)

Az iskolai kirándulások mindig emlékeztetések maradnak a diákok számára. Sok új élmény ismeretgyarapodás mellett a közösséghez tartozás élményét is adja. Az Évkönyvben olvashatunk egy-két osztálykirándulásról is, talán a leirtaknál még több is lehetett.

A mai iskola tele van versenyekkel, – legalább is öregdiákszemmel így látható. Hatvan féle verseny eredményeiről olvashatunk: Országos, Megyei-területi, Városi versenyeken értek el eredményeket az iskola diákjai. Beszámolnak a diákok sport eredményeiről, kiemelhető a „Diákolimpián” elért hét első hely. (Ezeket a lapokat a diákok nyilván jobban keresik.)

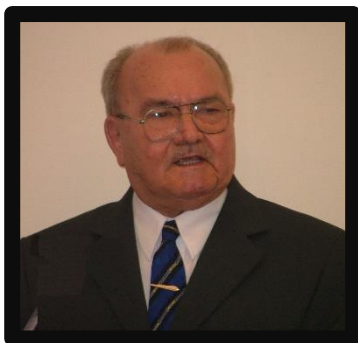
A „Tanulói munkák” komoly tanulmányokat igénylő érdekes olvasmányok, és igen szerteágazó érdeklődési kört mutatnak: Csernobil üzenete (*Klicsu Levente Bálint*), A hazai ásványvagyongészlet ártértékelődése (*Bozsik Vivien*), Kertész Imre Sorstalanság c. regényéből szabadon választott párbeszéd nyelvi elemzése (*Székely Krisztina Katalin*), és ide sorolható *Oláh Zsófia* Ünnepi beszéd október 21-én. Ezeket egy öregdiák azért is olvassa szívesen, mert a hajdani Önképzőkörökben végzett munkát idézik.

Az iskola munkáját jellemző számok: Lényeges adatok: 742 diák – 23 osztályban végezte el tanulmányait a 2016/2017-es tanévben. Osztályok létszáma 18–38 között volt, Átlagos tanulmányi előmenetel pedig 4,30 (!). Az osztályzatokról annyi árulkodik, hogy a kitűnők vastagbetűsök, a jelesek pedig dőlt betűvel szerepelnek. Figyelemreméltó a 5.c osztály 4,81 átlaga. A nyolcosztályos évfolyam alsó négy osztályában 142-en végeztek, köztük 65-en kitűnő ill. jeles eredménnyel. Öt osztályban 128 tanuló tett sikeres érettségit, 22-en jeles és kitűnő eredménnyel, láthatjuk tablóikat is. (Két tablón is olvasható: *Találkozunk 2022-ben* – reménykeltő felirat az öregdiákok számára.)

A tanulók 29%-a lakik kollégiumban (az iskola leánykollégiumában 146-an, az Érseki Szent József kollégiumban – régi Foglár – pedig 55-en) helybéli 29%, bejáró 42%(!) Megtalálhatjuk a 23 osztály névsorát és róluk egy-egy színes csoportképet.

Varga B. János igazgató úr vezette tantestületben 70 tanár nevelte-oktatta a diákokat, a kollégistákat pedig 3 nevelő tanár segítette. Ezenkívül a két intézményben – az iskolában és a kollégiumban – a folyamatos munkát Vékonyné Hevesi Mária gazdasági vezető és 16 egészségügyi, irodai és technikai dolgozó biztosította. Köszönet a Kovács Ottó tanár úrnak az Évkönyv tartalmas, gondosan szerkesztett munkájáért. (O.GY.)

HALOTTAINK

(1936 – 2018)

Ez év februárjában meghalt **dr. Molnár Miklós** diáktársunk a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának üv. elnöke. Március 1-én búcsúztunk tőle az egri Kisasszony temetőben.

Molnár Miklóst 2007 júliusában választotta meg szövetségünk közgyűlése. Nehéz időben vállalta el az elnöki munkát, hisz a Szent Bernát gimnázium öregdiákjai koruk előre haladtával egyre kevésbé vehettek részt az egyesület életében, s az újra indult ciszterci gimnázium fiatal öregdiákjai körülményeik folytán még nem találják meg az utat felénk.

Habár csak egy évig lehetett ciszterci diák, de egész életében őrizte a ciszterci szellemiséget. Diák éveirőlmondotta: „Amikor iskoláimat kezdtem, már folyt a világháború: bombázások, menekülés, front, utána évekig zúr-zavar.

Emiatt az általános iskola 8 osztályát 3 helység 7 iskolájában végeztem. Az

1947/48-as tanévben a Ciszterci Rend egri Szent Bernát Gimnáziumba jártam, ahová sikeres versenyvizsga után vettek fel. Összesen egy évig voltam az iskola tanulója, de ez az időszak mélyebb benyomást tett rám, mint a többi együttvéve. Nagy műveltségű, kedvesen szigorú, felejthetetlen tanáraink voltak. Osztályfőnököm Hervay Levente volt. Úgy 50 év múlva valaki megkérdezte, hogy miért emlékszünk az iskolára és tanárainkra oly szívesen, mi volt a titkuk? Azt válaszoltam: szerettek minket.”

1989-ben – ekkor már 30 éve orvos volt – közéleti feladatként elvállalta a Kereszténydemokrata Néppárt városi elnökségét és önkormányzati képviselőként nagy szerepe volt abban, hogy a Ciszterci Rend visszakapta régi iskolánkat.

Dr. Molnár Miklóst 1960-ban avatták orvosdoktorrá, orvosi pályáját a Markhot Ferenc Megyei Kórház Csecsemő- és Gyermekosztályán kezdte, majd 1965-től a kórház Vértranszfúziós Állomásának vezetője lett, nyugdíjazásáig itt töltötte elkötelezett szolgálatát.

* * *

(1925 – 2018)

Dr. Csank István Egerben született, középiskoláját a Szent Bernát gimnáziumban végezte 1935–1943 években. Osztályfőnöke dr. Ágoston Julián volt. Egri Érseki Jogakadémián folytatta tanulmányait diplomáját a Pécsi Tudományegyetemen szerezte meg, 1949. szeptemberében. Közben a háborús események következtében amerikai, majd francia fogságban is volt.

Édesapja hivatását követve ügyvédként kívánt dolgozni, de ebben a kommunista rendszer megakadályozta. Az egri járásbírószágon élte meg az '56-os forradalmat, amelynek leverése után mint „ellenforradalmárt” internálták. Hosszú évekig, csak mint segéd munkást dolgozhatott, s a rendszerváltozásig megfigyelés alatt élt. Az '56-os forradalom idején tanúsított bátor helytállásáért a Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetését kapott.

Diákszövetségünknek újra indulásától aktív tagja volt. Mint a 213. sz. Koháry István cserkészcsapat tagja, élete végéig aktívan működött az egri cserkészélet megújulásán.

A felnémeti temetőben nyugszik.

* * *

Diáktársunk, akinek halálhíréről értesültünk:

Dr. Molnár Miklós (érett. 1954) – Eger

Dr. Csank István (érett. 1943) – Eger

Madaras Sándor (érett. 1946) – Eger

Dr. Kiss Ernő (érett. 1954) – Solymár

Requiescant in pace!

Fehérvári Fekete Fehér 2017. karácsonyi számában olvashattuk **Milcsinszky Alajos** atya írását, aki 15 évig a Székesfehérvár–Nagyboldogasszony (ma ismét ciszterci) templomban Bernardin atya „kisegítő”-lelkésznek volt a plébánosa.

Huszonöt éve halt meg dr. Palos Bernardin OCist.

Mindig csodáltam a szerzetestanárokat, akik az 1950-es felosztás után beálltak a lelképásztori munkába, ún. „világi papok”, más szóval egyházmegyes papok lettek. Ők, akik a tanári pályára készültek, vagy már azt gyakorolták, máról-holnapra temettek, kereszteltek, gyóntattak prédikáltak – vidéki körülmények közt, amire egyáltalán nem készültek. A pappá szentelés szentségének belső hatását láttam benne.

Palos Bernardin nagyon felkészült ciszterci tanár volt, magyar-német szakos. Budai tanár volt, majd egri igazgató, végül tankerületi főigazgató Pécsen. 1950-ben került Székesfehérvárra, a ciszterci templomba, ahol negyven évet töltött. A pedagógiában, pszichológiában teljesen otthon volt – tudományos szinten. A magyar-német szakterületen kitűnő tárgyi tudással rendelkezett, és minden újjal lépést tartott. Emberi kapcsolataiban nem az indulatok vezették, rendkívül fegyelmezett volt.

Szentbeszédeire komolyan készült. Halála után hagyatékában találták meg vázlatait, amelyek műhelymunkájának lenyomatai.

Prédikációit főleg az értelmiség kedvelte, meg is töltötték a templomot vasárnaponként délben és este 6-kor. Azt mondta egy orvos: beszédei valóságos költemények.

* * *

Nagyon keresett stílusa volt, nem hazudtolta meg magyartanári mivoltát. Panaszolta az utóbbi idő pongyola beszédmódorát, nem tudta elviselni az effajta megfogalmazásokat: „kerül előadásra”, „hirdessék ki a hívek felé” stb.

Palos Bernardin cserkész volt. Amikor a rendszerváltozás környékén újjá lehetett szervezni a cserkészcsapatokat, szívvel-lélekkel az ügy mellé állt. A 85-ös Zrínyi Cserkészcsapat első fogadalomtétele Iszkaszentgyörgyön volt. Ő mondta a szentmisét, és így kezdte: „Kedves cserkészek, történelmi pillanat ezt...” Meglátogattuk a cserkésztáborokat, amennyit lehetett 1992-ben bekövetkezett haláláig.

Az Úr megengedte neki, hogy megérhesse a Szovjetunió megszűnését. Élete egy egész történelmet átívelő korszak volt. 1904-ben született, 13–14 éves volt, amikor az egész Európát befolyásoló folyamatok elindultak. Gyerekként átélte az I. világháborút, érett felnőttként a másodikat, és elviselte az utána következő 40 évet, amely alatt börtönbent is volt.

Huszonöt éve elment, és emlékeinkben hagyta gazdag szellemi örökségét.

Milcsinszky Alajos

hírek...hírek...hírek...

TILLESS BÉLA
ÉLETMŰ VÁLOGATÁS
MEGHÍVÓ

A VÁCI MIHÁLY KULTURÁLIS KÖZPONT
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT ÉS BARÁTAIT

TILLESS BÉLA
szobrász, grafikus, festőművész
„ÉLETMŰ VÁLOGATÁS”
című kiállításának a megnyitójára.

IDŐPONT | HELYSZÍN:
2018. MÁRCIUS 8. 16.30
- NYÍREGYHÁZI VÁROSI GALÉRIA
4400 Nyíregyháza | Selyem u. 12.
- PÁL GYULA TEREM
4400 Nyíregyháza | Vay Ádám krt. 18.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
Szokolczay Lajos
irodalom- és művészetkritikus.

A megnyitó ünnepség ingyenes és nyilvános.
A kiállítás megtekinthető: 2018. április 6-ig.
(keddtől szombatiig, 9.00 – 17.00 óra között)

NYÍREGYHÁZA VÁCI MIHÁLY KULTURÁLIS KÖZPONT

• **TILLES BÉLA** festőművész diáktársunk „Életmű válogatását” mutatja be Nyíregyházán.

Krómozott mobilszobrok, domborművek, festmények három térben elhelyezve fogadják a Városi Galéria látogatóit.

Köztéri szobra, melyet ’56. október 23-a emlékére emeltek a városban „egy bimbózó, lombosodó krómaccél forma”, képét a meghívón is láthatjuk.

Diáktársunk túl a 80. évén, ma is a budapesti Bartók Béla úti műtermében dolgozik.

* * *

• **AZ EGRI FEHÉR/FEKETE** – elektronikusan a www.ciszterciekegerben.hu honlapon érhető el. A honlap gondozója, **dr. Kaibás Gábor Márk**, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban 2001-ben érettségizett diáktársunk, akinek köszönhetően újságunk 1994 óta megjelent valamennyi száma az interneten olvasható, illetve letölthető.

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál: **Oláh Gyula, 1114 Budapest, Bartók Béla út 25. III. 5/A**
tel.:(1) **386 2295** vagy E-mail: **olah.gyula3@chello.hu**

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)
Megjelenik Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.
Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.
Felelős szerkesztő: Oláh Gyula

- **ELKÉSZÜLT A „VÁROSFAL”** – mely a gimnáziumot nyugatról határolja – a „Modern Városok” a „Nemzeti Kastély- és Várprogramok keretében.

Ez a 140 m hosszú építmény két négyoldalú bástyával az Eger történelmi centrumát hajdan körülvevő városfal még egyetlen megmaradt hosszabb szakasza.

(A fényképeket Kovács Ottó tanár úr készítette)

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja

Fénykép-montázs: Ruzs László

A Ciszterci Diákszövetség jelvénye

A TARTALOMBÓL

Beszámoló Diákszövetségünk közgyűléséről	<i>Kovács Ottó</i> : Pillanatképek a Gárdonyi Géza
Boldog Brenner János Anasztáz ciszterci szerzetes vértanú	Ciszterci Gimnázium és Kollégiumról
Egy tiszavirág-életű középiskoláról	30 éve alakult újjá a Magyar Cserkészszövetség
Diáktársaink könyveiről	Új arcok a Diákszövetségben
Károly Asztrik tanár úr notesza	Miniatűrök
	hírek...hírek...hírek...

REMÉNYKEDJÜNK...

Beszámoló diákszövetségünk közgyűléséről

A közel 50 év után újraindult ciszterci iskolánk egykori tanulói abban a hitben, hogy egy közösség építése és életben tartása a saját kezében van, és abban a reményben, hogy közösségünkhöz csatlakoznak 1997-ben újraindult ciszterci iskolánk, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Kollégium egykori tanulói is, újítjuk meg a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának Alapszabályát. Tesszük ezt abban a meggyőződésünkben, hogy a szeretet és igazság, az egymás iránti tisztelet és megbecsülés, valamint a ciszterci szellemű nevelésből fakadó közös hagyományok és értékek összetartó ereje vezetnek minket a céljaink elérésében.

Az új Alapszabályunk preambuluma

2018. június 2-án Közgyűlésre jöttek össze diákszövetségünk tagjai. Nagyon megfogyatkoztunk, Veres Árpád elnökünk múlt évi, Molnár Miklós úv. elnökünk ez év februári halálával Diákszövetségünk jogi képviselete is megszűnt. Az utóbbi években az elnökségi munka is szünetelt az ügyvezető elnök hosszas betegsége miatt. Mindemellett az újabb törvények előírása szerint az egyesületünk Alapszabályát is módosítanunk kellett.

Egyesületi életünk folytatására nagy reményt adott, hogy Kovács Ottó tanár úr szervezése nyomán több fiatal ciszterci öregdiák is sorainkba lépett. Előzetes egyeztetések alapján felkértük Koós Ede atyát és Kovács Ottó tanár urat egyesületünk elnöki ill. úv. elnöki tisztségének vállalására. Koós Ede atya évek óta a Szent Bernát templomunk templomigazgatója, szoros kapcsolatban az gimnáziummal, Kovács Ottó tanár úr 21. éve tanít a ciszterci iskolánkban, és már 2007 óta tagja az egyesületünk elnökségének.

A közgyűlésen részt vett fiatal és korosabb öregdiákok a Szent Bernát szobornál

A volt Rendház (ma kollégium) földszinti ebédlőjében jöttünk össze, személyesen 18 fő, meghatalmazással 12 fő képviseltette magát. Külön öröm volt számunkra, hogy tagjaink sorába lépett, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban végzett 5 fiatal öregdiák is megjelent köztünk.

A közgyűlés előtt Koós Ede atya invitálására a templomban rövid szertartáson vettünk részt, majd Kovács Ottó tanár úr beszámolóját hallgattuk meg az iskola életéről és részletesen ismertetését az iskolában folyó nagyszabású, majd egy milliárd Ft értékű felújításról. (Előadását külön cikkben ismertetjük.)

A közgyűlés formáit betartva elfogadtuk egyesületünk új, módosított az alapszabályát. Ebben az egyesületekre vonatkozó törvény számos kötelezően részletező előírásai mellett szerepel néhány érdemi változás is:

- Az előírása szerint az egyesületet háromtagú elnökség irányítja, melynek tagjai: az *Elnök*, *Ügyvezető elnök*, *Szervező titkár*.
- Tekintve, hogy a jelenlegi tagságunk nagyobb része kora miatt személyesen nem tud megjelenni a közgyűlésen és meghatalmazással sem tudják magukat képviseltetni, számukra ún. „Szavazó-lap”-os közreműködés lehetséges. Ez tartalmazza a közgyűlési határozatok részletes leírását, így azokról tájékozódva, egyéni álláspontjukat kialakítva a „Szavazó lapon” „igen”, „nem” vagy „tartózkodom” bejelölésével szavazhatnak. A „Szavazó-lapot a közgyűlés szervező kérésre küldi és a meghívóban jelzett időre visszaküldött Szavazó-lapot a közgyűlés levezető elnöke kezeli a határozathozatalkor, vagyis ő lesz a „meghatalmazottjuk”.

Az előzetes ajánlások ill. a közgyűlésen elhangzottak alapján a közgyűlés résztvevői egyhangúan megválasztotta az egyesületünk új tisztségviselőit:

Az elnökség tagjai: *Koós Ede* elnök, *Kovács Ottó* üv. elnök, *Oláh Gyula* szervező titkár.

A választmány tagjai: *Demeter László*, *Veres Zoltán*, *Havas-Horváth István*, valamint *Papp Gergely*, *Novák Lajos*, *Mohai Ádám*, *Poczok Miklós Norbert* és *Tóth Éva* – fiatal öregdiákok.

A felügyelő bizottság tagjai: *Bartha István*, *Botár Sándor* és *Tóth Eszter* (fiatal öregdiák).

A *tagdíj mértékét 2000 Ft-ban* határozza meg a Közgyűlés, azzal a kiegészítéssel, hogy ennek fizetését csak a kereső tagjaitól kéri.

A fiatalabb

és a korosabb öregdiákok

Befejezésül Kovács Ottó üv. elnök megköszönte a bizalmat. Örömmel állapította meg, hogy a Gárdonyi Ciszterci gimnáziumban végzett diákok körében érdeklődést tapasztalt az egyesület iránt. Bízunk abban, hogy folytatódik az egyesület fiatalítása.

Koós Ede elnök megköszönve a bizalmat kifejezte reményét, hogy a megfiatalodó egyesületben tovább erősödik a ciszterci szellemiség. Meghatónak érzi, hogy vannak fiatal ciszterci öregdiákok, akik elfogadva a diákszövetségünk céljait, rááldozzák idejüket, hogy ez a számukra is fontos dolog tovább folytatódjék. Nagyon szeretne támaszkodni az ő munkájukra.

Majd a Szent Bernát-udvari fényképezkedés után Koós Ede elnökünk meghívására a templomunk hittantermébe (a sekrestyével szembeni helyiség) fejeződött be az összejövetel. Egy pohár finom egri borral koccintottunk: – ismerkedtek a ciszterci iskolánk régi és mai öregdiákjai.

BOLDOG BRENNER JÁNOS ANASZTÁZ VÉRTANÚ, CISZTERCI SZERZETES

2018. május elseje nagy ünnepe volt a magyar ciszterci családnak, ünnepeltük Brenner János Anasztáz boldoggá avatását. Fiatalon, 26 évesen, papi hivatása közben szenvedett vértanúhalált 1957 december 15-én. Boldog Brenner János Anasztáz neve ott van a Martyrologium Cisterciense lapjain. 2018 augusztusában Szent Bernát ünnepi miséjén, Zircen, a könyörgésben Szent Bernát társaságában öhozzá is fohászkodtunk.

A boldoggá avatás Szombathelyen, szentmise keretében történt. Az Emlékmű-dombon felállított oltárnál közel húszezer ember gyűlt össze. Itt volt a Ciszterci Rend mintegy negyven tagja, a magyarországi ciszterciek mellett Ausztriából és Németországból is érkeztek. Köztük volt P. Peter Verhalen dallasi apát is és a rend generális apátja, Mauro Giuseppe Lepori.

A latin nyelvű szentmise főcelebránsa Angelo Amato bíboros, a Szentek Ügyeinek Kongregációja prefektusa, szónoka Erdő Péter bíboros, prímás volt.

Brenner János életútját Ruppert József SchP, a boldoggá-avatási eljárás posztulátora ismertette, majd a Szentek Ügyeinek Kongregációja prefektusa felolvasta Ferenc pápa apostoli levelét.

A szentmisén jelen volt Brenner József nagyprépost, a vértanú öccse is. Ő helyezte el az oltáron testvére ereklyéit. Ott volt dr. Seregély István ny. egri érsek, Brenner János évfolyamtársa.

Erdő Péter szentbeszédében ismertette Brenner János életútját, részletesen kitérve a mártíromságának eseményeire.

A zárókönyörgések után Angelo Amato bíboros gondolatait Ruppert József olvasta fel magyar fordításban.

Ciszterci szerzetes

Brenner János Anasztáz, aki a szombathelyi egyházmegye papjaként teljesített szolgálatot, *ciszterci szerzetes* volt.

Farkasfalvy Dénes OCist, volt dallasi apát ír erről a Vigilia 2018. februári számában:

... XII. Piusz még 1953-ban nemcsak kiadott egy rendeletet az államilag feloszlott szerzetek tagjairól (az Acta Apostolicae Sedisben is megjelent), de ehhez egy titkos záradékot fűzött, amelyben érvényesnek nyilvánította, vagy ha kellett, „szanáta” azokat a fogadalmakat, amelyeket a rendtagok üldöztetés miatt valamilyen kánoni feltétel hiányában tettek le. Ekkor tudtuk meg, ... hivatalosan ciszterci szerzetesnek minősülünk...

A pannonhalmi kényszer-lakhelyén élő Endrédi Vendel apátúr Nagy Anzelm dallasi apáthoz írt levére hivatkozik cikkében Farkasfalvy Dénes:

Fennmaradt egy levele 1958 januárjából, amelyben közli, hogy tragikus módon meghalt „rendtársunk, a mi kis Anasztázunk” szülei felkeresték őt, s bár lelkileg sokat szenvednek, Isten akaratát példaadóan elfogadják. Aztán ugyanabban a bekezdésben hirtelen kifejezi nagy csodálatát Tóbiás iránt (ez volt Anasztáz bátyjának, a köztudomás

Elfogadva testvérünk,
Székely János szombathelyi megyéspüspök,
valamint sok más püspök testvérünk
és számos hívő kérését,
és miután megkaptuk
a Szenttéavatási Ügyek Kongregációjának véleményét,
apostoli tekintélyünknel fogva megengedjük,
hogy Isten Szolgája, Tiszteletreméltó
BRENNER JÁNOS
vértanú, áldozópap,
Jézus Szíve szerinti pásztor,
szolgálva saját híveit
és megvédve az Oltáriszentséget, akit egy beteghez vitt,
mostantól kezdve a Boldog nevet viselje,
és hogy ünnepét megtarthassák
a jogban előírt módon és helyén,
minden év december 15-én,
mennyei születésének napján.
Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.
Ámen.

Kelt Rómában, Szent Péter székénél,
az Úr 2018. esztendejében, április 23-án
pápaságunk hatodik évében.

Ferenc pápa

szerint is ciszterci Brenner Lászlónak rendi neve), ... A levélben így sem a Brenner név, sem a két Brenner testvér civil neve nem szerepel, csak „Anasztáz” és „Tóbiás”. Mégis félreérthetetlen, hogy kinek a haláláról van szó, habár ez a téma akkor szigorúan tabu volt. Vendel apát ezekben az években, amikor még a külföldi és magyarországi ciszterciek egyetlen közösséget alkottak, kötelességének érezte, hogy minden rendtárs haláláról hírt adjon, hogy így a külföldön élők is elmondják az előírt miséket. Valóban, e levél vétele után a dallasi perjel körlevélben közölte a külföldi rendtársakkal (a dallasi kolostor csak 1958-ra épült fel), hogy „rendtársunkért”, a brutális körülmények között meggyilkolt Brenner János Anasztázért az elhunyt rendtársakért előírt miséket és imákat elmondják. Ez akkor a papoknak három mise bemutatását, a testvéreknek pedig a hét bűnbánati zsoltár háromszori elimádkozását jelentette. Így gyászolta őt a külföldi közösség, bár tudtuk, hogy szentről, és nem tisztítótűzben szenvedő rendtestvérünkről volt szó.

Zirci oblátus majd novícius

Oblátusok Zircen az 1949/50 tanévben

1949/50 tanévben az egyházmegyék székhelyén és ahol szerzetesi teológiai főiskolák működtek, így Zircen is – hogy a papnak ill. szerzetesnek készülők diákok egyházi szellemű iskolában tanulhassanak – megszervezték az ún. Hittudományi előkészítő (kisszeminárium) iskolákat.

Ez az intézmény Zircen egy évig működött, igazgatója *dr. Palos Bernardin* volt, prefektusuk pedig *dr. Kisgergely Bálint*. A korabeli 1949-es sematizmusban olvashatjuk a tanulók neveit, a négy osztályban – megfelelően a mai gimnázium 9–12. osztályainak (a régebbi V.–VIII. osztály) – összesen 29-en voltak. Itt volt IV. éves Brenner János.

Ennek az iskolának volt tanulója több egri ciszterci diák is, akik már az államosított gimnáziumból, de még a Rendház perjelének, *dr. Hegyi Kapisztrán* ajánlása alapján nyertek ide felvételt: *Kilián István, Kovács Béla, Lénárt Lajos III., Bruckner József, Koncz Attila* I. éves oblátus.

1950 augusztus 19-én öltözött be 19 novícius, köztük Brenner János – felvéve az Anasztáz nevet. Noviciátusba léphettek a középiskola IV. évfolyamát kezdő jelöltek is – köztük két egri diáktársunk Kilián István és Kovács Béla.

A monostort október 15-ig el kellett hagyni. Lóránt atya Budán gondolta folytatni a noviciátust: ne veszítsenek egy évet sem.

Brenner János oblátus-novícius társa volt a vele egy osztályba járó *Lévay László*, bajai ciszterci diák, (a sajnálatosan megszűnt Ciszterci Dákszövetség Bajai Osztályának elnöke). Közel két éven át együtt éltek Zirccen és később a szétszórattatás első évében, mint novícius Budapesten. Ő így emlékezett társára:

Jancsi:

- kedves, közvetlen egyéniség volt, mindenkivel szót tudott érteni,
- hivatását nagyon komolyan vette, elmélyedt az imádságban,
- gyors felfogó képessége, alapos tudása kiemelte az oblátusok közül,
- mint senior nem élt vissza megbízatásával, volt tartása, tekintélye, mindenkivel szót tudott érteni,
- önfeledten tudott játszani is, tudott kikapcsolódni, igazi, vidám közösségi ember volt,
- csipkelődő megjegyzései nem bántóan irányultak társai felé,
- szeretett vitatkozni, kedvelte a filozófiai eszmeváltásokat,
- ha kértem, barátként mindig önzetlenül segített,
- az Ő robbanékonyabb természete és az én nyugodtságom jól kiegyensúlyozta egymást.

Életrajza, mártíromsága

Részletek Erdő Péter bíboros úrnak a boldoggá avatási szertartáson elmondott beszédéből:

1931-ben született Szombathelyen, gondos, szerető, katolikus családban. Szülei nem csak hagyományból voltak katolikusok. Szívükben a főhelyet Isten foglalta el. A nagymama sokat imádkozott azért, hogy fia pap legyen. Ez a könyörgés akkor nem talált meghallgatásra, de az unokái, László, János és József mindhárman megkapták a papi hivatás kegyelmét. János kiválasztottsága már kisiskolás korában megmutatkozott. A püspöki elemi iskolában, 1938-ban, az Eucharisztikus-Kongresszus évében színielőadást szerveztek Szent Tarzíciusznak, az Oltáriszentség vértanújának életéről. Megkérdezték, ki vállalkozna Tarzíciusz szerepére. Brenner János két kézzel jelentkezett, hogy ő alakíthassa a vértanú szentet.

János 1942-től Pécssett, Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumában tanult. Még diák volt, amikor államosították az iskolákat, amikor megváltozott körülötte a világ. Őt azonban a hit és a szeretet egyenes úton vitte előre a papi hivatás felé: jelentkezett a ciszterci rendbe. 1950 augusztusában, lelkigyakorlat után költözött be a zirci rendházba. *(A bíboros úr beszédében nem tért ki arra, hogy János már egy évvel korábban, 1949 szeptemberétől élt a zirci monostorban, mint az itt működő ún. Hittudományi előkészítő iskola tagja és itt is érettségizett.)* A nyugodt készüllet azonban csak néhány hétig tartott. 1950. szeptember 7-én ugyanis az Elnöki Tanács „megvonta a szerzetesrendek működési engedélyét”.

Magyarán mondván: betiltották a szerzetesrendeket. Ezután budapesti családoknál laktak a novíciusok, a teológiát pedig a Hittudományi Akadémián tanulták, mint világi hallgatók. Hánytatott maradt Brenner János sorsa kispap korában is. Az első tanévben még titokban végezte a noviciátust tanulmányai mellett. Azután már nem tehetett szerzetesi fogadalmat. Elöljárói egyház-megyei szemináriumba küldték, így lett a Szombathelyi Egyházmegye növendéke. Ezért tanulmányait az itteni szemináriumban folytatta. De 1952 nyarán már ezt a szemináriumot is feloszlatták, úgyhogy a következő tanévet már Győrben kellett kezdenie. Baljóslatú és viharos időkben készült a papságra, de közben mindig derűs maradt. Így érkezett el a papszentelés 1955 nyarán. Szentelési jelmondatának Szent Pál szavait választotta: „Az Istent szeretőknek minden a javukra válik” (Róm 8,28). Újmiséjét Szombathelyen a Szent Norbert Lelkészség templomában mutatta be, ahol két testvére, László és József segédkezett.

János atya püspökétől csak egyetlen beosztást kapott. Rábakethelyre szolt a küldetése. Alázattal és szeretettel közeledett mindenkire, a legegyszerűbb emberekhez is. Egy hívó így emlékezik rá: „Volt egy bizonyos kisugárzása, amit nem is lehet szóban elmondani. Szerették az emberek, és igyekeztek oda menni, ahol ő volt...” Két és fél évig szolgált a hívek körében. Az állami megbízott szemében szálka volt a népszerű fiatal káplán. Fel is szólította

püspökét, hogy helyezze máshová. János atya azonban vállalta a veszélyt: „Nem félek, szívesen maradok” – mondta püspökének.

„Az Istent szeretőknek minden a javukra válik.” Ez a jelmondat teljesedett be 1957. december 14-én. Mert nem akármilyen gyilkosság, nem valami látszólagos baleset vetett véget az életének.

Éjfél körül egy fiatalember zörgetett a plébánián, egy korábbi ministráns. Elmondta, hogy nagybátyja súlyos beteg, sürgősen papot kért. A káplán atya felöltözött, felment a templomba, magához vette a betegek olaját és az Oltáriszentséget. És elindult a közeli falu felé, ahová hívták. De már alig száz méterrel a templomtól megtámadták. Ekkor még elmenekült. Nem visszafordult a plébániára, hanem vitte az Oltáriszentséget a betegnek, pedig a gyilkosok csoportja épp az állítólagos beteg házában várta. Harminckét késszúrással, brutálisan oltották ki az életét. Magát nem tudta megvédeni, de az Oltáriszentséget tartalmazó táskát a szíve fölé. A későbbi vizsgálat megmutatta a rendkívüli brutalitást. Ráléptek a nyakára, megtaposták. Nemcsak az útból akarták eltenni, de meg akarták gyalázni benne a papot, a hitet és Azt, Akit egész életében képviselt.

Bár a gyilkos személyét az akkori nyomozás nem derítette fel, az egész hívó közösség megértette, hogy mi történt. A temetés után maga a megyéspüspök, Kovács Sándor körlevélben is le merete írni a szinte prófétai mondatot: „Élete példakép volt. Halála pedig abbéli áldozat, amelyet a Jóisten híveink üdvösségéért fogadjon el.” Hosszú évtizedek óta imádkoznak János atya sírjánál a hívek. Kápolnát emeltek vértanúsága helyén.

* * *

Dr. Kerekes Károly apátúr több versében is szól tanítványáról, Brenner János Anasztázról.

LÁNGOLÓ VÉRCSEPPEK

*Brenner János Anasztáz mártírújának 30. évfordulóján
írta egykori tanára: Kerekes Károly*

Ajkunk könnyek közt zeng ma hálát
egy vértanú papért, Urunk,
törd fel szívünk beroszdált zárját,
hogy onnan csorduljon szavunk.

Ne csak ruhánk legyen ma láng-szín,
a csontunk is fogjon tüzet,
melyben elhamvad minden más kín,
csak az fáj, hogy e föld süket.

Ma harminc éve szólt utolszor:
Én Brenner Anasztáz vagyok,
nyugát s kelet küzd bennem olykor,
gyújtok, s hiszem: feltámadok!

Igen, tudjuk, a német nyelvben
a „Brenner” gyújtó, tűzhozó,
és „Anasztáz” az ógörögben:
a Föltámadthoz tartozó!

Erről mi majdnem negyven éve
beszélgettünk egy délután,
szép ciszterci jövőt remélve,
egy Bibliikum leckén, Budán.

A neved szép szentbernátos név:
Világíts, lángolj, szórj tüzet,
így hirdesd, hogy feltámadunk még,
világíts, lángolj, szíts hitet!

Akkor még egyikünk sem tudta,
az Úr sorsul mit ír élénk,
s ma harminc éve Isten ujsa
intett: Ne légy te földi fény.

Ahány csepp véred hull a hóra,
megannyi ifjú szív legyen
szent hivatásod folytatója!
A mártír-vér bőven terem. –

Urunk, töröld le könnyeinket,
bár sírunk, boldogok vagyunk,
a mártír-vérnek fénye minket
szent hitre gyújt: Feltámadunk!

A mi Istenünk élő Isten,
élők Ura, s nem holtaké,
testvérünkért őt áldja minden,
testvérünk él, – ő Istené!

Szombathely, 1987. december 15.

PILLANATKÉPEK

a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Kollégium életéből

Kovács Ottó tanár úr előadása a közgyűlésünkön

Előadása első részében az iskola utolsó hat esztendejének létszám- és tanulmányi adatait ismertette, a számok ismeretében tett néhány megállapítást.

1. Tanulók létszámának alakulása (fő)

Tanévek	Beiratkozott	Érkezett	Kimaradt	Elbírált
2011-12	800	0	11	789
2012-13	773	3	13	763
2013-14	775	1	5	771
2014-15	731	3	11	723
2015-16	744	1	14	731
2016-17	752	4	14	742
Átlag	762,5	2,4	10,8	755,4

Fő tendenciaként a tanulók létszáma az évek folyamán csökkent, aminek elsődleges oka az osztályok számának csökkenése.

2. A tanulók összetételének néhány jellemző vonása

A tanulók elhelyezése, étkezése (fő)

Tanévek	Elbírált	Helybeli	Bejáró	Kollégista	Menzás
2011-12	789	251	315	215	227
2012-13	763	245	254	264	269
2013-14	771	269	313	189	345
2014-15	723	232	304	187	211
2015-16	731	231	199	301	290
2016-17	742	216	313	216	275
Átlag	755,4	240,6	283	228,6	269,5
%	100	31,9	37,7	30,4	35,6

Lényegében három azonos számú csoportba osztható a tanulók lakóhely szerinti megoszlása. (A kollégista tanulók elhelyezkedése az elmúlt tanévben a következő volt: az intézet kollégiumában lakott 146, az Érseki Szent József Kollégiumban 55, Szent Orsolya Rend Egri Kollégiumában 10, Szent Hedvig Kollégiumban 2, Wigner kollégiumban 2 tanuló.)

A tanulók mintegy harmada étkezik a menzán, elsősorban a helyi leánykollégium tanulóit.

A tanulók képzése,

Tanévek	Elbírált	4-5 osztályos gimnazisták száma	8-9 osztályos gimnazisták száma	Szakközépisko- lások száma
2013-14	771	257	417	97
2014-15	723	245	399	79
2015-16	731	254	396	81
2016-17	742	234	448	60
Átlag	741,7	247,5	415	79,25
%		33,3	56	10,7

A szakközépiskolások száma csökken. Az iskolánk neve is változott: *Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Kollégium* – elmaradt a „szakközépiskola” megnevezés, mivel kifutóban van a pedagógiai tagozat, jelenleg még két ilyen osztály van. A 4–5 osztályos gimnazisták meghatározó aránya a figyelhető meg. Az 5 osztályos képzési forma azért alakult ki, mert előző tíz évben ún. „0-ik” évfolyam indult

nyelvképzés elősegítésére, megkönnyítve az idegen nyelven oktatott tantárgyak tanulását. Az utóbbi 2–3 évben ez megszűnt. Hasonló a helyzet a nyolc osztályos formában. Számukra is indítottak a nyelvképzés elősegítésére „0-ik” osztályt, jelenleg a 9. évfolyamon folyik az utolsó ilyen képzés.

A tanulók tanulmányi előmenetele (fő)

Tanévek	Létszám	Kitűnő	Elégtelen egy tárgyból	Elégtelen két tárgyból	Elégtelen min. három tárgyból	Elégtelenek száma összesen
2011-12	789	92	18	2	4	36
2012-13	763	104	6	5	3	25
2013-14	771	86	23	6	5	54
2014-15	723	94	13	2	1	21
2015-16	731	119	16	2	0	20
2016-17	742	109	18	2	4	34
Átlag	755,4	100,6				

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a kitűnő tanulók száma növekedést mutat.

3. Az iskola magatartási, szorgalmi és tanulmányi átlagai

Tanévek	Az iskola magatartási átlaga	Az iskola szorgalmi átlaga	Az iskola tanulmányi átlaga
2012-13	4,66	4,23	4,21
2013-14	4,71	4,24	4,23
2014-15	4,72	4,30	4,28
2015-16	4,71	4,43	4,32
2016-17	4,72	4,32	4,30
Átlag	4,70	4,30	4,26

Általánosságban megállapíthatjuk, hogy ezek az az eredmények az utolsó hat év átlagában emelkedő tendenciát mutatnak.

A tanulók mulasztása (tanórában)

Tanévek	1 főre eső igazolt hiányzás	1 főre eső igazolatlan hiányzás
2011-12	73,12	0,34
2012-13	67,10	0,71
2013-14	64,57	0,39
2014-15	76,62	0,49
2015-16	80,13	0,37
2016-17	78,40	0,44
Átlag	73,32	0,45

A hiányzások számának némi növekedését okozhatja: sok diáknál a nyelvvizsgára való felkészülés, mely nagyobb erőfeszítést jelent, másrészt a sporttagozatos diákok versenyszereplése, és az előre hozott érettségik.

* * *

Előadása második részében Kovács Ottó tanár úr az iskolában elkezdődött nagyarányú felújítási munkálatokat ismertette.

Előljáróban kitért egy már befejezett építkezésre: az iskolát keleti oldalán határoló ún. városfal rendezéséről. Itt jelenleg a garanciális javítási munkákat végzik.

Egy másik pályázatnak az elbírálása már két éve folyik. Ennek tárgya a (volt Rendházból kialakított) kollégium nagyarányú átalakítása és az Orgonás felújítása egy sportolásra alkalmas területté. Húzódik az ügy...

A jelenlegi nagyarányú felújítás az iskola Csiky Sándor utcára néző, 1964 körül készült „új” épültét érinti. Az épület igen rossz állapotban volt, a felső szinten beáztak a tantermek, ha eső esett vödörket kellett elhelyezni, melegebb időszakban a tanterekben igen nagy volt a hőség.

A felújítás folyamán:

- megújul a világítási és a fűtési rendszer,
- megújul a tantermek padozata, fala,
- minden szinten mosdókat alakítanak ki,
- leszigetelik az oldalfalakat és a tetőt,
- klimatikus rendszert építenek ki; oxigénbefűväsos megoldás készül, mert a tantermek mérete miatt a tanterekben egy normál osztályszám esetén 20 perc után nem megfelelő az oxigénkoncentrációoxigénhiány lép fel

Ezen kívül a milliárdos nagyságrendű felújítási munka keretében:

- a régi épületben három szintes felvonót készítenek;
- kialakítanak egy 36 fős természettudományos szaktantermet, amelyhez 100 millió forintos eszközbeszerzés tartozik, a fizika, a földrajz, a kémia és a biológia tantárgyak részére;
- korszerűsítik a konyhát és felszerelését, így egyszerre nagyobb létszámú étkeztetés lehetséges – az eddigi kisebb csoportos étkezések helyett;
- elkészül a primus-udvari bejárat renovációja, és átmenetileg ez lesz a bejárat;
- a régi épület palával fedett tetőzetét cserépre cserélik, és ezen napelemes rendszert építenek ki, hasonlóan a kollégium tetőzetén Pelbárt atya jóvoltából kiépített szerkezethez.
- a belső – Szent Bernát – udvart is átalakítják, megszűnik a sportpálya, a Szent Bernát-szobor a régi helyére kerül vissza, fákat ültetnek, és közösségi teret építenek ki, ahol sor kerülhet nagyobb iskolai rendezvények megtartására

Ezeket a munkákat 2017 áprilisától kezdték el és a terv szerint 14 hónapig, tehát 2019 júniusáig kell befejezni.

* * *

Vannak elképzelések az iskolaépület alatti pincerendszer kiépítésére is. Ennek bejárata a „nagyudvar”-ra torkolló folyosó kiöblösödő zugában van. (Az öregdiákok számára: hajdan itt ült a „kiflis néni”) Tehát ez nem azonos a belső udvarról („nagyudvar”) megközelíthető pincékkel.

Ez egyébként hatalmas pincerendszer. Az állami időszakban itt aktív KISZ élet folyt, rendezvényeket tartottak. Terv a pincerendszer átadása az ifjúságnak. Jelenleg kivitelezőt keresnek, aztán jön a pályázat. Kovács Ottó tanár úr előadását sok képpel illusztrálta, melyből kettőt mi is bemutatunk

A felújítás alatt álló teljesen beburkolt Csiky utcai épület

Az iskola épület alatti pincék egy részlete

30 ÉVE ALAKULT ÚJJÁ A MAGYAR CSERKÉSZSZÖVETSÉG

Iskolánkban az 1922/23 tanév elején kezdődhetett meg a cserkészmunka 23 fővel. 1943/44 tanévben a csapatot négy raj, ezen belül 18 órs összesen **257 fő** alkotta. Az utolsó Szent-Bernátos 1947/48 tanévben a csapatlétszám 146 fő volt, Vajk Atanáz parancsnok, Hervay Levente és dr. Lékai Lajos cserkész-tisztek irányításával.

A cserkészcsapatot az iskolafenntartó 334/1948. sz. rendeletével április 3-án feloszlatta.

Hogy a cserkészélet a „fű alatt” még tovább folytatódott, azt több öregdiák elbeszéléséből is tudhatjuk.

* * *

A Magyar Cserkészszövetség feloszlásáról szóló belügyminiszteri rendelet 1946. július 20-án jelent meg, majd két nappal később megalakult az új (a kommunisták számára kedvezőbb) vezetésű Magyar Cserkészfiúk Szövetsége.

1948 nyarán végül hivatalosan egyesítették a Magyar Cserkészfiúk Szövetségét az 1946-ban alakult Magyar Úttörők Szövetségével. A cserkészszövetség vagyont is államosították.

A cserkészlet ettől kezdve hivatalosan nem működhetett tovább Magyarországon, de a korábbi cserkészek közül többen tovább vitték a mozgalom szellemiségét, és illegálisan gyerekprogramokat szerveztek többé-kevésbé a cserkészmódszer alapján. A magyar cserkészlet a külföldi emigrációban, a Külföldi Magyar Cserkészszövetség keretei között is tovább élt.

* * *

Mikor a rendszer eresztékei lazulni kezdtek, egyre több szó esett a cserkészekről:

Mészáros István egyetemi docens az Új Ember 1984. decemberi számában méltatta a cserkészlet jellemzőit, embernemesítő módszereit.

1988 tavaszán nagyszerű kiállítás nyílt Szegeden a cserkészlet történetéről, amely valóságos zarándokhelyévé vált az itthoni és a külföldi öregcserkészeknek és az érdeklődő, vonzó fiatalabb korosztályoknak. Ugyanez év nyarán a rádióban hangzott el egy műsor az 1948-ban betiltott, illetve az úttörő mozgalomba beolvasztott szervezetről, amelyben a mai közélet számos kiválósága szövegezték saját tapasztalatait alapján a cserkészlet értékeiről, időszerűségéről.

Majd Kőszegen nyílt újabb kiállítás, amely a cserkészlet lelkeségét, szellemét kívánta bemutatni. A kiállítást Sinkovits Imre, a 158-as Árpád Cserkészcsapat tagja, színművész nyitotta meg.

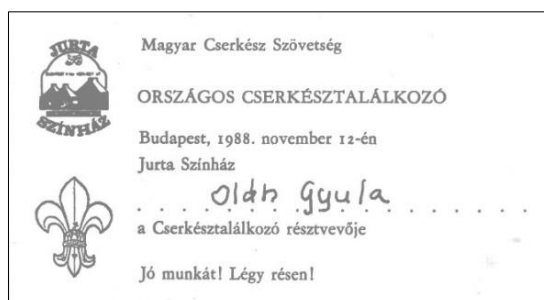
Negyvenegy év után, harminc évvel ezelőtt, 1988. október 12-én – mint a korabeli Magyar Nemzet újságban olvashatjuk – „szenvedélyes vita után, szerda este, a budapesti Múzeum Kávéházban megalakul a Magyar Cserkész Szövetség”.

Az alapítók között ott volt iskolánk 213. sz. Koháry István cserkészcsapatának egykori tagja, *Lovas József* is, 1942-ben érettségizett diákotársunk.

Ezt követően „Országos Cserész-találkozót” szerveztek 1988. november 12-én a budapesti Népligetben, az akkoriban épült Jurta színházban a Magyar Cserkész Szövetség első közgyűlésének előkészítése érdekében. Több száz „öregcserkész” jött össze. Közel öt órán keresztül számos felszólalás, javaslat, elképzelés hangzott el, melyet a időnként megszakított egy-egy közösen elénekelt népdal is.

(Többek között részt vett e beszámoló írója is, megőrizve a belépő-jegyét.)

* * *

Erre a cserkésztalálkozóra hívta meg az egyik alapító tag, Lovas József diáktársuk *dr. Rajeczky Béni* OCist atyát. (A korabeli levelek másolatát *Urbán Gusztáv*: Enchiridion Ciszterciensé-jében találhatjuk.)

Budapest, 1988. november 1.

Pásztó, 88.11.5.

Főtisztelendő Tanár Úr!

Egykori ciszterci diák vagyok. 1942-ben érettségiztem Egerben, a 213-as cserkészcsapatban tevékenykedtem.

Október 12-én néhányan újra megalakítottuk a Magyar Cserkészszövetséget Mellékelem az alapító nyilatkozatot.

November 12-én 10 órától országos cserkész találkozót tartunk a Jurta színházban Budapesten. Az alapító tagok nevében tisztelettel kérem Tanár Urat, szíveskedjék rövid, körülbelül negyedórás izelítőt adni a magyar népdalkincsből.

Kérem, szíveskedjék megírni, hogy hány órára menjen valamelyikünk gépkocsival tanár úrért. Természetesen ugyancsak gépkocsin visszük majd haza is Tanár Urat.

Ha valamilyen okból Tanár Úr nem tudna eljönni a találkozóra, akkor kérem küldjön néhány szóban buzdítást, hogy a cserkészek igyekezzenek őrizni, ápolni a kiveszőbe lévő hagyományainkat, esetleg küldjön Tanár Úr egy régebbi írást, hogy felolvassuk.

Szívésségét előre is köszönjük a Szövetség alapítói meg a találkozó rendezői nevében.

Laudetur Jesus Christus!

Lovas József

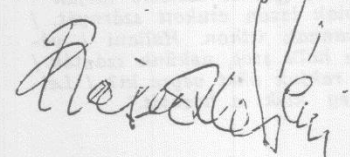
Kedves Barátom!

Nagyon köszönöm kedves hívásodat; éppen az Uj Ember-ben olvastam a híradást a cserkész-megmozdulásokról; benne nagy örömemre Sinkovits Imre és Keresztury Dezső oly szép, tartalmas megnyilatkozásait.

12-én, ha vendégeim miatt nem is tudok részt venni a találkozón /sajnos, igen megromlott hallásom már nem bírja a sokadalmat/, a misében nagyon emlegetem fiataljainkat, kérve a Jó Istent, hogy az újraéledő cserkészlet segítségével mutasson nekik utat az új idők igaz emberségéhez.

Népdalhagyományunkról olvassátok fel Kodály előszavát a Bárdos-féle 101 Magyar Népdal-hoz; jobbat nem tudnék mondani. Aztán daloljatok is belőle!

Szeretettel kíván kedves Mindnyátoknak jó munkát

***

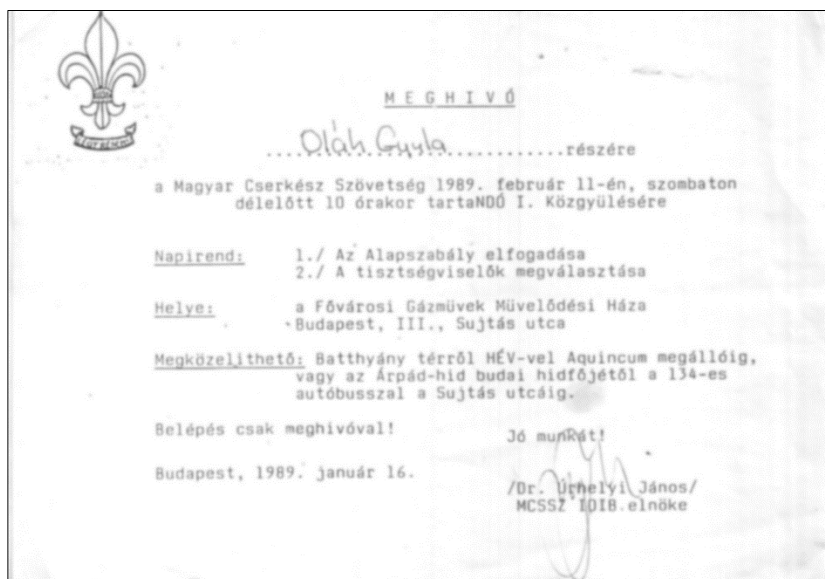
Az akkori „törvényerejű” rendeletek nem tették lehetővé a Szövetség bejegyzését: az előírások szerint „*egyesületnél a felügyelő szerv hozzájárulására volt szükség*”. Így várni kellett, de már volt remény, hogy az egyesülési jogról új törvény készül.

Végül is megszületett a 1989. évi II. törvény, mely 1989. január 24-én lépett hatályba. Még azon a napon a Fővárosi Bíróságon egyes számmal bejegyezték a Magyar Cserkészszövetséget a társadalmi szervezetek listáján, jogfolytonos utódként az 1912-ben megalakult Magyar Cserkész Szövetségnek.

A szövetség I. közgyűlését 1989. február 11-én tartották Budapesten az óbudai Sujtás utcában, a Fővárosi Gázművek Művelődési házában.

A tanácskozás ünnepélyes hangulatban kezdődött meg: fiatalok és idősebbek, hajdani cserkészek és érdeklődők százai – közülük jó néhányan már cserkészgyenruhában – énekeltek el a Himnuszt, a cserkészindulót, s hallgatták meg az alkalomhoz illő verseket, prózai művekből részleteket Sinkovits Imre tolmácsolásában.

Magyar Cserkészszövetség elnökévé a 75 esztendő *dr. Surján László* nyugalmazott egyetemi tanárt választották meg. A tanácskozáson elfogadták a szövetség alapszabályát és további tisztségviselőket is megválasztottak.

Örhelyi János a szövetség egyik újjászervezője szolt azokról a vitákról is, amely végül is két szövetség, a Magyar Cserkészszövetség, illetve a Cserkészcsapatok Szövetsége kialakulásához vezetett. A kettő között elvi különbségek vannak. A Magyar Cserkészszövetség ragaszkodik a valláserkölcshöz, az 1912-ben életre hívott magyar cserkészlet hagyományaihoz, mindazhoz, ami ebben az ifjúsági mozgalomban szép és tiszta volt. A cserkészcsapatok szövetsége pedig a Hazafias Népfront égisze alatt, a Magyar Úttörők Szövetségével szoros kapcsolatban kíván működni. Az MCSSZ nem akar politikával foglalkozni, mert úgy véli,

hogy a mai, agyonpolitizált világban ez a gyermeknevelés „rákfenéje”.

* * *

Az 1989. május 20-án újra megalakult Magyar Ciszterci Diákok Szövetsége kezdettől fogva támogatta az iskoláink és több ciszterciekhez kötődő cserkészcsapat megújítását. Kezdetben a fenntartó szerepét is betöltötték. Támogatásukra létrehozta a Ciszterci Cserkész Alapítványt.

1996-os MCDSZ közgyűlésen 11 ciszterci cserkészcsapat munkájáról számolt be az akkori elnök, *dr. Nemes Zoltán*.

25. sz. Szent Imre cs. cs. – Budapest	359. sz. Vajda Ödön cs. cs. – Szentgotthárd
47. sz. Szent László cs. cs. PCF – Pécs	433. sz. Szent Bernát cs. cs. – Budapest
81. sz. Rajeczky Benjamin cs. cs. – Pásztó	452. sz. Szent Bernát cs. cs. – Zirc
85. sz. Zrínyi Miklós cs. cs. – Székesfehérvár	795. sz. Rajeczky Benjamin cs. cs. – Eger
157. sz. Damjanich János cs. cs. – Baja	1404. sz. Szent Márton cs. cs. – Csákberény
213. sz. Koháry István cs. cs. – Eger	

A ciszterci cserkészcsapatok létszáma 1996-ban 748 fő, 1997-ben 822 fő volt.

A 1998 végén megszűnt az MCDSZ tényleges működése, és az egyes osztályok vállalták a cserkészmunka támogatását.

* * *

Néhány mondat az újraindult 213. sz. Koháry István cserkészcsapatról: – részletesebb krónikát *Csák György* tanár úr, volt cserkészparancsnok tollából a karácsonyi számunkban közlünk.

A csapat 42 évi szünet után 1990. augusztus 29-én kapta meg az ideiglenes működési engedélyt. A Diák-szövetség a megújuló csapat szervezésre Csák György gimnáziumi matematika-fizika szakos tanárt kérte fel, aki a gimnázium természetjáró szakosztályának vezetője volt, ill. 1989-ben hat fős őrszel csatlakozott a városban már működő 212. sz. Bornemissza csapathoz. A megalakult csapat tagjainak száma hamarosan 15 főre emelkedett, parancsnoka dr. Száva József, helyettese Csák György lett. Az első fogadalom tétel 1991. május 18-án volt. A csapatvezetést ténylegesen irányító Csák György tanár úr 1999 januárjától lett csapatparancsnok.

1991-től minden évben volt nyári tábor: a Bükkzsérc melletti Pazsgon, két-két évben Bükk-szentkereszten, ill. Falloskúton, 1996 augusztusának elején a hatodik táboruk Abasáron.

A csapat tagjai számos természetjáró emlékversenyen, helytörténeti versenyen, nappali és éjszakai tájékozási versenyen vettek részt és kiemelkedő helyezéseket értek el.

2000 szeptemberében a csapat létszáma 35, melyből 29 fő diák.

Ezután a csapat létszáma lassan fogyatkozni kezdett, annak ellenére, hogy Köves Eszter tanárnő is segítette a csapat munkáját. 2007 júliusában még képviselték csapatunkat a centenáriumi dzsemborin Angliában. 2007 augusztusában Csák György tanár úr nyugdíjba vonult, Köves Eszter tanárnő Budapestre költözött.

Így az elárvult csapat lassan cserkészek nélkül maradt.

Ma sajnos nincs cserkészélet az iskolánkban.

EGY TISZAVIRÁG-ÉLETŰ KÖZÉPISKOLÁRÓL

Egy tanévet – 1948/49 – élt első az egri Gárdonyi Géza Gimnázium

70 évvel ezelőtt, az 1948-as államosítással megszűnt Szent Bernát Ciszterci Gimnázium – ahol lényegében nyolcosztályos oktatás folyt – és hirtelen összeállítottak egy négy osztályos gimnáziumot. Tanulói a volt ciszterci diákok, tanárai a volt iskola civil oktatói és különböző iskolákból ide helyezett tanárok voltak. Ekkor még kötelező volt hittanoktatás is – ezt ciszterci tanárok: dr. Kalász Elek, majd dr. Hölvényi Olaf tartották. Az iskola szomszédságában, a Rendházban éltek a tanári hivatásuktól megfosztott ciszterciek – még szellemiségüket sugározva.

Dr. Renn Oszkár diáktársunknak, az egykori állami gimnázium tanulójának Heves Megyei Nap c. újságban olvashattuk a fenti címen megjelent visszaemlékezését:

Az első Gárdonyi Géza Gimnázium Egerben, a jelenlegi helyén 1948–49-ben egy évig élt a *Magyar Állami Gárdonyi Géza Gimnázium*. Érdekes lehet emlékeztetni a tiszavirág-életű gimnáziumra, mint annak egykori diákja és néhány dokumentum őrzője.

Hogyan is született ez a gimnázium és miért volt ilyen rövid életű?

„1948. július 14-én Eger város polgármesterének 9605/1948. sz. határozata értelmében a városi közigazgatási bizottság Vörös Lajos számviteli tanácsos vezetésével zár alá vette az államosítási törvény (1948: XXXIII. tc.) alapján a Ciszterci Rend volt egri Szent Bernát gimnáziumát, – így idézi fel az eredeti évkönyv – majd Dr. Habis György mb. igazgató 1948. június 30-án a 4282-1/47-48. sz. főigazgatói rendelet alapján vette át dr. Hegyi Kapisztrán perjeltől. Az állami iskola a volt rendi alkalmazottak közül átvette dr. Habis György, dr. Mikó Sándor, Ócsvár Géza, Rédei Rezső tanárokat, Hajjas András tisztviselőt, Bognár Gábor és Vas István altiszteket.”

Az államosítás nyarán ezekre a tanárookra hárult az átvett gimnázium működési feltételeinek megteremtése. A tanári kar az új tanév elejére kiegészült. Dr. Radich Jolán, Darvas Andor és dr. Lukács Dezső gimnáziumi tanárok mellé érkezett a diósgyőri Kilián Gimnáziumból az új mb. igazgató Csanád Vilmos és Csanád Vilmosné Sugár Edit tanárnő. Az új igazgató politikai megbízhatósága garantálta volna az „új szellemiségű” gimnázium kialakítását.

Az új gimnázium a Magyar Állami Gárdonyi Géza Gimnázium nevet kapta és 1948. szeptember 1–2-án megtörtént a beiratkozás az V–VIII. osztályokba. Szeptember 6-án volt az első tanítási nap.

Az új gimnázium életében az akkori központi utasításoknak és azokat is „tüllihető” helyi kezdeményezéseknek megfelelően jelentős szerepet kap a Diákszövetség szervezése, a szakszervezeti munka, az új rendszerű szülői munkaközösségek kialakítása, a rendszeres részvétel a politikai jellegű rendezvényeken. Volt például együttes Rákosi-beszédhallgatás megbeszéléssel, közös mozilátogatások (természetesen szovjet filmek).

Óriási lendülettel folyt az agymosás, a korábbi „ciszterci szellem” irtása és helyettesítése az MDP (Magyar Dolgozók Pártja) és a szovjet tanácsadók által kidolgozott stratégiának megfelelően.

Közben a tanári kar teljesen feltöltődött, kiváló tanárokkal, akik végezték a dolgukat, akiket számukra is teljesen idegen „mozgalmi munkára” kényszerítettek. A „szocialista rendezvényszervezések” ezért nem voltak igazán tökéletesek és zökkenőmentesek, a tanárok agymosása sem sikerülhetett a kívánt gyorsasággal. Az énekkar, melyet a Székelyföldről ideszármazott dr. Baló József tanított be, csodálatosan énekelt az ünnepeken, de más hangulatot varázsolt, mint amit a párt szeretett volna, Marczis Demeter (a sokszor csodált gyönyörű basszushanggal) nem a kívánt dalt énekelte, nem az „új szellemben” tanított dr. Radich Jolán, dr. Barkóczy László, Mjázovszky Albert, Lengyel Gábor, dr. Habis György és a többi neves tanár sem.

Dr. Hölvényi Olaf hitoktató ciszterci tanár pedig hivatászszerűen maradt a cserkészszellem illegális ápolója, a hitélet szervezése mellett.

Még az osztályzás rendje is megváltozott. A legjobb érdemjegy a 7-es, a legrosszabb az 1-es lett. Elég sok zavart okozott a bevezetése.

Mindezek ellenére az oktatás zavartalanul folyt.

Az utolsó évfolyam, a VIII. osztály érettségire készült. Az új gimnázium „szocialista” évvizsgájára bizonyítási próbálta életképességét a felsőbbség előtt és meghirdette a jövő évi felvételt is.

Az oktatási kormányzat azonban változatlanul „rossz szelleműnek” ítélte a gimnázium összességét. Az igazán „megbízható” igazgatót, a hittanárt internálták, a gimnáziumot tanári karral együtt „behelyezték” a

Dobó Gimnáziumba 1949 szeptemberében. Itt létrehozták a reál és a humán osztályokat, a két tanári kart összevonták. Ezzel megalapozódott az egri Dobó István Gimnázium aranykora, példátlanul erős tanári karral és igen jó, tanulni vágyó diáksággal.

Ez tehát a kérészetű első egri Gárdonyi Gimnázium rövid története. Talán kedvet kap egy helytörténész és feldolgozza az egri középiskolák államosításának, átstrukturálódásának izgalmas történetét. Még megtalálhatók alapdokumentumok és élnek szereplők is néhányan. Iskoláink története Eger történetének igen fontos, része és az elhallgatott, egykor „kényes”, időszakok igaz bemutatása sokáig már nem késhet.

* * *

Az Egri M. Áll. Gárdonyi Géza Gimnázium 1948–49-as ÉVKÖNYVE formájában követte az előd iskola hagyományát, de a bevezető sorokban már a kötelezőket „olvashatjuk:

Miénk az iskola!

Az 1948. esztendő döntő jelentőségű a magyar művelődés történetében. A nagybirtokok felosztása, a bankok, gyárak és nagyüzemek államosítása után a fordulat évében a dolgozó népé lett az iskola is. A magyar nép irányítani akarja gyermekeinek nevelését.

A magyar pedagógusok, a magyar ifjúság és a szülők egy úton haladnak. Ez az út a *szocializmus építésének útja*.

Ekkoriban ez a „szocializmus építés” még nagyon dőcögösen ment. Volt civil tanáraink szellemiségét ismertük. Dr. Habis György, Ócsvár Géza, Rédei Rezső, dr. Mikó Sándor tanársinkről lapunkban már több alkalommal is megemlékeztünk.

Dr. Renn Oszkár diáktársunk visszaemlékezésében még több, újonnan belépő tanárukat is közéljük sorolja.

Közülük Csanád Vilmos igazgató és dr. Radich Jolán történelem-földrajz tanárookra emlékezünk a Pedagógusok arcképcsarnoka c. könyvsorozat cikkei alapján.

CSANÁD VILMOS (1913–1990) magyar-latin-görög nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár. A váci Piarista Gimnáziumban érettségizett 1930-ban. 1938-ban szerzett diplomát a Pázmány Péter Tudományegyetemen. Házasságot 1938-ban kötött, felesége Sugár Edit. aki magyar-német szakos tanár volt, és 1948/49 tanévben tanított a Gárdonyi gimnáziumban.

1930-as évek végén a diplomás embereknek is nagyon nehéz volt álláshoz jutni. Ebben az időben hónapokig tanított a nagytétényi Társulások Polgári Fiú- és Leányiskolában, majd Kassán kapott állást a Premontrei Gimnáziumban. 1945 áprilisában kitelepítették Kassáról a családot és mindent hátrahagyva Miskolcra költöztek. A Diósgyőri Vasgyár Dolgozók Iskolájában kezdett tanítani. 1948-ban Egerbe került, ahol a Gárdonyi Géza Gimnázium igazgatója lett. Itt tiltakozott amiatt, hogy a hittan tanítását fakultatívvá tették. Valószínűleg ezért internálták 1950-ben Kistarcsára, majd Recskre. Az internálás után hónapokig rakodómunkásként dolgozott a Len-kender Textil Nagykereskedelmi Vállalatnál. 1954-ben kapott állást a szolnoki Verseghy Ferenc Gimnáziumban magyar-latin szakos tanárként. 1964-ben Budapestre költözött, ahol a Márvány utcai Táncsics Mihály Gimnáziumban a felnőttoktatásban vett részt. 1973-ban lett nyugdíjas, de ezután sem pihent, a Semmelweis Orvostörténeti Könyvtárban dolgozott. 1990-ben halt meg.

DR. RADICH JOLÁN (1903–1989): földrajz-magyar-történelem szakos középiskolai tanár.

Tanított az Orsolya-rendi Tanítóképzőben Kisvárdán, majd a kassai, máramarosszigeti leánygimnáziumban. Később a budapesti Árpád Gimnáziumon keresztül vezetett útja 1948-ban Egerbe a Gárdonyiba, majd a Szilágyiba. Nem szeretett leányosztályokban tanítani („... a lányoknál sok a locsi-fecsi!”), ezért jött át első két egri éve után az akkor fiúgimnáziumnak számító Dobóba, ahol 38 évnyi aktív tanári idejéből 15-öt töltött.

Lenyűgözően sokat tudott, a gimnázium egyik legműveltebb tanárnőjeként tanította a diákokat. Műveltsége, pedagógiai elkötelezettsége, fölkészültsége alapján logikát, pszichológiát, művészettörténetet is oktathatott volna – írta róla egy „Dobós” tanítványa.

1964-ben – jóval túl a nyugdíjkorhatáron! – ment nyugdíjba. Még 3 évig Egerben maradt, majd Budapestre menekült, ahol a szerzetes-tanári pályát végigküzdő hűgával együtt lakott. 1989 szeptemberében halt meg. Budapesten, a Farkasréti temetőben nyugszik.

1993-ban posztumusz részesült – az elsők között – a frissen alapított „Eger Kiváló Pedagógusa” díjban. A Dobó gimnázium aulájában 2007-ben állított emléktáblán – több tanártársával együtt – olvasható a neve.

ÚJ ARCOK A DIÁKSZÖVETSÉGBEN

Bemutakoznak az újonnan választott tisztségviselők

A júniusi közgyűlésen örömről szolgált, hogy Kovács Ottó tanár úr szervezésében már több fiatal öregdiák is jelentkezett Diákszövetségünkbe és itt munkát is vállaltak. Vezetőségbe választottuk egy már régebben velünk működő, tiszteletbeli ciszterci öregdiákot is, aki már nem lehetett a Szent Bernát gimnázium tanulója.

Az új tisztségviselőket megkértük, hogy mutakozzanak be lapunk hasábjain azoknak, akik nem vehettek részt a Közgyűlésünkön.

Köszönjük, akik kérésünknek eleget tettek.

Havas-Horváth István vagyok. Egerben születtem, 1943. december 3-án. Általános iskolába szülővárosomba jártam, a gimnáziumi érettségit a Dobó Gimnáziumban tettem le. Erdőmérnöki oklevelet Sopronban szereztem meg, s diplomázásom után nyugdíjazásomig erdőrendezőként dolgoztam Eger székhellyel.

Bár nem lehettem ciszterci diák, ahogy mondani szokták, ezer szállal kötődtem a rendhez és templomához. Édesanyám e templom kórusában énekelt a megalakulástól kb. két évtizedig. Elsőáldozásra itt készítette föl dr. Debreczeni Sixtus ciszterci atya, kinek tragikus halála után ott voltam a földön fekvő, letakart holtteste melletti első gyászolók között. A nagybácsim, dr. Turcsányi Ambrus, ki korán elveszített édesapámat pótolta, nyolc évig ciszterci diák volt és pappá szentelési első miséjét is az egri ciszterci templomban mondotta. Kézvezetője egykori osztályfőnöke, dr. Nagy Béni OCist volt. Az „újrakezdés” után, mikor ismét ciszterci atyák is megjelentek, főleg dr. Nagy Mójzes perjel úrral voltam kapcsolatban. Néhány cikket írtam az Egri Fehér/Fekete újságba is – kötődésem egyik területe éppen ez. Megtiszteltetésnek veszem, hogy diákszövetség újjáválasztott vezetőség tagja lehetek.

Megtiszteltetésnek veszem, hogy diákszövetség újjáválasztott vezetőség tagja lehetek.

* * *

Poczk Miklós Norbert

Sok szeretettel és köszönettel fogadtam Oláh Gyula a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztály vezető tagjának felkérését jelenlegi cikk megírására. Első gondolatként a kérés megfogalmazásakor az jutott eszembe és nem is gondoltam arra, hogy a középiskolai tanulmányaim során közel 10 év alatt olvasott Egri Fehér Fekete újságban fogom saját cikkemet olvasni. Most, hogy a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának új tisztikar tagjai közé választottak, lehetőségem nyílt különösképpen fiatal öregdiákként nem túl régi középiskolai éveimre visszaemlékezni és gimnáziumi éveimet feleleveníteni. A Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumra már kis gimnazistaként 2006-ban azért esett a választás, mivel jelen intézményt Eger város legszínvonalasabb iskolájának tartottam és tartom most is, szüleim is ennek az iskolának a falain belül tanultak, valamint az iskola hitéletiségét is kiemelkedőnek tartottam.

A felvételi eljárás is mutatta, hogy valóban egy erős gimnáziumról van szó, mivel többszörös túljelentkezés volt, ezért az iskola történelmében ritkán előforduló eset adódott, két párhuzamos kisgimnazista osztály került megindításra, mint érettségim megtudtam több mint napi 5 telefonhívás is érkezett igazgatónőhöz a szülőktől a párhuzamos osztály beindítására. A nyolc év lehetővé tette méltán büszkén D-s osztályom számára egy különös kapcsolat, egy osztályközösség létrehozását, mely során számos nagyszerű élménnyel gazdagodtunk. Ezen élményekben mindig jelen volt a felhőtlen humor, vidámság és kisebb konfliktusok is csak ritkán kerültek elő. Mindig szeretettel gondolok egykori osztályfőnökömre Kovács Mária tanárnőre, akivel mai napig jó kapcsolatot tartok fent, aki nevéhez híven valóban egy jól működő osztályközösséget kovácsolt egybe, felejthetetlen

osztálykirándulások, tanulmányi utak, osztály összejövetelek alkalmával. A gimnáziumi évek folyamán több mint 50 pedagógus tanított minket, noha ezzel a tabló készítés problematikája során szembesültünk, oly mértékű tudást és életre való felkészítést kaptunk, hogy egyetemi éveim során maximálisan megálltam a helyem, nem volt olyan kihívás, amellyel középiskolai éveim alatt ne találkoztam volna. A tudás megszerzésére véleményem szerint úgymond mindig résen kell lenni, bárkitől lehet tanulni korra és szakképesítésre való tekintet nélkül.

Gimnáziumi tanulmányaimat az egyetemi éveim alatt is nagymértékben tudtam hasznosítani, több területen is, különösképpen jól jött másoddiplomás jogi tanulmányaim során, a magyar órákon tanult hegeli dialektikus idealizmus, habár nem hittem volna, hogy ennek hasznát veszem még valamikor. A gárdonyis hagyományokat a mi időnkben is aktívan gyakoroltuk, ilyen volt a folyosón lévő Gárdonyi szobor orrának érintése, noha évenként kellett újra festeni a szobor orrát, mivel az érintés mítoszában az állt, hogy mentesülni lehet a felelés alól. Nagy hatással volt még rám latin órákon elsajátított római és görög kori mitológia történet, az iskola informatikai életébe is volt lehetőségem betekintést nyerni, mindig is érdekelt ez a terület, így a rendszergazdai és dísztermi technikai munkálatokban is részt tudtam venni. Középiskolai tanulmányi, közéleti és érettségi eredményeinként nem csak felsőoktatási intézménybe nyertem felvételt, hanem elnyertem Magyarország egyik legszínvonalasabb kuratóriumi díját, a Mórús Szent Tamás-díjat, és Mórús díjasként a mai napig minőségi programokon tudok részt venni.

Számos élmény él még szívemben, azonban az újság adta keretek között nehéz lenne a 8 év élményeit megosztani, megköszönve a lehetőséget, hogy újra lelkesedéssel tudtam visszatekinteni diákéveim pillanatra.

* * *

Mohai Ádám vagyok, 1996-ban születtem Egerben. 2007-ben jelentkeztem a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumba, ahol 2015-ben érettségiztem. Jelenleg egyetemi tanulmányaimat töltöm a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, régészet szakon. Az egri ciszterci gimnáziumnak mindig is nagy jelentőséget tulajdonítottam az életemben. Ha lehet így mondani, itt hagytam el végleg a gyermeki mivoltomat és váltam felnőtté, amiért nagyon hálás vagyok a volt iskolai tanárain bölcs és mindig jó szándékú útmutatásaiért. Diáktársaim mellett egyszerű volt a társasági életbe, az iskola vérkeringésébe való bekerülés nyitottságuk segítségével. Immár jóval az érettségi után, az egyetem falain belül is aktív ciszterci diák lettem ismét a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályába való bekerülésemmel, amely számomra nagy megtiszteltetés. E szervezet tagjaként célom a gimnáziumi diákok és a Diákszövetség közötti kapcsolat megerősítése és ápolása, valamint a Diákszövetség értékeinek és hagyományainak továbbvitele. A szervezet munkáját különböző programok szervezésével és lebonyolításával szeretném segíteni a jövőben.

* * *

Papp Gergely vagyok, gárdonyis tanulmányaimat 2007 és 2015 között végeztem és jelenleg is tartó egyetemi képzésemet a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen folytatom.

A ciszterci gimnáziumban töltött nyolc év az egyik legmeghatározóbb élmény volt eddigi életem során. Az iskola évszázados története és különleges légköre mindig is egy erős alapokon nyugvó, de megújulást és számos újdonságot tartogató lehetőségként foglalkoztatott, amely csak a megragadásra vár. A Ciszterci Diákszövetség megújulás utáni első lépéseit megtevő egri szakosztálya egy kitűnő alkalmat és környezetet kínál, hogy éljünk ezekkel a lehetőségekkel. A jelenlegi és volt egri ciszterciek közös identitásának megőrzése és erősítése, illetve a közösség aktív hálózattá alakítása szívügyem, így nagy megtiszteltetés számomra, hogy e célok megvalósulása érdekében tevékenykedhetek a Szövetség keretei között.

* * *

Novák Lajosnak hívnak. Miskolcon születtem 1999-ben. 2014-ben kezdtem meg tanulmányaimat az egri Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium falai között pedagógia szakirányú képzésben. Egerbe kerülésemtől a keresztény életútnak igen csak az elején jártam, hiszen hatodikos koromban kerültem közel – édesanyámmal együtt – Istenhez és a hithez. Az elmúlt négy év számomra nagyon sokat jelentett. A ciszterci templomunk igazgatója, Koós Ede érseki tanácsos atya, vagy akár az osztályfőnököm, Kovács Ottó tanár úr, de sorolhatnám még a tanáraimat, barátaimat és a Szent Róbert konvent tagjait, akik keresztény, ciszterci lelkeséget hordozó példaértékű élete oly sokat adott és ad a mai napig. 2018-ban, az érettségi és a továbbtanulás évében már biztosan érezvén, hogy a Jóisten az áldozópapságra hív, ezért a továbbtanulási felvételi kérelmemet az Egri Érseki Papnevelő Intézetbe nyújtottam be, melyet el is fogadott Excellenciás és Főtisztelendő dr. TERNYÁK Csaba érsek úr.

Érettségi után öregdiákként kissé talán nehézkes megfogalmazni mi egy újra éledni akaró szövetség feladata. Nem könnyű velünk, XXI. századi fiatalokkal szót érteni, nem könnyű bennünket megérinti, legyen az bármilyen téma is. De öregdiákként mi a feladatunk? Hiszem, hogy az Alma Mater szellemiségének-lelkiségének tovább élésében való segítése a volt diákok közösségbe való tömörítésével. S a szövetség tagjai számára olyan események szervezése, létrehozása, amelyek segítik őket továbbra is az iskolához és a ciszterci szellemiséghez való érzelmi-értelmi kötődésben, aminek egyik fontos gyümölcse lehet az ott folyó nevelő-oktató munka kívülről való támogatása szoros összhangban a mindenkori iskolavezetéssel. Emellett nagyon fontos, a még iskolapadokat koptató fiatalok megszólítása korunknak megfelelő módszerekkel és hozzáállással. Szerveznünk kell sportprogramokat, a továbbtanulás rejtelméről kell beszélnünk, hiszen mi, frissen érettségizettek nemrég tapasztaltuk meg saját bőrünkön. A fiatalos, érdekes programok biztosítása mellett részt kell vennünk az értékeink átadásában is. Példának kell lennünk, hogy fiataloként igenis meg lehet, sőt meg is kell élnünk jelmondatunk teljességét: *Ardere et lucere!* – Lángolj és világíts! Hiszen fiataloként könnyű lángolni, de értékkel kell megtölteni életünket ahhoz, hogy világítsunk is.

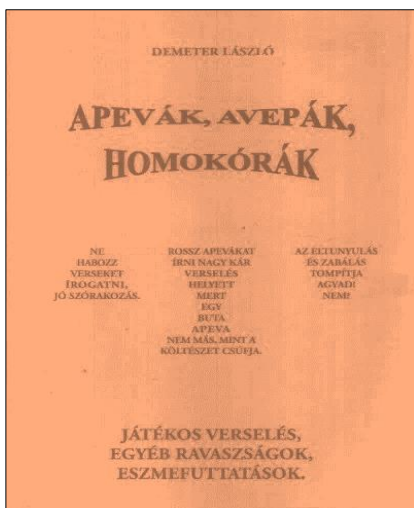
* * *

A továbbiakban szeretnénk a többi tisztségviselő diáktársainkat is bemutatni.

DIÁKTÁRSAINK KÖNYVEIRŐL

Gimnáziumunk 300 éves jubileumán, 1989 májusában rendezett ünneppsorozat egyik érdekes színpontja volt az iskola egykori tanárainak és diákjainak könyveiből összeállított kiállítás. Emlékszem, Vajk Atanáz tanár úr egy hatalmas bőröndben hozta el könyvgyűjteményét, sok könyvnek azonban csak a címlap-fotóit láthattuk. Hatalmas anyag: szépirodalmi, lírai, tudományos, szakmai írások.

Azóta folyamatosan gyarapszik ez a „virtuális” könyvtár – az egri ciszterci gimnázium öregdiákjainak kötetével. Ezekből mutatunk be egy párat.

Demeter László diáktársunknak ez a könyve APEVA meghökkentő címmel nagyobb részben játékos verseket tartalmaz. Kiderül az „apeva” egy új versforma, amely 2016-ban Magyarországon született – csak öt sort tartalmaz, melyek 1, 2, 3, 4 és 5, tehát a összesen 15 szótagból áll.

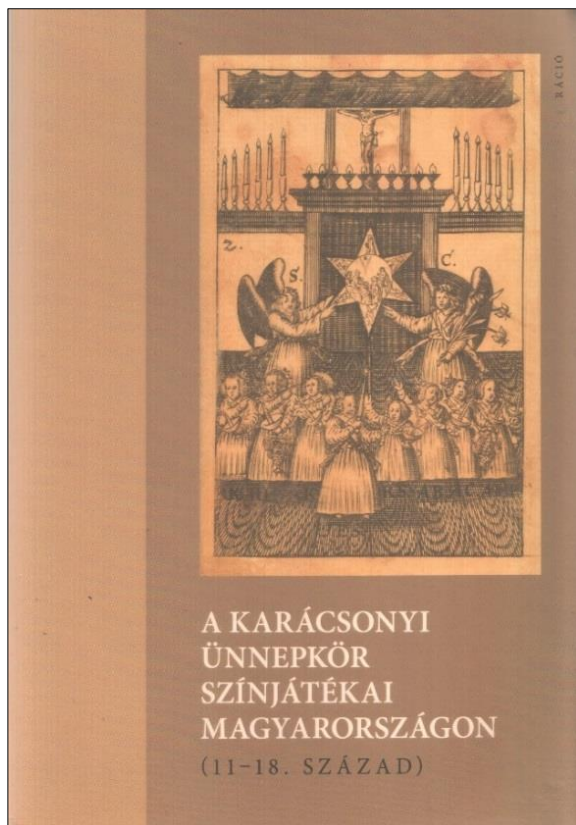
Íme egy a sok közül: → MÍG
ÉLÜNK
FOLYTON CSAK
EMLÉKEZÜNK
SZÉP ÓRÁINKRA

Ezeket kívül még többféle „játékos verselés és egyéb ravaszságok” is vannak a kis kötetben és – „néhány vers az igazi lírából”.

„Merészségemet és ostobaságaimat szánva-bánva, lehajtott fejjel, de jóindulatú megértésben reménykedve nyújtom az empátiás olvasó kezébe kis könyvemem tisztelettel és szeretettel” – olvassuk a könyv bevezetőjében. Jó szívvel ajánlható, vidám perceket mindig szívesen töltünk e „táború” mellett.

A júniusi könyvnapon Demeter Lacinak ezen kívül még több könyve is bemutatásra került: *Tollal és ecsettel* (Versek és festmények), – *Világgá mentek* (Kalandregény), – *Túl a Fertő tavon* (Regény) – melyek a WEBSHOP-on megrendelhetők.

* * *

Kilián István diáktársunk munkája nyomán készült el ez a majd 900 oldalnyi kötet, mely főleg a 17–18. században keletkezett, 31 betlehemes, karácsonyi ünnepkörhöz tartozó játék szövegét tartalmazza. Minden műhöz kimerítő elemzés csatolva, mely bemutatja a mű szerzőjét, az első színrehozatalának körülményeit, részletezve a színpadképet, ismerteti szereplőit. Sok esetben énekes darab kottáit is megtalálhatjuk.

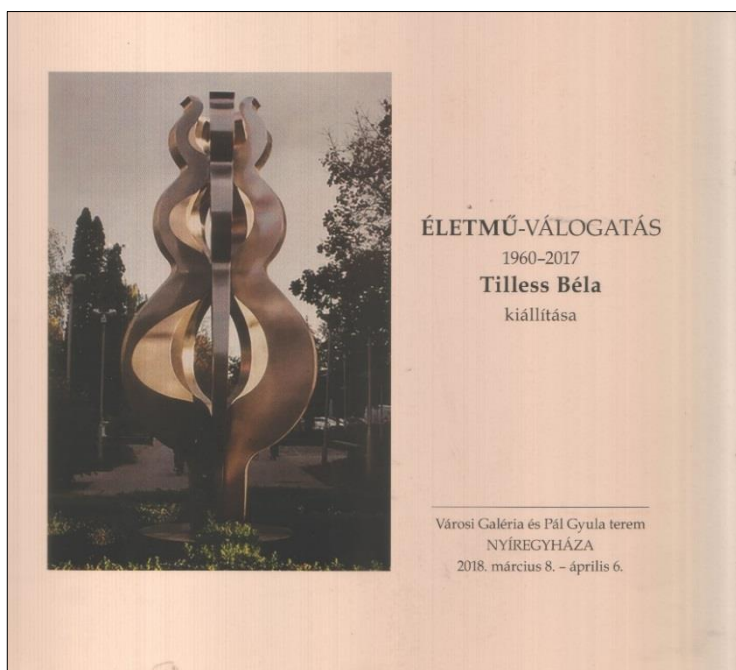
Az ismertetett darabok egy része magyar nyelvű, tekintélyes része latin, de van szlovák és német nyelvű darab is. Tiszteletreméltóan nem csak katolikus, hanem evangélikus iskolákban, egyházi környezetben előadott darabokat is tárgyalja.

Mindez Kilián István hosszú évek alatti sokoldalú, fáradtságos munkájának eredménye, nagyobb budapesti könyvtárakban, Erdélyben (Kézdivásárhely, Kolozsvár, Marosvásárhely), Felvidéken (Pozsony, Turócszentmárton) és más itthoni helyeken végzett kutató munkái nyomán.

A kötet összeállításában szöveggyűjtésben több munkatársa, tanítványai segítségét is igénybe vette.

Egy ilyen munka eléggé szűk környezet számára készül, de laikusként is belelapozhatunk a vaskos kötetbe, meg-meg csodálva a korabeli nyelv szépségét, elolvashatjuk a szerkesztő elemző munkája nyomán feltárt érdekes adatokat, megállapításokat.

* * *

Tilleß Béla festő, grafikus, szobrászművész diáktársunk alkotásait, kiállításait több alkalommal is figyelemmel kísértük újságunkban.

E 100 oldalas, színes, ragyogó felvételeket tartalmazó könyvének átlapozásával képet nyerhetünk mint egy fél évszázados, sok oldalú „életművéről”.

Ő fényképekkel mutatja be, a könyv bevezetőjének írója, *Szakolczay Lajos* Kossuthdíjas irodalomtörténész pedig beavatott szavakkal ismerteti az életmű ez év tavaszán, Nyíregyházán bemutatott alkotásait.

Diáktársunk 1951-ben érettségizett, már nem a fiatalabb korosztály tagja.

E sorok írója Budán gyakran találkozott vele, amint a Bartók Béla úti műtermébe vilamosozott.

Ma is fáradhatatlanul dolgozik...

MINIATŰRÖK

Emlékek, történetek, legendák – tanárainkról, diákokról

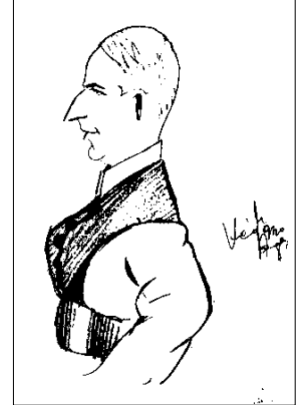
Varga Bennó tanár úr kalapja

Kis hírek az *EGER NÉPUJSÁG*-ban

1929. február 26-án, a 3. oldalon:

Kérem azon urat, aki a gimnázium vasárnapi liceális előadása után V. B. jelzésű kalapomat elcserélte, hogy azt a sajátjával a oszt. rendház portásánál visszacserelni sziveskedjék. Varga Bennó oszt. r. tanár.

Itt
Varga tanár úr
kalap nélkül

***

Rédei Rezső tanár úr VIII-as korunkban, 1944 kora tavaszán, az egyik tornaórán, ballábbal kelhetett fel, mert az órát letolással kezdte, a tornateremből kihallatszó zajongás miatt.

Az osztályparancsnok sorakoztatott, s míg a jelentését mondta feszés vigyázz-állásban, a tanár úr mocorgást, sustorgást, kacarászást vélt felfedezni (bizony volt is valami igaza). Begurult, átvette a parancsnokságot, s közölte, hogy a tervezett labda-játékok helyett alaki kiképzést tart. Ez rengeteg futásból, kúszásból, bordásfalon függeszkedésből, s hasonló kimerítő gyakorlatokból állt, végkimerülésig.

Az osztály összeszorított fogakkal, de csinálta, izzadva, lihegve, kínlódva – de senki sem dőlt ki. S egyszer csak megszólalt a megváltó csengőszó, mely az óra végét jelezte. Vonalba sorakozva felálltunk, az osztályparancsnok vigyázz-t vezényelt, s vártuk tanárunk szavait.

Nem volt bőbeszédű, a helyzet is fonák volt, s csak annyit mondott: „Tudom, hogy ha innen kikerültök, le sem fogtok köpni!”

Senki sem vezényelt, össze sem beszéltünk, az egész osztály katonásan rávágta:– „Dehogynem!”

Elsápadt, s leforrázva kivonult, azután mi is mentünk az öltözőbe. Nem volt következménye

Talán mi is megbántuk.

***

Dr. Révész Amadé tanár úr, több nyelv tudora (francia, latin, német, görög, török stb.) költő, zeneszerző, gyógyszerek készítője saját gyűjtésű gyógynövényekből, szabadalmazott pálinkája a „NA-DI-CA“ narancsdíó-cacaó.

Ötödiktől érettségig ő tanított minket a francia nyelvre, – több-kevesebb sikerrel.

Egyik órán, hatodik vagy hetedikes korunkban Lukács Gyurit felszólítja, olvassa a feladott szöveget könyvből és fordítsa magyarra. Gyuri feláll, kinyitja a könyvét, ahol a lecke található ragyogóan kipreparálva, azaz a sorok fölé ceruzával odairva a magyar szöveg.

– „Kérem kezdje”, buzdítja őt a tanár úr.

El is kezdi a szerencsétlen, de olvasása alapján még a született francia sem értene belőle egyetlen szót sem. Az első mondatot végignyögve próbálja fordítani, de a tanár úr nem engedi, hanem utasítja, hogy olvassa tovább. Gyuri tovább nyög, percekig tart mire a végére ér és megkönnyebbülten felsóhajt.

Korai volt öröme, mert kapja az újabb utasítást:

– „Na kérem, most olvassa el franciául is!”

Gyuri összeroppan, s a tanár úr bejelenti:

– „Na kérem ez 6-os” – és már vési is noteszába.

(Csodálkozunk, mert a legrosszabb kalkulus a mi diákkorunkban a 4-es volt, diák-nyelven a szekunda.) S most következett a tanár megjegyzése:

– „Ehhez legalább egy kettesre kell felelnie, hogy megbukhasson.”

Wolsky Agenor (éretts. 1944) gyűjteményéből

hírek...hírek...hírek...

• **MEGVÁLASZTOTTÁK A MAGYAR CISZTERCI DIÁKOK SZÖVETSÉG** új vezetőségét és elfogadták a Szövetség új Alapszabályát a Diákszövetség osztályainak küldöttei június 22-én a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumban tartott küldöttgyűlésen. Az Egri Osztály küldöttei voltak *Mohai Ádám* és *Papp Gergely* fiatal öregdiákok, osztályunk választmányának tagjai. A küldöttgyűlésen részt vett rajtuk kívül *Tóth Éva* és *Tóth Eszter* fiatal öregdiákok, egyesületünk új tisztségviselői és *Oláh Gyula*.

A megválasztott vezetőség tagjai:

Elnökség: *Pólya Viktor* (Pécs) – elnök, *Wettstein Domankos* (Buda) – alelnök, *Turóczy Krisztina* (Buda) – titkár, *Tóth Éva* (Eger) – elnökségi tag, *Orosz Júlia* (Pécs) – elnökségi tag; Felügyelő Bizottság: *Tóth Eszter* (Eger) – Fb elnök, *Nyisztor Zsolt* (Pécs) – Fb tag, *Oláh Márton* (Buda) – Fb tag; Meghívott a társaszervezetből *Bolla Balázs* (Fehérvár). Mindannyiuk az újraindult ciszterci gimnáziumokban végzett fiatal öregdiák.

* * *

Pólya Viktor megválasztott elnök üzenete:

Köszönjük a bizalmat a küldöttek és a társintézmények részéről. Egy már megkezdett munkát szeretnénk folytatni. Egészen pontosan építkezni szeretnénk. Tudatosan és alázattal.

Ahogy *Oláh Gyula* bátyánk felhívta rá a figyelmünket, azért volt mindig is nagyszerű dolog ciszterci öregdiáknak lenni, mert élethelyzetüktől (és a történelem viharaitól) függetlenül az volt az öregdiákok tapasztalata, hogy számíthatnak egymásra.

Az előttünk álló időszakban azon fogunk munkálkodni, hogy belülről kifelé indulva egy olyan erős közösség jöhessen létre, amelynek tagjai ugyanezt megtapasztalhatják. Sőt, fontosnak tartom, hogy a kapcsolódó társintézmények és minden ciszterci mű – legyen az gimnázium, plébánia, vagy cserkészcsapat – hasonlóan ezt érezhesse: számíthatnak a magyar ciszterci öregdiákokra, egymásra.

Fontos azonban látni, hogy hatáskörünk korlátozott. És tudatosan az. Ernyőszervezetként működünk, amelynek motorjai és „megrendelői” az egyes – iskolákhoz kapcsolódó - tagszervezetek (osztályok).

Így működési logikánk szerint elsősorban

1) az egyes tagszervezetek megerősítésén (pl.: szervezetfejlesztés), valamint

2) együttműködési platformok létrehozásán (pl.: Ciszterencia, cdsz.hu, Ciszter networking, Ciszter Akadémia) és fenntartásán dolgozunk.

Ehhez kapcsolódóan elengedhetetlen a ciszterci lelkiség, az MCDSZ és az egyes iskolák történetének mélyebb megismerése és megismertetése is. Hisszük, hogy munkánkkal egy olyan örökséget tarthatunk életben, és adhatunk majd tovább, amire nagy szüksége van hazánknak és amiben az Úr is örömét leli.

Ezekért kérjük mindenki részéről a testvéri nyitottságot az együttműködésre!

Három év után került sor újból erre a régen várt közgyűlésre, hisz az akkori próbálkozás nem vezetett eredményre. Bizakodunk és reménykedünk...

• **BALLAGÁSI ÜNNEPSÉGRE** – május 4-re – díszes meghívót küldtek a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnázium és Kollégium végzős diákjai: négy osztály 121 diákja. Tíz év óta már hagyománnyá vált, hogy az iskolától fő utcán át a Bazilikáig ballagnak a végzős diákok, ahol szentmisén búcsúznak iskolájuktól. A szentmisét *Galo Gábor*, az iskola spirituális vezetője tartotta. Az ünnepség keretében osztotta ki *Varga B. János* igazgató úr a Gárdonyi díjat a gimnáziumi évek alatt mindvégig kiemelkedő tanulmányi eredményt elért diákoknak. Ez évben került először kiosztásra *Kutas László* szobrász, éremművész készítette szép plakett. Diákszövetséget képviselve *Oláh Gyula* vett részt az ünnepségen.

• **EGRI ÖREGDIÁKOK BARÁTI TÁRSASÁGA** 30 évvel ezelőtt, 1988. október 1-jén tartotta alakuló ülését. Az egyesület szervezésének fő célja iskolánk, a Szent Bernát ciszterci gimnázium 300 éves jubileumának megünneplése volt. 1988-ban még nem lehetett újjá szervezni a Ciszterci Diákszövetséget, hogy ezt a feladatot elvégezze. Az 1988 júniusában kelt felhívó-levélben ezért így fogalmazták meg az egyesület célját: ... „Nagyon hiányzik egy ilyen, a várost és iskoláját...aktívan becsülő, tisztelő szeretetét szélesebb körűen ébren tartó »ÖREGDIÁK« társaság Egerből”. A hívószóra többszáz ciszterci öregdiák jelentkezett, s a közgyűlésen néhány más egri középiskolás öregdiák mellett mintegy száz ciszterci öregdiák vett részt. 1989. május végén a háromnapos jubileumi ünnepségen negyven év után egymásra talált sokszáz ciszterci öregdiák és részt vett számos ciszterci atya. Az EÖBT a '90-es évek elejéig működött. Az egyesület elnöke *dr. Kerekes Lajos*, főtítkára *dr. Chikán Zoltán* ciszterci öregdiákok voltak.

- **SZVORÉNYI JÓZSEF** (1816–1892) OCist iskolánk tanárának, majd igazgatójának életéről írt összefoglalót *dr. Szecső Károly* egri történész.

A szerző végigvezeti az olvasót Szvorényinak az elemi iskolától az egri Papnevelő Intézetig ívelő tanulmányi időszakán. A szemináriumban kiváló társai voltak (Benőfi, Pájer, Tárkányi, Zalár stb.). Kitér Szecső Károly Szvorényi nagy utazására, mely során fontos ismereteket kötött, országot-világot látott. Ekkor határozta el, hogy a tanítást választja élethivatásul. 1838-ban lépett be a ciszterci rendbe, 1839-ben Székesfehérváron kezdte el munkáját, pappá 1840-ben szentelték. A könyv szerzője ismerteti a kiváló nevelő érdeklődési körét: tankönyvírás (irodalmi és nyelvtani), nyelvtudomány, irodalomtörténet, pedagógia, történelem, szépírói tevékenység, természetrajzi szakirodalom.

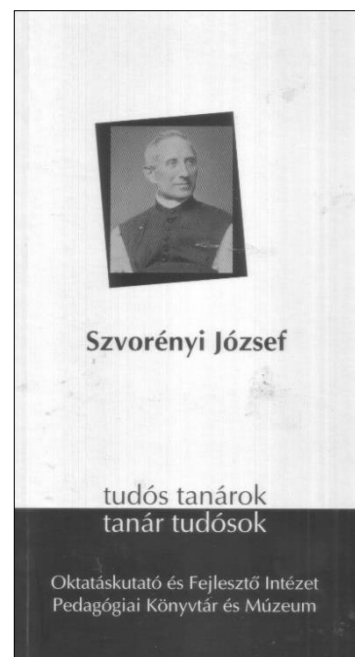
Részt vett a pesti egyetem bölcsészkarának a magyar nyelvi és irodalomtörténeti tanszékre kiírt pályázatán. 1849-től Egerben tanított haláláig. E városban teljesedett ki tudós tevékenysége, miközben 1866-tól az igazgatói feladatokat is ellátta.

Szvorényi a könyvtár bővítésére, az ifjúság zenei életének fejlesztésére, az önképzőköri munkára és a testnevelésre nagy gondot fordított. Nem hanyagolta el baráti körét, melyben az érdekeltek segítettek, ill. megerősítették egymást tevékenységükben. Életének legkiemelkedőbb eseménye volt, hogy az MTA tiszteletbeli tagjává választotta. A szerző taglalja Szvorényi közéleti tevékenységét is. Noha meglehetősen sokszor betegeskedett, kitartó munkásságot folytatott és ezt többszörösen el is ismerték.

A kötet Szvorényi munkásságából vett szemelvényekkel, a rá vonatkozó méltatásokkal és nekrológokkal zárul, kiegészítve egy bibliográfiai válogatással, a róla szóló irodalommal (a legfontosabbakat felsorolva). A kiadvány végén néhány fényképet is közöl a szerző.

A könyv a Tudós tanárok – Tanár tudósok c. sorozatban jelent meg 2015-ben Szvorényi József halálának 200. évfordulójára készülve (1816–2016).

A könyvet ismertette *Havas-Horváth István*

- **KÖSZÖNET AZ ADOMÁNYOKÉRT!** *Bartha István* (é. 1951.) Eger – 20 000 Ft; *Gödl Károly* (é. 1951) Höhr-Grenzhausen (Németország) – 10 000 Ft;

- **AZ EGRI FEHÉR/FEKETE** – elektronikusan a www.ciszterciekegerben.hu honlapon érhető el. A honlap gondozója. *dr. Kaibás Gábor Márk*, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban 2001-ben érettségizett diáktársunk, akinek köszönhetően újságunk 1994 óta megjelent valamennyi száma az interneten olvasható, illetve letölthető.

HALOTTAINK

Czél Iván diáktársunk, 2018 júniusában 86 éves korában hunyt el. Egerben. Csak egy évben lehetett kis másodikosként a Szent Bernát gimnázium tanulója, de ebben az esztendőben kapott benyomások egész életén végig kísérték. Diákszövetségünknek indulása óta tagja volt, és szívesen vállalt munkát az egyesületünkben. Hosszabb ideig lelkiismeretesen és pontosan látta el könyvvezetési és a pénztárosi feladatokat. Emlékét őrizzük!

Diáktársaink, akinek halálhíréről értesültünk:

Czél Iván (é. 1954) – Eger; **Dr. Seidl Gábor** (Buda, é. 1948) *MCDSZ és a budai osztály v. elnöke*

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál: *Oláh Gyula, 1114 Budapest, Bartók Béla út 25. III. 5/A tel.:(1) 386 2295 vagy E-mail: olah.gyula3@chello.hu*

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)
Megjelenik Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.
Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.
Felelős szerkesztő: Oláh Gyula

Domine, salvum fac Bernardum abbatem!

A Zirci Apátság közössége 2018. július 13-án, Mauro-Giuseppe Lepori OCist. Generális Apát elnökletével tartott Konventkáptalanon megválasztotta új apátul Bérczi L. Bernát OCist. atyát, aki már több, mint egy éve a közösség kormányzóperjele volt.

A választáson a Zirci Konvent tagjain túl részt vettek a Ciszterci Rend Zirci Kongregációjának nagyobb előljárói, így P. Peter Verhalen OCist. dallas-i apát és Horváth Olga kismarosi apátnő.

Benedikálása 2018. szeptember 15-én a Zirci Apátság bazilikájában lesz, szertartását Mauro Giuseppe Lepori generális apát tartja.

Bérczi László Bernát atya 1979. június 26-án Pécsen született. Középiskolai tanulmányait a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumában végezte, ezután a PTE-PMMFK-n műszaki informatikából szerzett oklevelet. 2001-ben lépett a Zirci Ciszterci Apátságba. A noviciátus után teológiai tanulmányait a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskolán végezte, mellyel párhuzamosan informatika tanári diplomát szerzett.

Ünnepélyes örökfogadalmat 2007-ben tett, 2008-ban szentelték pappá. 2009 és 2012 között a Zirci Apátságban szolgált, mint az idősek otthonának igazgatója, segédmagiszter, pályázati felelős, végül mint alperjel és oktatási főigazgató. 2012-től a pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumának hittan és informatika szakos tanára, lelkipásztor. 2017 június 14-től az Apátság kormányzóperjele.

A Zirci Kongregáció apátjai

A ZIRCI APÁTSÁGHOZ TARTOZÓ CISZTERCIEK:

Bán Zoltán Elizeus dr. (1931)
 Bérczi László Bernát (1979) zirci apát
 Brückner Ákos Előd (1933)
 Czike Imre János dr. (1933)
 Csécs Zoltán Dániel (1974)
 Dékány Árpád Sixtus (1969) volt zirci apát
 Égi Ferenc Konrád (1935)
 Grónai Gábor Damján (1983)
 Huszár Géza Lőrinc (1967)

Imrefi László Mór (1979)
 Katona Ferenc Farkas (1929)
 Kéri Benedek Atanáz dr. (1975)
 Kiss Gábor Péter (1975)
 Marton Antal Bernát dr. (1941) perjel
 Szkaliczki Csaba Örs (1972)
 Tölgyesi Csaba Alberik (1968)
 Újfalussy Gusztáv Ottó (1924)

(<http://zirciapatsag.hu/>)

EGRI *FEHÉR/FEKETE*

Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának lapja

*Minden öreg és fiatal ciszterci diáknak
áldott karácsonyt és boldog új esztendőt kívánunk!*

Fénykép: Fehér Balázs

SZENT BERNÁT SZOBRA ISKOLÁNKBAN

TARTALOMBÓL

<i>Koós Ede</i> atya bemutatkozó szavai a Közgyűlésen	A Szent Bernát szobor
<i>Dr. Kilián István:</i> Betlehemes versek a XVIII. századból	Bérczi Bernát zirci apát benedikálási ünnepe
„Kis ciszterek”, oblatikusok	213. sz. Koháry István cserkészcsapat történetéből I.
<i>Tárkányi László:</i> Két esztendő a kazinebarcikai munkatáborban	100 éve történt – 1918–1919. iskolai év története
Diákszövetségünk hírei	<i>Demeter László:</i> Karácsony előtt
Miniatűrök	Diáktársaink könyveiről
hírek...hírek...hírek...	

Koós Ede atyának, a CDEO elnökének bemutatkozó szavai a Közgyűlésen

Hosszas hezitálásba tellet, amíg igent mondtam az elnökségre való felkérésre, hiszen én vagyok az egyik legnagyobb kakukktójás ebben a közösségben, nekem csak négy éve van ciszterci kötődésem.

A ciszterci szerzetesrend sajnos jó ideje nem tud delegálni ciszterci papot Egerbe s ezért dr. Ternyák Csaba érsek úr elvállalta, hogy a templomot az egyházmegye működteti, „templomigazgatóság” címén mindig delegál ide egy templomigazgatót.

Négy évvel ezelőtt kerültem ide és én elsősorban a katolikus egyházam szempont-rendszerét és szolgálatát tartom mindennek felett – római katolikus papként ez a feladatom.

Megérkezésem után tájékozódtam: láttam egy felállványozott templomot, ahol nem haladt a munka. Tovább tekintve: a templom mellett van egy 700 fős (!) gimnázium, fiúk és lányok. Elképzeltem a körük tartozó családi hátteret és itt van ez a nagy tantestület, pedagógusok, akiknek – ardere et lucere – világitani és melegíteni kell ebben a városban...

Szóval úgy éreztem: nekem itt nagyon össze kell „kapnom” magam, hisz egyházam szempontjából nem mindegy, milyen munka folyik ezek között a patinás falak között.

Látva a helyzetet nem volt nehéz az itteni életbe bekapcsolódni.

A ciszterci vonal egy kicsit más volt. Teológiai tanulmányaiból sok mindent tudtam a ciszterciekről, és fokozatosan megismertem a ciszterci lelkiség – ardere et lucere – lényegét is. Aztán a lokális viszonyokat is fokozatosan átláttam: tapasztaltam

Debreczeni Sixtus atya ma is erősen élő szellemiségét, az idősebb hívektől, kik sokat felidéztek a „régis szép időköt”, megismertem az iskola egykori ciszterci tanárait. – Ezt a ciszterci lelkiséget ma is – ahogyan tudjuk – ápoljuk.

Négy év alatt szívemnek nagy része cisztercivé vált, s Debreczeni Sixtusszal – bocsánat a hasonlításért – egyfajta rokonlelkiséget érzek.

Mikor felkértek, hogy a Diákszövetségnek az elnöki tisztét vállaljam el – ennek már jó pár éve – és most újból, mikor halálozások miatt ez aktuálisává vált, hosszas meditáció után igent mondtam.

Nagyon szeretném, hogy ennek a gimnáziumnak a ciszterci identitása, ciszterci lelkisége megerősödjön. Már több mint húsz éve, 1997 óta ciszterci a Gárdonyi gimnázium.

Igent mondtam az elnökségre való felkérésre főleg azért, mert úgy hiszem: kell egy összekötő kapocs, egy híd a régi nemzedék – kikben még elevenen él a ciszterci nevelés emléke és hatása – és az új generáció között. Vizionálok egy lassan megerősödő jövőt, hogy a fiatalok tudják és akarják is átvinni ezt a „stafétabotot”.

A most is folyamatban levő iskola-szépítő és rekonstruálási munka akkor nyerhet igazából értelmet, ha ez egy keresztény, ciszterci lelkiséget sugárzó gimnázium, mely a katolikus keresztény élet ciszterci módon való megerősítésén fáradozik.

A diákszövetség elnökeként e cél érdekében fogok – nem erőszakos módon, de nagy hittel – fáradozni.

Demeter László: KARÁCSONY ELŐTT

Erkélyekre kirakott
árválkodó fenyők,
Dobozokba eltett
díszek és kiscsengők,
Boltokban tolongó
tébolyult tömegek...
A kedves Karácsonyt
ti jelentenétek...?

A mi családjunkban
szent volt a Karácsony
Szeretet ragyogott
minden szemem, arcom.
A hét testvér egymást
csókolta, ölelte,
S a legtöbb ajándékot
maga készítette.

Nem énekeltünk mi
„Dzsingobellt” sohasem
Sem „Stillenachtot”
karácsonyesteken;
Tiszta szívvel zengtük
a „Mennyből az angyalt”
Nem kívántunk soha
ennél kedvesebb dalt.

Jó lenne megint
kisdíáknak lenni,
Megtisztult lélekkel
Kisjézusra várni...
Testvérek körében
szép dalt énekelni,
Drága Szüleimnek
hálás csókot adni...

BETLEHEMES VERSEK A XVIII. SZÁZADBÓL

Kilián István: A karácsonyi ünnepkör színjátékai Magyarországon c. 900 oldalas könyvének előszavában írja Medgyesy S. Norbert, a kötet szerkesztője:

„Sokunk nagy lelki élménye, amikor ablakunk alatt betlehemező diákok vagy idősebb emberek jelennek meg a karácsony előtti napokban, és énekelve, deklamálva vagy a pásztorok által éppen mókázva előadják, nem liturgikus értelemben megjelenítik Jézus Krisztus születésének történetét. Halljuk az angyalok Glória-énekét, a pásztorok évődését és őszinte önátadását Betlehemben, az újszülött Messiás-Király előtt...”

Akik falusi környezetben éltünk, emlékezhetünk a „betlehemesekre”: fiatal lányok és fiúk több „csapatot” is alkotva, angyalnak, „öreg pásztornak” öltözve és nagy bajszot ragasztva kértek bebocsájtást a ház gazdájától, hogy eljátszhassák, elénekelhessék a nemzedékről nemzedékre öröklődő, mindig egy kicsit változó betlehemes játékot.

Karácsony idején, ezekre a kedves időkre emlékezve, olvasva, megcsodálva a korabeli nyelv szépségét, idézünk egy két gyöngyszemet Kilián István diáktársunk könyvéből – nem teljesen betű szerint, hogy a mai fül számára is jobban hangozzanak e kedvesen naiv szövegek –, ugyancsak innen idézzük a tájékoztatót.

BRASSÓI BETLEHEMES

„A betlehemes játék kézírata a Tsorik András-énekeskönyv-ben (1750–1751) olvasható. A kézirat lelőhelye: Bethlen könyvtár, Nagyenyed. ... A darab szerkezete nagyon hasonlít az iskoladramákra. ... a játékot leginkább a brassói evangélikus iskolához kötik.”

PROLÓGUS

Angyal bújjék házatokba!
Mít suttogtok a szurdékba?
Jo szerentsét ház Gazdája,
Aszszonya 's famíliája!

Ez uj Esztendő kezdetit,
Közepét s mind pedig végét
Tégye Isten szerentsése,
Boldoggá 's idvességésé!

Nékünk 's néktek 's több híveknek,
És minden keresztényeknek
Adja Isten, ma sok jódba
Részünk légyen aranyadba!

De meg botsás, Uram Gazda,
Ha meg jelenünk házadba!
Ártásodra mi nem lészünk,
Sem senki ellen nem vétünk.

A mi járásunknak vége
E léssen annak értelme,
Mikép Kristus születése
Pásztoroknak hiresede.

Az után miként a böltsek,
Nap kelletről eredének,
Ezeket mi lerajzollyuk,
Szépen versekbe foglallyuk.

ANGELUS

Kellyetek fel, jo Pásztorim,
Ifjú és öreg Atyáim,
Ne fellyétek, mennyből jövök,
Néktek nagy jó hirt beszéllek!

Mert születet uj Királytok,
A ki léssen párt fogótok
Hogy ha azért akarjátok,
Ötét meg találhattjátok.

Ez léssen néktek a jele,
Vagyon alázatos helye,
A barmok Istálojában,
Bé kötöztetet polában.

Hellyezettett az jászolyban,
Nem aranyas palotában,
Bízást hozzája mehettek,
Jo szive fog, el hidjétek,

GYÖNGYÖSI PÁSZTORMISE I.

„Georgius Zrunek 1767 decemberében a Szent Salvatorról nevezett ferences rendtartomány főnökének, Kernhofer Györgynek a tiszteletére, neve napja alkalmából egy kéziratos kötetet állított össze. A betlehemes misét tartalmazó kéziratos kötet 1942-ben még a Gyöngyösi Ferences Könyvtár tulajdonában volt... jelenleg kallódik.”

MENALKA PASTOR

Noszsza, Miklós, ugorj ki,
Lásd meg, ki van odaki!
Minket ne háborgasson
Szálláson!
Itten ne parancsoljon!
Ha ő nekünk nem enged,
Megrudallyuk, elhidgyed!
Majd megfogyuk üstökét.
Kedvünkre
Megragadgyuk két fülét.

ANGELI

Gloria in excelsis Deo!
In excelsis Deo.
Juhászok ne féllyetek,
Új hírt mondok én néktek,
Ma született új király,
Kit széles világ csudál.
Ma, akit ti vártatok,
S régen óhajtottatok,
Betlehemben született,
Dütsősége megjelent.
Azért ti ne késsetek,
Csak őtet tiszteljétek,
Szép musikát tegyetek,
Sípót, dudát vigyetek!

* * *

KARÁCSONY-ÉJJELRE VALÓ PÁSZTORI BESZÉLGETÉS

“A dráma kézirata az Országos Szécsényi Könyvtár Kézirattárában található. Sem a szerzőt sem a rendezőt nem ismerjük. ... a darab szerzője piarista szerzetes lehet ... a szövegek több 18. században ismert karácsonyi ének dallamára énekelhetők”

ANGYAL

Pásztorok, ne féllyetek,
Kik vattok itt széjjel,
Hanem vígan legyetek
Minnyájan az éjjel!
Íme, olyan újságot
Nektek most hirdetek,
Amelly nagy vigasságot
Közöl tiveletek

El érkezett az óra,
Mellyet rég kértetek,
Már sorsotok vált jóra,
Meg váltót nyertetek,
Aki meg igertetett.
Ebben az órában,
Épen mostan születet
Dávid várossában.

Azért hát mennyetek el
Gyorsan Betlehemben!
Ez léssen néktek a jel:
Én tőlem mindenben
Egy gyermetskét találtok
Barmok jászollyában,
Kit Istállóban láttok
Takarva pólyában

FEJEZETEK A 213. SZ. KOHÁRY ISTVÁN CSERKÉSZCSAPAT TÖRTÉNETÉBŐL I. *Az első tíz esztendő*

Az 1922-ben ciszterci Szent Bernát gimnáziumban indult cserkész-életnek is vezérelve volt, amit Sík Sándor a Magyar Cserkészvezetők Könyve I. kötetében megfogalmazott: **A Trianonnal kialakult új történelmi helyzet következtében három nagy gondolat vált világossá a magyar cserkészlet irányítói előtt: a mindennapi gyakorlati keresztény élet megvalósítása; kultúránk nemzeti elemeinek erősebb érvényesítése a „frázis-irredentizmussal” szemben; a szociális felelősségtudat fejlesztése.**

Összefoglalva: Emberebb ember, magyarabb magyar!

Robert Baden-Powell által 1907-ben megalapított cserkészmozgalom 1910-ben jelent meg Magyarországon. A Magyar Cserkészszövetség (MCSSZ) a cserkészmozgalom legjelentősebb magyarországi szervezete, melyet 1912-ben alapították, és az 1948-as betiltás után 1989-ben alakult újjá. Magyarország alapító tagja volt az Cserkészmozgalom Világszervezete (International Scout Bureau-nak ma WOSM), valamint a Cserkészlány Világszövetség (WAGGGS)-nak, amelyet 1928-ban Parádón alapítottak meg. Az MCSSZ a cserkészmozgalom világszervezetének kizárólagos magyarországi tagszervezete. A 2016. év végén az MCSSZ csapataiban 11030 cserkész tevékenykedett.

Indulás

Az 1922/23. tanév elején kezdődött el iskolánkban – már a „Szent Bernát” főgimnáziumban – a cserkész-munka, dr. Balassa Brúnó (1896–1979) fiatal ciszterci hittanár vezetésével. Csapatunk Eger vára visszavételének hősről és vezérééről Koháry Istvánról nyerte el nevét. Az igazolásnál a 213. számot kapta.

Egerben, a Dobó gimnáziumban már működött az előző, 1921/22. tanévben megalakult 154. sz. Dobó István és 1922. augusztusában alakult 212. sz. Bornemissza Gergely cserkészcsapat.

Öt hónap csendes és szorgalmas munkájának eltelte után 1923. február 18-án 23 cserkész (II–VIII. o. t.) tette le a fogadalmat.

A fogadalmi ünnepet a „régii” tornateremben tartották, jeles egyházi – köztük *Szmrecsányi Lajos dr.* egri érsek, a Koháry cserkészcsapat védnöke – és városi vezetők jelenlétében. Az Országos Cserkész Szövetséget Mátrai Rudolf OCist., székesfehérvári igazgató, cserkész kerületi elnök képviselte. Mátrai Rudolf 1898 és 1912 között volt az egri gimnázium tanára.

Jelen voltak a 154. sz. Dobó István és a 212. sz. Bornemissza Gergely cs. csapat tagjai is.

A 213-asok alapítói, akik iskolánkban először kötötték fel a háromszögletű zöld nyakkendőt:

Baróthy István, Wagner János, VII. o., Fekecs Gábor, Kapor Elemér, Szabó Miklós VI. o., Berecz Géza, Hágen Béla, Kovács Gyula, V. o., Forgách László, Fülöp Péter, Joó Tivadar, Kis Andor, Marek László, Péró Sándor, Prágay Lajos, Szúcsik Albert IV. o., Bóta Flórián, Enk Ernő, Ratkó Ferenc, Tóth Ferenc III. o., Erdélyi István, Horváth Mihály, Neuwirth Béla II. o. gimnazisták.

Köztük találjuk Kapor Elemért (1907–2000), ismert egri költőt és újságíró, kinek emlékét iskolánkban márványtábla is őrzi.

Cserkészélet a tanévben

A minden napi cserkész-élet eredményessége nagy részben az iskola diákjaiból képzett őrsvetőknek köszönhető. Képzésükre a csapatvezetés nagy gondot fordított, s már kezdettől őrsvetető-képző tanfolyamokat szervezett, majd már 1928-tól minden évben a budapesti Hárshegyi Cserkészparkban rendezett központi őrsvetetői táborba küldött felsőbb osztályba járó diák-cserkészeket.

A 6–10 egykorú, egy osztályba járó fiú őrökbe szerveződve hetente tartott egy-másfél órás őrsi gyűlést, két három évfolyammal magasabb osztályba járó őrsvetetőjük irányításával tanulmányozták és magyarázták a cserkész-törvényt, a próbák letételéhez szorgalmasan tanulták és gyakorolták a különböző cserkészismereteket és ügyességeket (hordágy- és szabad tűzhely-készítés, Morse-jelzések, csomókötések, térkép-olvasás, megfigyelés, fegyelmezett menetelések stb.). Az újoncpróba után kezdetben két később már négy próba letétele volt előírva.

Az együtt-éneklésnek nagy szerepe volt a közösség kialakításában. A cserkész törvény 8. pontja: A cserkész *vidám* és meggondolt. A „vidáság” egyik megnyilvánulási formája az énekszó... Az őrsi gyűléseken, kirándulásokon, a tábortúznél, később kivonulások alkalmával mindig szólt az ének. A cserkész induló mellett kedveltek voltak az ún. cserkészdalok (Meg jött már a fecskemadar..., Daltól hangos... Fel, fel cserkészpajtás..., Nagytáborba indulnék... stb.), csak később vált szinte egyeduralmukodóvá a népdalok éneklése, elsősorban Bárdos Lajosnak a cserkészek részére összeállított, Kodály Zoltán előszavával megjelent „101 magyar népdal”-füzete alapján.

A Koháry cserkészeknek is volt „indulója”, melynek szövegét dr. Evetovics Kúnó csapatparancsnok írta zenéjét pedig dr. Kalovits Alajos zenetanár, cserkésztsízt szerezte. *(A negyvenes évek elején Vajk Atanáz, akkori parancsnok ismertette meg velünk ezt az indulót. A dallamára még emlékszem, de a szövegére már csak részleteiben. Valahogy így kezdődött: „Harcra hív az élet, fel fiúk, ...” – talán még akad egy öregcserkész, aki többet tud erről, s rögzíthetnénk. – a szerk.)*

„Az őrsi munkán kívül az Otthon-ban alkalom volt a könyvkötés és slöjd-munka is végzésére. Háncsból ügyes tálcákat, gyermekjátékokat és dobozokat készítettünk, a gyalupadon pedig sátorcövekek, ládák, képek-retek készültek.”

A 6. parancs: A cserkész szereti a természetet ... – gyakoriak voltak ősszel-tavasszal az őrsi kirándulások. Pár óra gyaloglással 6–12 km-re fekvő célpontokhoz: Eged, Várhegy, Szarvaskő, Tiba, Felsőtárkánynál a Sziklaforrás, Sikfőkút, majd később a bervai cserkészpark, de vonaton BÉlapátfalva, Szilvássvár is elérhető volt.

Minden évben nagy eseménye volt a csapatnak az újoncok fogadalom-tétele, melyet többnyire a gimnáziumban kis ünnepség keretében, a szülők jelenlétében tartották. 1928 májusában a Várhegyre rendezett csapatkirándulás alkalmával és ugyanígy 1930 júniusában is, 1931. és 1932. években a Bervavölgyi cserkészparkban volt az ünnepélyes fogadalomtétel.

A TÁBORTÚZ melege, hangulata minden cserkész szívét megdobogtatta, a nyári táborok fénypontját jelentette, de az 1930-as évek elejétől máglyát raktak a „Nagyudvaron” a Szent György nap előestélyén, mely körül szólt az énekszó, és legtöbbször kis jelenetet adtak elő a csapat tagjai.

Az egri cserkészcsapatok 1928. június végének egyik estjén közös tábortűzet is rendeztek az Érsek kertben, melyen a 213-asok énekel, szavatokkal szerepeltek.

A belső munka mellett a tanév során a Koháry cserkészek több alkalommal is különféle kisebb nagyobb rendezvénnyel szerepeltek szülők és a cserkészetet egyre jobban elismerő egyházi-városi vezetők előtt.

Idézünk az iskolai Értesítők és az Eger újság híradásaiból:

1923/24 tanévben: dec. 8-án karácsonyi vásárt rendeztek, egy óra alatt minden kiállított tárgyak (kosarak, gyermekjátékok, dobozok, virágállványok) elkelt. Dec. 15-én fényes és jól sikerült ünnepség keretében Koháry képét leplezték le és előadták Balassa parancsnok egy felvonásos cserkészdarabját: „Este a táborban.”

1924/25. Dec. 12-én hatalmas játékvásárt rendeztek, melyen nemcsak a cserkészzeleleményesség mutatta, hogy valóban jó munkát végeztek a cserkészfiúk, hanem nemes lelkületre vallott, hogy sok szegény gyermek karácsonyfája alatt ott volt a cserkészek ajándéka. A farsang utolsó vasárnapján humoros cserkész-estet rendeztek az intézet tornatermében nagytáboruk javára, melynek sok, fordulatós mókáját Varga Bennó tanár »Dani Afrikába cserkészik« című 3 felvonásos cserkész bohózat sikerült cserkész-vígjátéka koronázza.

1925/26. A cserkészzeleleményesség a változatos karácsonyi vásárban, a cserkészkedv és vidámság a szépen sikerült Mikulás-estén nyilatkozott meg.

1926/27. „Farsangi cserkészdelután a gimnáziumban. A Ciszterci Rend egri Szent Barnát gimnázium 213. sz. Koháry István cserkészcsapata az intézet tornatermében f. hó 20.-án, vasárnap d, u. ½6 óraker farsangi előadást tart. Műsor: 1. Fűvós zenekar. 2. Rádió bemutatás. 3. Dalárda. 4. Pengő és korona. (Tíz perces jelenet.) 5. Jazz-band. 6. »Csörkésznep Lepéndön« (3 felvonásban). Írta Varga Bennó ciszt. r. gimn. tanár. Belépő díj 1 pengő. Jegyek a pénztárnál válthatók. Felülfizetéseket külföldi tábora javára köszönet-fogad a cserkészcsapat.” – olvashatjuk Egri Népújságban.

1927/28 Dec. 5-én hagyományos kedves Mikulás-estén szórakoztak a fiúk.

1931/32. Május hó 8-án az intézet ifjúsági ének- és zenekarának közreműködésével műsoros előadást rendeztünk. Előadásra került ének-, zeneszámok és szavolat mellett Sándor Dénes: Drága ifjúságunk c. színműve. Előadásunkon való megjelenésével megtisztelt bennünket Werner Adolf dr., zirci apátúr.

Cserkészcsapatunk 1932/33 tanévben ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját, mely alkalommal Werner Adolf dr. zirci apátúr zászlóval ajándékozta meg a jubiláló csapatot. 1933. március 25-én folyt le a zászlószentelési s jubileumi ünnepség. A zászlót Ócsvár Géza rajztanár tervezte. Az ünnepség reggel 8 óraker hálaadó szentmisével kezdődött, szentbeszédet mondott Evetovics Kúnó dr., volt parancsnok. Kürti Menyhért dr. iskolaigazgató szentelte meg a zászlót, melyet Trak Gézáné zászlóánya vette gondjaiba. A zászlószentelési szertartás után az egri cserkészcsapatok díszmenetben vonultak el a zászló előtt. Délután 6 óraker a zsúfolásig

megtelt tornateremben folyt le a jubiláris ünnepség: 1. Cserkészinduló. 2. Prológust szavalt Andaházy Géza. 3. A Koháry-csapat tíz esztendejét ismertette Sántha Olivér dr., parancsnok. 4. Bordal Erkel Bánk bánjából. Előadta az intézeti ének- és zenekar. 5. Radványi: Múlt és jelen c. versét szavalta Heykál Béla. 6. Ünnepi beszédet mondott Balassa Brúnó dr., egyetemi m. tanár, alapító parancsnok. 7. Sík: Megyeri hitvallását előadta a cserkészcsapat szavalókórusa. 8. Diadalindulót játszott a fúvós zenekar.

Ki kell emelnünk a szép programból Balassa Brúnó dr. remek beszédét, melyben a magyar cserkészzet eddig nem hallott, mély távlatba beállított jellemét rajzolta meg meglepő eredetiséggel és igazsággal. A közönség lelkében szép ünnepély emlékével gazdagodva távozott.

A nyári táborok

Cserkésztapasztalat, hogy a nyári nagytábor a cserkészcsapatok igazi vizsgája, nagy-gyakorlata. Minden, amit csak szépet nyújt a cserkészzet: rend, fegyelem, munkaszeretet, testvéri kedves együttlét és megértés, a nyári nagytábor idején mutatja meg magát.

A cserkészmunkának és cserkésznevelésnek vizsgaszámba menő pedagógiai sikere az évenként megrendezett álló és mozgó táborokban nyilvánul meg. Az iskola tömött soraiból kikérülve itt vetkőzi le az ifjú a tanuló élet egyformaságát, itt tárul ki jellemének sokkal őszintébb, szabadabb bemutatkozása. Hogy ez nevelői szempontból mit jelent, azt minden pedagógus ember tudja – olvashatjuk az Értesítőben.

Ezekben az időkben a nyári tábor legalább két hétig tartott, de gyakran még hosszabbra is nyúlt.

A Koháry cserkészek első tábora 1923. jún. 30-tól két héten át Eger közelében, Bélapátfalván volt. Talán nem is véletlenül választották az egykori ciszterci apátság színhelyét. Majdnem teljes létszámmal 35 cserkész, köztük a tanév második felében belépett 18 újonc vonult az évváró után a Bélkő alá. A táborparancsnok Balassa Brúnó dr., segítői Baksa Kristóf és Bartók Egyed dr. tanárok voltak. Július 8-án, vasárnap itt tettek fogadalmat az újoncok, ekkor látogatási nap volt s sok szülő is részt vett az avatáson. Hangulatos cikkben számol be a táborról Kapor Elemér őrsvezető az Egri Népújságban, ahol majd később, mint felelős szerkesztő működött.

1924. június 23-tól július 7-ig két héten át Parádon táborozott 70 cserkész. A háború utáni nehéz időkben sokan támogatták pénzzel és élelemmel a táborozókat – olvashatjuk az Értesítőben –, többek között kétmillió koronát, (kb.120 akkori dollárnak, vagy 7 q búza árának megfelelő érték– *a szerk*), 240 kg lisztet 7 kg mákot, 6 kg szalonnát, 4 birkát, 1 q búzát kaptak. Így volt ez a következő években is.

1925-ben Tiszaderzs mellett, 1926-ban Mátranovák közelében volt a nyári tábor, itt 35 cserkésszel.

1927-ben a csapat első külföldi tábora az ausztriai Graz közelében fekvő Rein ciszterci apátság birtokán volt. Péter Pál napján este indult 45 cserkész Evetovics Kunó dr. és Hegyi Kapisztrán dr. ciszterci tanárok vezetésével. Két heti táborozás után a páratlan szépségű Semmeringen át Bécsbe ment a csapat, ahonnan két-napi tartózkodás után hajóval jöttek Budapestig, majd július 18 érkeztek haza.

1927. dec. 28–31-én először rendeztek téli-táborozást 7 résztvevővel Ózdon.

1928-ban a csapat egyik csoportja 32 résztvevővel Evetovics Kunó dr., Pataki Vidor dr. és Kalovits Alajos dr. vezetésével mozgó tábor keretében Ausztria, Svájc, Németország legszebb városait tekintette meg. A mozgó tábor útiránya: Bécs, Salzburg, Innsbruck, Bregenz, Zürich, Luzern. Majd München következett, ahol két magyar ciszterci tanárjelölt, *Palos Bernardin* és *Tulacs Bonifác* kalauzolásával tekintették meg a város nevezetességeit. 3 heti időtartam alatt. A legtöbb időt Vierwaldstätti tavak gyönyörű vidékének szenteltek. A csapat internátusokban, iskolákban vagy diákokthonokban kapott szállást.

A csapat másik fele 44 résztvevővel, Hegyi Kapisztrán dr. vezetésével Putnok közelében, a Holt-Sajó partján táborozott három hétig.

1929-ben július 1–19 között az erdővel szegélyezett Duna partján, Doromlason (Tolna m.) táborozott a csapat 37 tagja, rajtuk kívül az angliai dzsemborira készülő 25 fiú is. A tábort meglátogatta Teleki Pál gróf, főcserkész, Temesi Győző, a Cserkészszövetség országos társelnöke.

1929-ben nagy cserkész esemény volt a **dzsembori**, angliai Birkenhead mellett, ahol közel 70 ország 50 ezer cserkésze vett rész, köztük az ország 150 csapatából 850 magyar cserkész. Itt volt a Koháryak 24 fős csapata is. Az egri fiúk és tisztek legnagyobb részét a VII. csapatban nyertek beosztást, melynek parancsnokhelyettese dr. Evetovics Kunó, rajparancsnokai dr. Hegyi Kapisztrán és Lénárt János, műszaki tisztje dr. Pataki Vidor, tolmácsa dr. Kalovits Alajos volt.

„Utunk rövid vázlatja a következő: – írja az Értesítő krónikása – Kétnapi pesti próbatábor után indulás júl. 27-én. Az út iránya Ausztria–Németország–Belgium. Átkelés a Lamanche-csatornán, Ostende és Dower között, július 30-án érkezés Birkenheadba. Két héten át részt vettünk számtalan tábori eseményben, közbeeső kirándulásokkal egész Észak-Angliában. Augusztus 13-tól 18-ig londoni tartózkodás, nagyarányú autókirándulásokkal, mint Lord Rothermere vendégei. Aug. 19–20. Páris. Aug. 21. Versailles–Trianon. Aug. 22-én Svájcban keresztül megérkezés Milánóba. Aug. 24–25-én Velence. Aug. 27. Budapest–Eger.”

A dzsemboriról Evetovits Kunó dr. cserkészparancsnok az Eger újságban augusztus 13. és szeptember 7. között hangulatos cikksorozatban számolt be *Mozaikdarabok az angliai világjamboree-ről* címen.

A dzsemborin ott volt az iskolánk VII-os diákja, Kánoky László, későbbi neves költő és műfordító, aki majd' ötven év után egyik költeményében borongosan emlékezett a táborra.

és két héten át éltem a táborban, meglehetősen
mostoha körülmények között, mivel szüntelenül és színtelenül
esett a szürke eső, és nem kaptunk szalmazsákot fekvőhelyül,
csupán egy igen vékony gumilapot, ...

1930-ban a Balaton partján Fonyód mellett egy erdei tisztáson 40 fiú 3 héten át táborozott.

1931-ben pedig Bódvarákón (Abauj-Torna vm.), a tornai hegyek alján, egy gyönyörű fenyvesben állott a nagytábor június hó 19-től július hó 10-ig. 56-an vettek részt a csapatból. A tábori életet kirándulások tarkították a bódvarákói vasércbányába, Tornanádaskára és Szentandrásra.

1932-ben jún. 15-től júl. 6-ig táborozott a csapat 38 résztvevővel a Heves megyei Sirok határában, a Darnó-hegy Cinegés nevű tisztásán. „A tábor a gödöllői Jamboree-ra való előkészület jegyében folyt le. Hetenként kétszer forgó-színpadyszerű kiképzésben részesültek a cserkészek, két napja a hétnek őrsi-„hike” (őrsi-portya) céljára szolgált. A „hike” végpontjai a siroki vár, a Darnó, Parád-fürdő és a Mátra gerince voltak. A nagyobb cserkészek a Kékest is megjárták. Az egész csapat megtekintette a recski rézbányát. Megtisztelte a tábort látogatásával Trak Géza, Eger város polgármestere s Kürti Menyhért dr. iskolánk igazgatója, A cserkészszerű is szép számban felkeresték a tábort. Külön feljegyezzük gróf Teleki Pál, tb. főcserkész úr látogatását, aki Fodor Ferenc dr., orsz. társelnök kíséretében szemlélte meg táborunkat. A főcserkész úr a látottak s tapasztaltak felett meglepődését fejezte ki” – olvassuk az Értesítőben.

Egy kis statisztika számokban és nevekben

Létszám

Az 1922/23. tanévben a második felében 18 újonccal növekedett a létszám, az évvégén 41 tagja volt a csapatnak.

1924. febr. 29-én 40 újonc tett fogadalmat, s a nyári táborozásra kb. 80-an indultak.

1924/25. tanévben a cserkészszűrés szept. 14-én kezdődött négy rajban 96 taggal. 1925. jún. 1-én avatta fel a csapat ezidén felvett és az év folyamán kiképzett újoncait a szabadban tartott ünnepség keretében.

1926/27. tanévben 3 rajban 12 órs működött, két ízben összesen 43 jelölt tett cserkészfogadalmat. A csapat létszáma 90.

A csapat létszáma 1927/28-ben 102, 1928/29-ben 114. volt.

1930/31 tanévben 3 rajban 101 cserkészfiú végezte munkáját, 36 jelölt tett fogadalmat.

1931/32. tanévi 115 tanuló jelentkezett a cserkészszűrésre, május hó 25-én a Cserkészparkban 31 újonc tett fogadalmat.

Az első tíz évben tehát 100 körül volt a cserkészcsapat létszáma, ekkoriban átlagosan 500 fő volt az iskola tanulóinak létszáma, vagyis a tanulók mintegy 20%-a (!) volt cserkész.

Egerben a húszas évek végén már hét cserkészcsapat működött (a csapat száma, neve, fenntartója és alakulásának éve): *154. sz. Dobó István*, a Dobó István állami főreál gimnázium (1921), *212. sz. Bornemissza Gergely* a Move kötelékében (1921), *213. sz. Koháry István*, a Szent Bernát gimnázium (1923), *294. sz. Eszterházy Károly* érseki fiú felső kereskedelmi (1924), *760. sz. Pyrker J. László* az érseki tanítóképző (1927), *761/Ö. sz. Telekesi István* az Érseki Jogakadémia (1927), *765. sz. Bolyki Tamás*, az állami polgári fiúiskola (1928)

A vezetés adatai

A cserkészlet meghonosodását iskolánkban elsősorban az tette lehetővé, hogy az iskola vezetője támogatta és a tanári kar tagjai segítették és többen, mint cserkészvezetők tevékenyen vettek részt cserkész-munkában.

Az csapatparancsnok 1922–1925 *Balassa Brúnó dr.*, 1926–1931 *Evetovics Kunó dr.*, 1931–1933 *Sántha Olivér dr.* 1933-tól *Tóth János dr.* ciszterci tanárok voltak.

Sok tanárunk, mint cserkészvezető vett részt a csapatmunkában, ott volt a nyári táborokban: *Palotai Irén*, *Bartók Egyed dr.*, *Tóth Ágoston*, *Baksa Kristóf*, *Pataki Vidor dr.*, *Varga Bennó*, *Hegyi Kapisztrán dr.* *Tobákos Kilit*, *Mészáros Ervin* ciszterci tanárok, *Kalovits Alajos dr.* és *Ocsvár Géza* az iskola civil tanárai.

Az Értesítő „Cserkészlet”-ről szóló fejezetében megtaláljuk a csapatmunkát támogató tanárok neveit is. A kezdeti időszakban megalakulás nehézségében támogatást nyújtottak: *Rácssy Paulin*, *Borián Elréd* ciszterci, *Szabó Ferenc* civil tanárok, – Többükre a ma élő öregdiákok is emlékezhetnek, néhányuk nevét még csodálkozva is olvashatják.

Folyt. köv.

„KIS CISZTEREK”, OBLÁTUSOK

A ciszterci életre elsősorban a Rend gimnáziumainak diákjai jelentkeztek.

Egerben a ciszterci rendi papnövendékeket hívták „kis ciszterek”-nek, akik a Ciszterci Rend Egri Kath. Főgimnáziumának, majd a Szent Bernát gimnáziumnak voltak tanulói a VII–VIII. osztályban.

A szerzetesi hivatás iránt hajlandóságot érző középiskolás diákok már a gimnázium VI. osztályának elvégzése után jelentkezhetek a Rendbe noviciusnak. A középiskolai tanulmányaikat megszakítva a zirci monostorban a fehér szerzetesi ruha felöltésével (beöltözés) egy évet töltöttek, megismerkedve a szerzetesek életével. Egy éves noviciátus után folytatták tanulmányaikat Egerben. Még nem tettek semmiféle szerzetesi fogadalmat, hanem az ún. „tarkulás” keretében megkapták a fehér noviciusi skapuláré helyett a fekete skapulárét. Ilyen öltözékben járva – tehát tanárikaikkal egyformán, fehér reverendában, fekete skapuláréval – folytatták gimnáziumi tanulmányaikat. A rendházban laktak, étkeztek Külön tanulmányi felügyelő és lelkiigazgató vezetése alatt álltak. Érettségi után tették le az első fogadalmukat, az „egyszerű”, pontosabban „ideiglenes”, időleges („Votum temporarium”) szerzetesi fogadalmat. Teológiai tanulmányaikat aztán így, immár fogadalmas rendtagként kezdték meg.

Az iskolai Értesítők csak 1853/54. tanévtől kezdve közlik osztályonként a tanulók névsorát. 1855/56 tanévtől pedig már a tanárok a tantárgy-beosztásai között található a „cisterci szerzet növendékeinek felügyelője” beosztás is.

1853/54. tanévben már volt ciszterci növendék az iskolában: *Vajda Edmund (Ödön)*, a későbbi zirci apát, mint ciszterci növendék ebben a tanévben végezte a VIII. osztályt és itt is érettségizett.

Egészen 1926/27. tanévig – két tanév kivételével – közel 75 éven át évente 7–12, egyes években 18–19 ciszterci papnövendék tanult az egri ciszterci gimnáziumban.

1889/90–1890/91 tanévben a ciszterci növendékek a próbaképpen felállított zirci magángimnáziumban voltak.

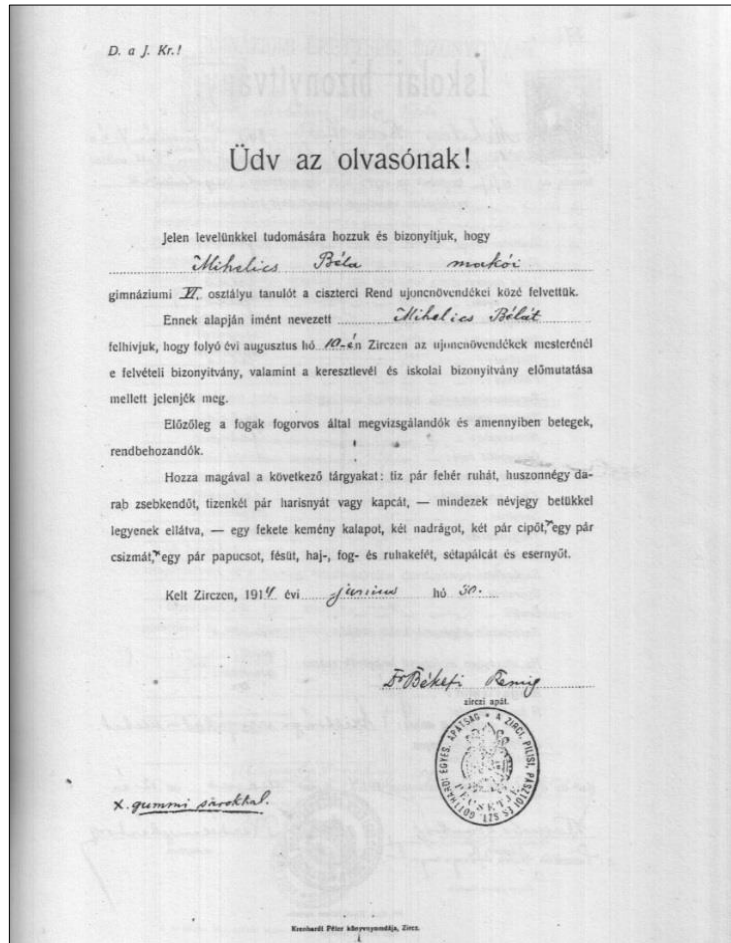
A korosztályunk tanárai között „kis ciszterek” voltak iskolánkban többek között: *Varga Bennó, Rédei Gerő, Rássy Paulin, Baghy Osvát, dr. Pataki Vidor Tobákos Kilit, dr. Palos Bernardin, Kádár Antal*; *Vajda Ödön* mellett, *Békefi Remig, Werner Adolf* apáturak is.

Szeghy Ernő (1872–1952), aki 1891/92. tanévben volt ötödmagával a VIII. osztályban „kis ciszter”, Emlékeim c. könyvében ír erről az időről:

„... Ha az egri tanévnek zárószámadását vizsgálom, hát bizony be kell vallanom, hogy lelki tekintetben az süllyedést jelentett a noviciátushoz képest. De nem is csoda. Az a megerőltető tanulás teljesen lefoglalta minden időnket, s ami vallási gyakorlatunk volt, az sem tudta elvonni gondolatainkat a leckéktől. Tőlünk, cisztercitáktól, elvárták, hogy legelsőként legyünk tanulás dolgában, elnézést pedig nem tanúsítottak velünk legkevésbé sem. Magoltunk kora reggeltől késő estig. Az ilyen munka azután felborzolja az idegeket, úgyhogy nem volt ritkaság köztünk a veszekedés, ...”

Valóban, ha a „kis ciszterek” évvégi osztályzatait nézzük, legtöbbször vastag-betűs, azaz kitűnő tanuló volt, s csak páran voltak, akiknek „becsúszott egy két „jó” is.

A húszas évek közepétől a Rendbe már csak érettségizett fiatalok léphettek. A még középiskolás diákoknak elfogadták ugyan jelentkezésüket, de jogilag nem vették fel őket a Rend kötelékébe, még noviciusként sem.

Értesítés noviciusi felvételtől

Gimnáziumi tanulmányaikat sem kellett megszakítaniok, hanem „*ciszterci oblátus*” minőségben folytatták tovább a 1925–1926-os tanévtől, a nemrégiben indult budai Szent Imre ciszterci gimnáziumban. Még semmiféle jogi kapcsolat nem fűzte őket a Rendhez, iskoláztatásukról és teljes ellátásukról azonban gondoskodott. Az oblátusok a Budapesten, a Horánszky utcai Bernardinumban laktak, onnan jártak át a Váli utcai iskolába. 1929-től pedig a Szent Imre herceg úti új iskola III. emeletén kaptak lakást. Ott kapott lakóhelyet tanulmányi felügyelő tanáruk is. 1933 őszén az iskolából az Ibrahim utcai rendházba költöztek át.

Egerből is többen jöttek, mint oblátusok a budai gimnáziumba, többek között Szabó József Vilmos V. o. t. 1930/31. tanévtől, Kerekes János Károly apát úr, VI. o., 1934/35 tanévtől, Kisgergely József Bálint V. o. t. 1935/36. tanévtől. Ágoston Julián is oblátusként itt végezte el a gimnázium a VII–VIII. osztályát az 1925/26. tanévtől, ő a bajai ciszterci gimnáziumból jött.

1948-ban államosították az iskolákat és a budai gimnáziumban is megszűnt az obláció.

1949 szeptemberében az egri érsek az egyházi törvény-könyv vonatkozó kánonjának alapján az egyházmegyei papnövendékek részére hittudományi előkészítő iskolát állított fel s annak vezetését és ellátását a ciszterci tanárookra bízta.

Hasonlóan több egyházmegyében és Zircen is a rendbe belépni szándékozó fiatalok számára létrehozták ezt az iskolatípust – gimnáziumok V–VIII. osztályaként – hivatkozva az egyházi kánon 1375 és 1364 pontjaira: – *Can. 1375. (ma Can. 800) Az egyháznak joga van nemcsak elemi, hanem középfokú iskola alapítására.*

A Zirci Hittudományi előkészítő iskola – *Schola Propaedeutica Ecclesiastica Abbatiae S. O. Cist. de Zirc* – igazgatója dr. Palos Bernardin, tanárai többek között Szabó Vilmos, dr. Kisgergely Bálint, dr. Alpán Lucián, Rónay Detre ciszterci tanárok voltak. Diákjai pedig az oblátusok.

Oblátusok Zircen 1949/50 tanévben

Tanárok: Dr. Kisgergely Bálint (A) Rónay Detre (B)

Oblátusok

IV. évesek: Brenner János (18), Kerényi István (6), Lévay László (27);

III. évesek: Békefi Géza (12), Czike Imre (13), Kilián István (10), Kovács Béla (24), Lénárt Lajos (25), Márton István (26);

II. évesek: Csillag László (9), Márki István (4), Mensáros Béla (23);

I. évesek: Báródy László (2), Bruckner József (15), Csomós Géza (14), Hartyányi Miklós (16), Héjj László (17), Holtzer László (3), Kerekes Pál (22), Koncz Attila (11), Lázár Dezső (5), Mozsgai József (19), Páva József (20), Rapcsák József (8), Szarka László (21), Szegedi László (1), Verbay András (7)

Pálos János I. éves és Hajtmann Pál II. éves nincs a képen – (talán ő fényképezett) – összesen 29 fő.

(A 2018. *Veni Sancte*-i számunkban Brenner János IV. éves oblátus képét helytelenül jelöltük.)

Az évvégi, ill. az érettségi bizonyítványok latin nyelven készültek.

Num. Matr.: 4/1950.

TESTIMONIUM EXAMINIS ABSOLUTORII.

László Lévay

die 18 mensis Maii anni 1950. in Budapest natus,
 Cath. Rom. fidem professus, postquam studia litterarum: cl. I-II in Gymn. civitatis Munkacs a. 1941-43; cl. III-IV in Gymn. Páscuis S. Ordinis Cisterciensis a. 1945-48; cl. V. in schola spiritali Diocesis Jaurinensis a. 1948-49; cl. VI. privatim in Schola Propaedeutica Ecclesiastica Abbatiae S. O. Cist. de Zirc a. 1949

atque qua alumnus IV. -i cursus anno 1949/50. in Schola Propaedeutica Ecclesiastica Abbatiae S. O. Cist. de Zirc, ad normam can. 1375 et 1364 erecta peregerat, legibus et normis scholasticis egregie obtemperavit, et in tentamine, cui eum legitime subiecimus, hos in singulis disciplinis progressus nobis probavit:

in lingua et litteris Hungaricis	eminenter	in lingua et litteris Gallicis	sufficienter
in historia	eminenter	in lingua et litteris	—
in lingua et litteris Latinis	mediocriter	in physicis	mediocriter
	in mathematicis		mediocriter

In ceteris disciplinis hos progressus testimoniis confirmavit:

	in doctrina religionis	praeclenter	
in notitiis oeconom. et sociologiae	praeclenter	in philosophia	bonum
in geographia et ethnographia	bonum	in historia naturali	praeclenter
in lingua et litteris Graecis	eminenter	in chemis	bonum
	in delineatione et monumentorum artis notitia	eminenter	

Supradictum ergo, postquam ea — quae leges requirunt — mediocriter praestiterat, aptum declaramus ad studia in universitatibus aliisque scholis superioribus subeunda.

Quorum in fidem hoc testimonium manu propria subscriptum sigilloque Abbatiae de Zirc munitum eidem tradimus.

Datum hoc testimonium in Abbatia de Zirc die 6-a mensis Junii anno 1950.

Dr. phil. Henricus Salmo
 praeses

S. phil. Dominicus Palos
 rector

Dr. phil. Lúcius Mészár,
Dr. phil. Albertus Szegedy,
Conradus Pásta
Ambrosius Lévay
 membra collegii examinantis

Series notarum a) in disciplinis: praeclensus (7), eminens (6), bonus (5), mediocriter (4), sufficiens (3), debilis (2), insufficientis (1).
 b) in moribus exhibitis: egregie (3), bene (2), rite (1).

Állam- és Egyh. nyomda, Veszprém. — 226.

Lévay László IV. éves oblátus érettségi bizonyítványa

Ez az iskolatípus Zircen csak az 1949/50 iskolaévben működhetett.
 (A kiadott évvégi bizonyítványokat az érettségi bizonyítványt az állam nem ismerte el.)

(Köszönet dr. Czike János OCist atyának, aki az oblátusok képén a neveket azonosította,
 valamint a közölt képekért dr. Kilián István és Lévay László ciszt. öregdiákoknak.)

A SZENT BERNÁT SZOBOR

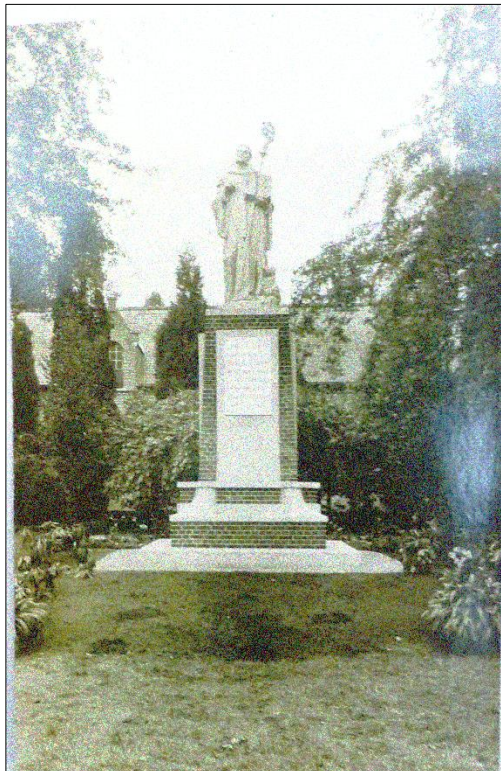
A most folyó nagyarányú felújítási munkák során az iskola belső udvarát is átalakítják, Szent Bernát szobrát is áthelyezik a régi helyére.

Habent sua fata libelli – sokat idézet mondás tartalma bizonyára átvihető a szobrokra – ...sua fata *statuae*.

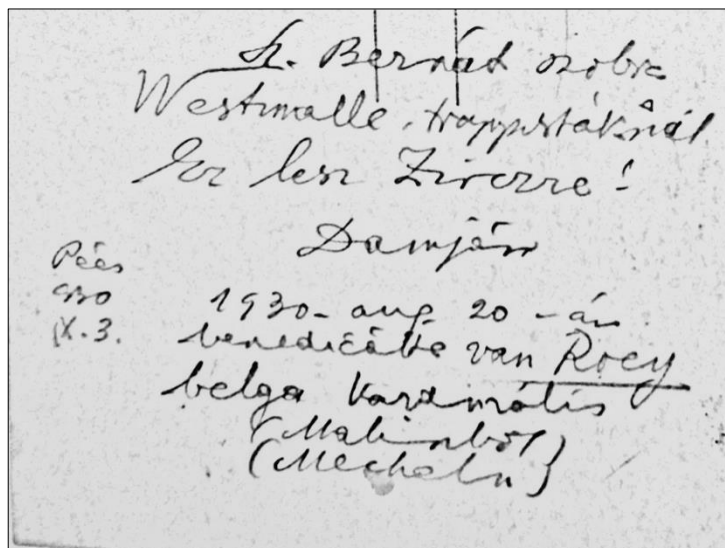
Szent Bernát szobrunknak is, mely annyi szállal kötődik iskolánkhoz, templomunkhoz, megvan a maga sorsa, saját története.

A szobor eredetije a belgiumi Westmalle-i trappista apátságban áll.

A Veszprémi Állami Levéltárban található a volt Egri Konvent irattára, köztük dr. Vargha Damján OCist egy képeslapja, melyen a trappista apátságban levő szobor látható.

A képeslap hátoldalán Varga Damján kézírása
Sz. Bernát szobra / Westmalle trappistáknál. / Ez lesz Zirczre!
Pécs 930 IX.3. Damján
1930. aug. 20-án / benedikálta van Roey / belga kardinális /
(Maliabol ?) / (Mecheln)

Westmalle-i Trappista Apátság Belgium flamand nyelvterületén, Antwerpentől kb. 30 km-re fekszik.

A francia forradalom idején 1793-ban a szerzeteseknek el kellett hagyniuk az országot, s a La Trappe-i apátság szerzeteseinek egy csoportja Antwerpen közelében, Westmalle-ben telepedett le, ahol egy kis farmot létesítettek. A szerzetesi élet 10 fővel 1794-ben kezdődött. 1836-tól lett apátság.

Lékai Lajos: Ciszterciek– eszmény és valóság c. könyvében olvasható: a Westmalle-i monostornak 1972-ben 60 szerzetese volt, köztük 31 felszentelt pap.

Jozef-Ernest van Roey (1874–1961) Mecheleni Főegyházmegye érseke (1927-től bíboros) volt 1926 – 1961 között.

* * *

Vargha Damján nem csak Zirci Apátságnak, hanem két iskolának az egri és a budai ciszterci gimnáziumnak is adományozott Szent Bernát szobrot, a Westmalleni trappista apátság szobrának másolatát.

Zircen 1931. augusztus 17-én dr. Werner Adolf apát állíttatta fel díszes talapzatára Szent Bernát szobrát az arborétum területén, az apáti lakosztállyal szemben.

A szobrot tartó alapzatot és vaskos oszlopát, mely a szobor méltóságához, nagyságához kellett, Kasper József zirci kőműves és ácsmester készítette. Megáldása, felszentelése 1931. augusztus 23-án volt. Ez alkalommal a szentbeszédet dr. Vargha Domján pécsi egyetemi tanár mondta. Az ünnepélyes nagymiséét Werner Adolf pontifikálta. Közreműködött a Cecília énekkar. Az esős idő miatt a körmenet megtartható nem volt, de az apát úr papi segédlettel a Szent Bernát-szoborhoz vonult és csendben elvégezte a megáldás szertartását. A szobor gyönyörű környezetével Zirc egyik ékessége lett, melyhez minden évben a Bernát napját követő első vasárnap körmenetben vonult ki az ünneplő közönség.

A monostorba telepített katonák ledöntötték 1951. február 26-án. Ekkor nagyobb darabokra tört szét és megcsonkultán sokáig hevert az oszlopa mellett. Az 1960-as évek végén utasításra a szakmunkásképző intézet kőműves tanulói az oszlop mögé elásták.

A Szent Bernát szobor helyett Liska Szilveszter zirci plébános 1991-ben erdélyi fehérmárványból egy új, kisebb Szent Bernát szobrot készíttetett, a tartóoszlopot is alacsonyabbra építették, de ugyanazon a helyen, ahol a régi volt. A szobor Nagy István János szobrászművész alkotása, 1991. augusztus 29-én áldotta dr. Kerekes Károly apát úr. Szentbeszédet Lázár Kelemen zirci plébános úr mondott.

(www.helyismeret.hu/index.php?title=Szent_Bern%C3%A1t_szobor)

* * *

A Ciszterci-Rend Budapesti Szent Imre-Gimnáziumának XX. 1931–32 Értesítőjéből:

„1931. szept. 20. ünnepélyes keretek közt avattuk fel iskolánk udvarában Szent Bernát atyánk szobrát, amelyet intézetünk volt tanára; Vargha Damján dr., jelenleg a pécsi Erzsébet Tudomány- Egyetem nyilv. r. tanára nagylelkű kegyességgel ajándékozott nekünk.

Az ünnepi beszédet Brisits Frigyes mondotta. „Szent Bernát tehát szobor-életével is köztünk él; tanítónk, mesterünk, testvérünk és atyánk. Minden ismerős körülötte. A tölgyfák, amelyekről valamikor azt mondotta: ezek az ő tanárai, s több olvasni való van az erdőben, mint a könyvekben. ...”

Sajnos a kommunista időben ezt a szobrot is eltávolították. Sorsát nem ismerjük.

* * *

Iskolánk 1922 és 1948 között viselte Szent Bernát nevét, kinek szobrát az intézet kertjében 1931. május 14-én szoboravató ünnepségen leplezték le. Dr. Vargha Damján akkor pécsi egyetemi ny. r. tanár, az intézetnek egykori növendéke s egykori tanára volt. (Varga György Damján (1873–1956) mint „ciszterci növendék” 1893–1895 években volt az iskola diákja, majd 1901/02 tanévben tanára.)

Az államosítás előtti években május végi vasárnapokon emlékeztek az iskola diákjai Szent Bernátra, lerakva virágaikat a szobor előtt. (Szent Bernát hivatalos ünnepe augusztus 20, ill. a magyar cisztercieknél aug. 19. – a nyári szünet időszakára esik.)

Az érettségiző osztályok a szobor előtt készült fényképüket vitték emlékül magukkal.

A kommunizmus éve alatt a szobrot a templomba menekítették– a szabadba készült szobor itt hatalmasnak tűnő alakja templomunk bejáratánál vészelté át az ötven évet.

A ciszterci élet újra indulása idején az ezredforduló körül vitték vissza szobrot az iskola belső udvarára.

Szent Bernát nevét gimnáziumunk nem vette vissza, személye a majd ötven év két nemzedékének ismeretlen volt, – de a mai iskola tanárai és diákjai egy-egy iskolai ünnepélyen már feltekinthetnek – a most készülő „közösségi tér”-ben – a régi helyére visszaállított szoborra.

100 ÉVE TÖRTÉNT – 1918–1919. iskolai év eseményei

Az 1918–19. tanévben az intézetek felsőbb rendeletre Értesítőt nem adtak ki, így a mi iskolánkban sem.

A következő évben megjelent Értesítőben foglalták össze ennek a tanévnek eseményeit.

Alábbiakban ebből idézünk részleteket.

A béke után sóvárogva, a különböző frontokon küzdő véreinkért aggódva, nehéz viszonyok között kezdtük meg a 1918–19. iskolai év munkáját. 1918. október 31-én azonban gonosz fölforgatók tervszerű izgatása folytán a háborús szenvedésekből, a visszaélésekből és igazságtalanságokból kirobbant az első forradalom.

A fővárosi eseményektől távol állva, eleinte még hittük ugyan, amit a tömegek vezetői hirdettek, hogy a forradalom visszaadta a nemzetnek önállóságát és függetlenségét, a nemzet saját kezébe vette sorsának intézését s a magyar népköztársaság egy szebb és jobb jövőnek kezdete; azonban csakhamar tapasztalunk kellett, hogy csalódtunk s az események árja ragadja az országot a teljes fölfordulás felé.

Az iskolában az év elején rendben folyt a munka, amelyet csak 10 napra zavart meg a tanulók körében nagy erővel föllépő spanyol-nátha-járvány.

A forradalom hullámai november elejére eljutottak a vidékre is. Egyszerre fölborult a rend s frontokról hazaözönlő katonák veszélyeztették a személy- és vagyonbiztonságot. Mindenfelé zavargások voltak s a hatóság gyöngye volt a fölszabadult szenvedélyek megfékezésére. Polgárőrségek alakultak a rend fenntartására, melybe a tanuló ifjúságot is bele kellett vonni.

Felsőbb osztályi ifjaink közül 36-an állottak be a polgárőrségbe, bár eleinte minden felsőbb osztályi tanulóknak polgárőr akart lenni, csak hogy iskolába ne kelljen járniok. Minthogy éjjeli szolgálatra is fölhasználták őket, a felsőbb osztályokban ezekben a napokban alig lehetett előadást tartani s az iskolában nem lehetett komoly munkát végezni.

Nov. 13-án végre sikerült ifjainkat a polgárőrségtől, ahonnan a vezetők nem akarták őket elbocsátani, az iskolába visszahozni. A komoly és eredményes munkához azonban sem a tanárok, sem az ifjak lelkében nem volt meg a szükséges nyugalom. A színpadon még a polgári minisztérium szerepelt, de a színpalak mögött már a hazátlan, nemzetközi szociáldemokrácia dolgozott. A hatalom tulajdon képen már az ő kezükben volt s megkezdték a proletárdiktatúra előkészítésének munkáját.

Mint szerzetes-tanárok erősen ki voltunk téve a gúnynak és gyűlöletnek; zaklattak bennünket, ellenforradalmisággal vádolva bennünket, házkutatást tartottak a rendházban dec. 19-én s fegyvereket

kerestek, de mi a magunk bajairól megfélemlkezve teljes lelkünket belevittük munkánkba.

Az első félévet december 20-án zártuk le, s mint-hogy nem volt elegendő fűtőanyagunk, azzal bocsáttottuk szét növendékeinket, hogy február 2-áig szüneteltetnünk kell előadásainkat.

Az diákjaink között az izgatás már 1918 december havában megkezdődött, de nagyobb erővel akkor indult meg, amikor a hosszú szünet után február 3-án visszajöttek az iskolába. Az intézeten kívül álló emberek néhány megtévesztett felsőbb osztályi tanulóknak által törekedtek az ifjúságot a nemzetközi szociáldemokrata párt eszméinek megnyerni s rávenni őket, hogy megalakítsák a szakszervezetet. Diákjaink ellenállottak. Sokkal mélyebben gyökerezett lelkükben a vallásosság és a hazaszeretet érzése, hogysem egyszerre át lehetett volna őket nemzetköziesk és hitetlenké alakítani. Csak egy elenyésző töredék húzott a szociáldemokrata párthoz, míg a nagy többség az ifjak nemzeti szövetségéhez akart csatlakozni.

A tanári kar aggodalommal látta az ifjúságnak a politikai mozgalmakba való belevonását, s éppen ezért március 6-án tartott gyűlésén úgy határozott, hogy az ifjúságot mindennemű politikai mozgalmától eltiltja. Az igazgató körlevélben hozta a tanári kar határozatát az ifjúság tudomására.

Az egri szociáldemokrata párt vezetősége parancsoló hangon szólította föl az intézet igazgatóságát, hogy a főgimnázium tanulóinak a szocialista diákok szervezetébe való belépést eltiltó hirdetményét azonnal vonja vissza és helyezze hatályon kívül.

Március 21-én azután megtörtént a proletárdiktatúra kikiáltása s többé az áramlatot nem lehetett föltartóztatni. Megalakult a gimnáziumban is a szocialista tanulók szakszervezete, megválasztották a négy felső osztályban a bizalmi tanulókat s megalakították a diák-direktóriumot, melynek tagjai Engelman Oszkár, Zemlényi Béla VIII., István László VII. o. tanulók lettek.

Tanulóink dicséretére legyen mondva, a vörös gomb csak nagyon lassan foglalta el náluk a nemzeti szalag helyét. Csöndesek és tisztelettudók voltak, csak néha-néha énekelték óráközökben egyik-másik osztályban a Marseillaise-t. A direktórium tagjai is diákjátékonyági ügyekkel jöttek csak az igazgatói irodába. Tanáraik ellen akciót nem indítottak, velük szembe nem helyezkedtek.

Kint az utcán azonban alig lehetett tanulóinkra ráismerni: nagyban szerepelt a sétapálca, a cigaretázás, a kurizálás, szóval beütött az „aranyzsabadság.” Rájuk nézve ebben állott a kommunizmus. A munkakedv és a szorgalom, még az alsóbb osztályokban is, majdnem teljesen megszűnt. Az érdemjegy nélküli „megfelelt”-es bizonyítvány nem

izgatta őket. Az úgynevezett tanácsköztársaság megalakulásával kapcsolatban gyökeres változások történtek intézetünkben. A XXII. néptörvény alapján minden felekezeti és községi iskola s így intézetünk is állami lett.

A kultúr-szakosztály vezetőségének intézkedése folytán április 3-án megszűnik a vallástanítás, az imádság előadás előtt és előadás után, a „Laudetur“-köszöntés, az iskola falairól meg a folyosóról pedig, hogy durva kezek ne nyúljanak hozzájuk, leszedték a keresztek.

Az igazgató ez intézkedéseket ápr 2-án körlevélben hozta az ifjúság tudomására. Ifjaink romlatlan lelkére vall, hogy sokan könnyezve hallgatták a körlevél szavait, továbbra is ragaszkodtak a szép ősrégi keresztény köszöntéshez, a legtöbb osztályban a tanítás elején és végén maguktól imádkoztak, talán nagyobb áhítattal, mint máskor.

A hittan helyett a felsőbb osztályokban a szociológiát kellett tanítani, alsóbb osztályokban pedig a mai rendszert kellett ismertetni. Nagy szerencsénk volt, hogy e tárgyak tanítására nem küldtek az intézeten kívül álló, radikális gondolkodású embert, mint más intézetbe. A kultúr-szakosztály vezetője: Kalovits Alajos dr. megengedte, hogy a tárgyakat mi magunk tanítsuk.

Április 4-én a helybeli népbiztosság rendeletére a tornateremben toborzó gyűlést tartottak, hogy a tanulók minél nagyobb számban lépjenek be a vörös hadseregbe. A toborzás azonban kudarcra végződött, mert ifjaink közül mindössze 14-en álltak be vörös katonának, azok is csak azért, hogy bizonyítványukat olcsó áron megkapják.

Húsvéti szünetre távozó tanulóink közül nagyon sokan nem tudtak megjönni. Húsvét után 450 tanulóink közül 220 hiányzott. Tiszántúlról az oláh megszállás tartja őket vissza, Észak-Magyarországból az előre nyomuló csehek miatt nem tudnak megjönni.

A XXII. néptörvény szerint szerzetes-tanárok csak akkor taníthatnak tovább, ha mint világi személyek állnak a tanácsköztársaság szolgálatába. Legbensőbb öntudatunkba, meggyőződésünkbe

nyúlt bele ez a rendelet. Helyünket azonban magasabb érdekből nem volt szabad elhagyni. Mi lett volna az ifjúságból, mi lett volna intézetünkéből és rendházunkból, ha lelkünk parancsszavát követve, mindjárt megtagadjuk a szolgálatot?

Az okosság mást parancsolt. Éreztük, hogy amíg lehet, helyünkön kell maradnunk.

Jóakaróink, elsősorban Kalovits Alajos dr., művelődési megbízott, aki Hevesmegye tanügyének legfőbb vezetője volt, mindent elkövettek, hogy minél későbbre tolják ki azt az időt, amikor a tanácsköztársaság által megkívánt nyilatkozatot ki kell állítani.

Így hát folytattuk a tanítás munkáját, amely egyre nehezebb lett. Nem a tanulókkal volt baj.

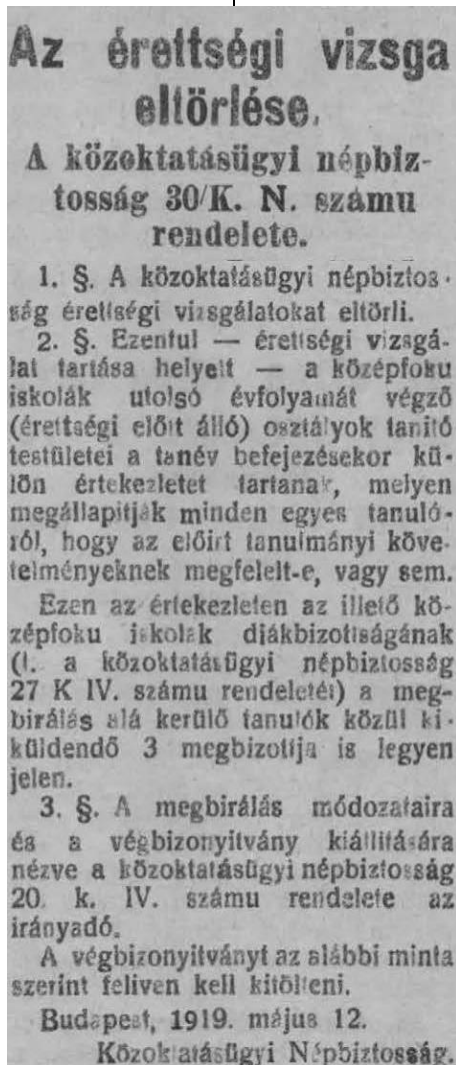
Zircen már húsvét után megindult a likvidálás, s így a zirci apátúrtól, intézetünk kegyurától, el lévén szakítva, nélkülözésekkel kellett küzdenünk, Eger városának május 1-i ellenforradalmi megmozdulása után pedig egyre több zaklatásnak voltunk kitéve. Május 6-án terror-csapat vonult be a rendházba s az első emeleten levő lakásokban helyezkedett el, kitelepítve onnan a tanárokat, akik a gimnázium egyes helyiségeibe voltak kénytelenek áthurcolkodni.

Megindulván a csehek ellen az offenzíva, Eger és környéke harcstér lett s május 12-én a Felnémeten levő cseh csapatok ágyúzták a várost. Egy srappnell a rendházhoz közel, a főreáliskola épülete mellett csapott le.

Ezekben az izgalmas napokban egy-két napig szüneteltek az előadások. Az izgalmak és nehéz viszonyok között, a gyöngye táplálkozás mellett, igazán már se-

hogy sem ment a tanulás, s minthogy a tanári kar a tananyagot nagyjában elvégezte, a Hevesmegyei művelődési osztály jelentésére a közoktatási népbiztosság elrendelte, hogy az előadásokat június hó 7-én be kell végezni s 12-én a tanulók megkapják a bizonyítványt. Június 8-án, pünkösd vasárnapján, megtartottuk az ünnepi Te Deumot.

Micsoda szomorú évzárás! VIII. osztályt végzett tanulóink, érettségi vizsgálat nélkül, szintén ilyen végbizonyítványt kaptak. Ezzel széjjelbocsátottuk tanítványainkat.

Tárkányi László:

KÉT ESZTENDŐ A KAZINCBARCIKAI MUNKATÁBORBAN

Tárkányi László (1921–2011) diáktársunk a Ciszterci Diákszövetség újra indulásának fő szervezője, irányítója volt. A Szent Bernát gimnázium mind a nyolc osztályát kitűnő eredménnyel végezve, 1939-ben érettségizett. A katonai hivatást választotta és Ludovika Akadémián, illetve ez intézetből kivált, műszaki tiszteket képző Bolyai János Akadémián folytatta tanulmányait. Közben, mint kiváló hallgatót a Bolyain működő csendőrtiszt képzéshez vezényelték át. Élete sorát ez igazsággal befolyásolta, hisz a 2. világháború után csendőrséget kollektív bűnösökként kezelték.

Tárkányi László Budapest ostroma után orosz fogságba került, ahonnan 1951-ben „szabadult” – egyenesen a Kazincbarcikai munkatáborba.

A tábor életéről számol be *Görbedi Miklós: Szögesdrótok mögött a Sajó völgyében – A kazincbarcikai kényszermunkatábor története c. könyve.* (A könyv a Magyar Ciszterci Diákok Szövetségének Egri Osztálya kiadásában jelent meg 1992-ben.)

E könyvben Tárkányi László több írása is olvasható, ezekből való az alábbi néhány részlet.

A tábort 1951. október 6-án nyitották meg. Lakóinak többségét volt hadifoglyok – a szovjet légereket megjárta katonai- és csendőrtisztek – adták. A kazincbarcikai foglyok a Borsodi Vegyi Kombinátot építették. A tábor létszáma 1200–1300 főt tett ki. A kazincbarcikai tábort 1953. szeptember 13-án zárták be.

A nemzetközi egyezményeket semmibe véve, (de minden bizonnyal az akkori magyar államvezetés beleegyezésével, vagy kérésére?) 6–8 éven keresztül jogalap nélkül szovjet hadifogságban tartott magyar állampolgárok mintegy 1200–1300 főnyi csoportját a hazatérés (helyesebben: hazaszállítás) után közvetlenül végrehajtott igen alapos „szűrést” követően 1951. október 6-tól 1953. szeptember végéig úgyszólván hermetikusan elzárva, az ÁVH a legszigorúbb őrizet mellett a kazincbarcikai Borsodi Vegyikombinát (BVK) építkezésén „kötött munkavállaló”-ként foglalkoztatta.

Az akkori legkorszerűbb „techniká”-val (többszörös szöges-drótkerítés, nyomsáv, őrtornyok, géppuskafészek, körvilágítás stb.) fölszerelt elhelyezési körletben és a munkaterületen kívül-belül egyaránt számos álló és mozgó fegyveres őr biztosította a minden tekintetben tökéletes fegyelmet. A kifelé személytelenül és névtelenül kizárólag számokkal megjelölve nyilvántartott „munkavállalókkal” az ÉM 32.

Állami Építőipari Tröszt és a BVK tökéletesen megfélemlített néhány civil munkavezetője emberi kapcsolatot nem mert teremteni. Ha pedig a mindenütt jól működő „B” hálózat (az ÁVH belföldi ügyekkel, külföldi elhárítással, határon túli hírszerzéssel, megfigyeléssel foglalkozó csoportja – *a szerk.*) révén az ÁVH tudomására jutott, hogy valaki a tilalom ellenére a külvilággal (házastárs, testvér, rokon) felvette az érintkezést, a közvetítőt azonnal eltávolították az építkezésről, a táborlakó „jutalma” pedig több órással „kurtavas” lett, ami sokszor maradandó sérülést, nem egyszer teljes végtagi bénulást eredményezett.

A lakókörletben az élet szinte megszólalásig azonos módon zajlott a szovjet filmekben ábrázolt náci haláltáborokban látottakkal. A helyváltoztatás kizárólag futólépésben történhetett, a roppant silány minőségű ebédet az évszaktól és időjárástól függetlenül, éveken keresztül az étkezési szünet alatt a konyha és az attól egy km-nyi távolságra levő munkahely között menetelve kellett elfogyasztani a napi munkaidő teljes kihasználása érdekében.

A heti „műszak” gyakran elérte a 60 órát is, attól függően, hogy a normakönyvek szerint naponta előre kiszámított és kimért 110%-os teljesítményt mennyi idő alatt sikerült a tábor egészének elérnie. A szolgálatmentes időben – éjjel és a szabadnapokon – szakadatlanul folytak a különlegesen kiképzett nyomozóspecialisták által különleges módszerekkel foganatosított kihallgatások, jegyzőkönyvezések, vallatások. A legkisebb fegyelmetlenséget kegyetlenül megtorolta a kezdetben ÁVH-s, később BV-s (Büntetés végrehajtás – *a szerk.*), a tábor felszámolása előtti időszakban pedig rendőr-egyenruhába bujtatott tiszti és legénységi állományú tábori őrszemélyzet.

A foglyok kb. 35%-át tartalékos honvédtisztek – pap, tanár, tanító, orvos, mérnök, gazdász, egyetemi hallgató – tették ki, míg 65%-a az egykori m. kir. fegyveres testületek, a honvédség, csendőrség és rendőrség hivatásos, zömmel szakirányú képesítéssel rendelkező törzstiszti, részben legénységi állományú tagjaiból tevődött össze.

A táborban a rendfokozat szerinti megoszlás honvédtől ezredesig terjedt. Életkort tekintve pedig a táborlakók 1953-ban 30–70 évesek voltak. Az 1951–53 között Kazincbarcikán baleset, könyörtelen bánásmód és az alacsony színvonalú eu. ellátás következtében az elhunytak, valamint a nyomtalanul eltűntek száma 20–25 főre tehető. Kb. 8–10 fő súlyos testi sérüléssel (bénán) hagyta el a tábort 1953-ban.

A „szabadulást” követően kb. 50 főt azonnal rendőri felügyelet alá helyeztek és ugyanannyira tehető azok száma, akiket kitiltottak Budapestről és több vidéki városból. Felbecsülni sem lehet azt az óriási anyagi és erkölcsi veszteséget, amit ezek az intézkedések jelentettek az érintetteknek. Sokan nem térhettek így vissza állandó lakhelyükre és álláskeresés közben mindenütt gyanakvó tekintetekkel találkoztak. Egyetemi végzettséggel is legfeljebb munkásszállásokon húzhatták meg magukat, éveken keresztül állandó éjszakai műszakban a legnehezebb fizikai munkát végezték valamelyik vidéki vasöntőben vagy nagyberuházáson. Számosan még ilyen „egzisztenciát” sem tudtak teremteni maguknak. Az egyik országos vállalat volt ÁVH-s igazgatója még 1960-ban sem engedett alkalmazni Kazincbarcikát megjárt dolgozót.

A családosok gyermekei kénytelenek voltak tömegestől elhagyni az országot, ha magasabb képesítést akartak szerezni, mert még gimnáziumba sem tudtak bejutni.

A jogsértések betetőzésekként valamennyi hivatalos és tartalékos tisztet – minden indoklás nélkül – egyszerű katonakönyv-cserével honvéddé fokozták le az illetékes kiegészítő parancsnokságokon. A kazincbarcikai foglyok hányatott sorsára jellemző, hogy az éberségre nevelt személyzeti vezetőnek, előadónak köszönhetően nem ritkán 15–20 munkahelyen fordultak meg 2–3 idegen nyelv ismerete ellenére, diplomával a zsebükben. 1972-ig útlevelel még álmodni sem mertek, hiszen még az ún. „szocialista tábor” országaiba meghirdetett vállalati társaskirándulásra jelentkezettek névsorából is kihúzták őket.

A pártállam utasításait szolgáló módon végrehajtó vezető beosztású funkcionáriusok és bírók elvtelen összefonódása révén a munkaügyi vitákból keletkezett perekben – különösen vidéken – rendszeresen alul maradtak még a napnál világosabb esetekben is.

Még 1972-ben is előfordult, hogy állambiztonsági okokra hivatkozva megtagadták a lakáshasználatbavételi engedély kiadását az egyik volt „horthysta tisztől, aki ezek után az OTP kölcsönrel saját erejéből megépített társasházi lakásába való beköltözés helyett, kénytelen volt albérletet keresni, illetve továbbra is a munkásszálláson lakni.

S ami igazán meglepő, még 1990 júniusában is 1945-ből származó Miniszterelnöki rendeletre, illetve az arra épülő későbbi jogszabályokra hivatkozva marasztal el a bíróság olyan volt kazincbarcikai foglyokat, akik azért nem tudtak a csendőrök igazolására létrehozott bizottság előtt megjelenni, mert csak 1953-ban engedték őket szabadon.

A barcikai foglyotábor lakói a munkahelyeken érintkeztek a civil műszaki irányítókkal, mérnökökkel. Ezek között voltak olyanok, akik az ÁVH utasításainak megfelelően jártak el a foglyokkal szemben. Voltak, akik közömbösen viselkedtek, de akadtak olyanok is, akik emberségesen bántak a megalázott, agyongyötört emberekkel. Többen is hálával gondolnak Seres Györgyre, a munkák egykori építésvezetőjére.

A tábor 1953 szeptember 16-án zárta be kapuit. Az utolsó két napon elbocsájtott 80 főből negyvennek abban a különös megtiszteltetésben volt része, hogy az utolsó pillanatban a „Fekete hadnagy” (állítólag Szűcs volt az egyik neve) kezébe nyomta a rendőri felügyelet alá helyezést tartalmazó határozatot. A kapun utolsóként kilépő 40 sorstárs papírján a ref-re vonatkozó sorokon túlmenően még az is állt, hogy további intézkedésig állandó lakosként nem telepedhet le a fővárosban, valamint az akkori ún. „szocialista város”-okban. Ez utóbbi csoportba kerültem én is, mint a tábor utolsó hadifogoly parancsnoka. Ezt a „magas” beosztást Csermák Árpád testálta rám tiltakozásom ellenére. A „búcsúbeszédet” Fekete hadnagy tartotta, a gumibottal való „barátságos” lapocka-veregetés közben e márványba kívánczó szavakat hallatván: „Ide figyeljete, ti piszkos fasiszták! Olyan erős, de olyan erős a népi demokrácia, hogy már az ilyen disznókat is ki merjük engedni, mint ti vagytok. De vigyázzatok, hogy még egyszer a kezünk közé ne kerüljete, mert nem lesz irgalom! Mars ki!” Kuriózumképpen ide kívánczik, hogy Sztálin halálhírének elterjedése után nem sokkal, 1953. ápr. 4-i díszünnepségen az ÁVH-s táborparancsnok (Kuksi) a következő rövid, de annál velősebb szöveggel „lopta be” magát örökre a meggyötört hadifogoly táborlakók szívébe: „Ti disznó fasiszták! Vegyétek tudomásul, olyan erős a népi demokrácia, hogy valamennyien itt döglötök meg!”

A ref. alá helyezésemet és gyakorlatilag Pestről – az utolsó lakhelyemről – történt kitelepítésemet, kitiltásomat követően közel két hónapon keresztül sehol nem tudtam elhelyezkedni. Legalább tíz munkahelyen próbálkoztam, de mindenütt úgy irtóztak tőlem az „illetékesek”, mint ördög a tömjénfüsttől. Szüleim akkori lakóhelyén, Sós-kúton – ott volt édesapám ált. iskolai igazgató – még traktorosnak sem vettek fel az állami gazdaságba. Mint páncélos kiképzésű aks.-nak többek között erre is meg lett volna a jogosítványom.

November végén nagy nehezen „próbaidőre” felvettek az IPVILL-hez betanított munkásnak. Egy igen jó szellemű brigáddal néhány hét múlva a Berentei Hőerőmű építkezésére kerültem „kiküldetés”-be.

MINIATŰRÖK

Emlékek, vidám történetek, legendák – iskoláról, tanárainkról, diákokról

Felelés német órán, Vajk (Wáger) Atanáz tanár úrnál

1940 június. Közeledik a IV. osztályos (a mai 8. o.) életünk befejezése, mely sokak életében sorsdöntő. Sokan katonai pályára készülnek, hadapródiskolákban szeretnék folytatni tanulmányaikat, mások szeretnék az évet eredményesen, bukás nélkül befejezni. Ilyen *Válent Gyuszi* barátunk, aki németből is gyatrán áll, s a finisben sem tűnik ki tudásával. Vajk tanár úr felszólítja Gyuszit, s a memoritert szeretné hallani, de hiába. Mentő ötlete támad:

– Gyula, mondok három magyar szót, te azonnal mondd a német jelentését, s ha mindháromat tudod, úgy átengedlek.

Kezdődik a próba-tétel. Az első két szót némi kis súgás mellett, Gyuszi megmondja, Atanáz elfogadja. Jön a döntő harmadik. A tanár úr kérdése:

– Mit jelent az ujj (a kézen)?

Gyuszi nem tudja, minden oldalról súgnak, de csak halkán, nehogy a tanár úr hallja meg előbb. „der Finger“ suttogják a súgók, aztán Gyuszi győzedelmes arccal kivágja a szót: – Das Fing.

Alea jacta est – Atanáz győzött, s Gyuszi édesapja ígéretére átengedték, ötödikbe nem jött velünk, átment a Keribe. (Wolsky Agenor)

Válent Gyula (1920–2010) alsós korában – 1936/37–1939/40 tanévekben – volt a Szent Bernát gimnázium diákja. Az egri úszósporthoz kimagasló alakja, összesen tizenkétszer nyert magyar bajnokságot 100 és 200 méteres hátúszásban. Válent Gyula hatszor javított országos csúcst, Európa-Bajnokságon egy ezüstöt nyert, míg főiskolai világbajnokságon három arany- és hét ezüstérmét gyűjtött. 100 méteres hátúszásban részt vett az 1948-as londoni olimpián.

* * *

Természetrájk dolgozat Varga Bennó tanár úrnál

Felső gimnazista korunkban történt, természetrájból az emberi szervezetet tárgyaltuk. Varga Bennó tanár úr dolgozatot íratott velünk az emésztőszervek működéséről. Az enyém emlékeim szerint így szólt:

Úgy gondolom, elindul három jóbarát az emésztőcsatorna rejtjelmei felé, a szénhidrát, a fehérje és a zsír.

A szájúregben kellemes találkozás történik a ptalin kisasszonnyal, aki mindjárt karon is ragadja a szénhidrátot, majd az erős savgőzös gyomorüregbe kerülnek, ahol főleg pepsin mester veszi kezelésbe a fehérjét és alig várják már hogy innen ki-szabaduljanak a patkó formájú alagútba. Itt már kellemes lúgos lágysággal simogatják őket a pank-reász gyermekei az amiláz, a tripszin és a lipáz. Igaz, az utóbbival együtt a zsír számára még az igen epés nagymama is jutott ... stb.

Megtörtént a dolgozat értékelése – oda szól felém Bennó tanár úr:

– No, Te is jó helyre küldted el randevúzni a barátaidat!

Szerdahelyi Ferenc (később az egri városi kórház főorvosa)

Forrás: Vidám Diáktörténetek az egri cisztercita gimnázium 1944-ben végzett növendékeitől az öregdiákok elmondása alapján – 1999 (Összeállította *Sági Lajosné Jolán*)

* * *

Jóval korábbi időkből származik az alábbi „rendelkezés”, mely olvasható a gimnáziumi Évkönyvben, vagy ahogy akkor nevezték: **AZ EGRI NAGY-GYMNÁSIUM III-İK ÉVI PROGRAMMJA AZ 1852/3 TANÉVRE**

Kivonat az 1852/3 tanévben az iskolához érkezett nevezetesebb Rendeletekből:

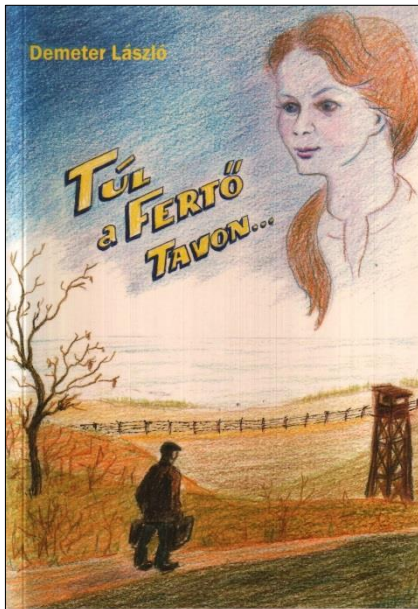
April. 12. 507. sz. alatt kelt intézkedés szerint a ’ széles karimájú alacson tetejű kalapok viselése eltiltatik.

April. 23. 547. sz. a. k. int. nyomán az asztaltánczoltatási kísérlet, tapasztalt veszélyes következményeinél fogva a ’ növendékek között eltiltatik.

DIÁKTÁRSAINK KÖNYVEIRŐL

2018. esztendő második felében tovább gyarapodott a az egri ciszterci gimnázium öregdiákjainak „virtuális” könyvtára.

Örömmel mondhatjuk, hogy mindkét szerző Diákszövetségünk Választmányának tagja.

Demeter László diáktársunknak újabb könyve 1956 őszén leszerelt 12 katonatársának sorsát örökíti meg, kik az ország déli határától egy „szerzett” teherautóval kalandos úton hazafelé indulnak, ki Budapestre, ki Miskolcra, ki pedig Egerbe.

Egyiküknek nincs otthon-maradása és ő a *Fertő tavon túlra* menekül.

Hű képét kapunk a forradalom leverését követő gyászos napok eseményeiről, elsősorban az Egerben történekről.

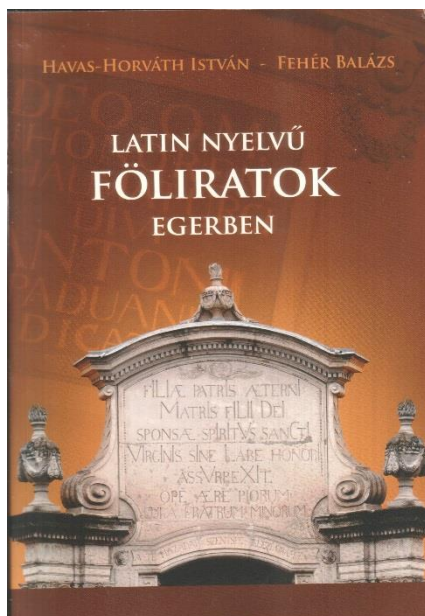
Aztán 30 év után újra találkozik a 12 „kiskatona” Eger mellett egy „panorámás szőlőben, a nagy diófa alatt” (talán a szerző otthonában?), beszámolnak sorsuk folyásáról, az olvasó pedig megismerheti ennek a nemzedéknek életútját.

A könyvbe lapozva szinte egy ültőhelyünkben végigolvassuk: ismerős történet, a mi életünkről is szól.

Demeter László: **Túl a fertő tavon** c. regénye Bp. 2018 – 120 o.

A Püski Könyvesházban kapható: 1013 Budapest, Krisztina krt. 26. (ára: 1600 Ft)

* * *

Havas-Horváth István bár már nem lehetett ciszterci diák, de szívével lelkével kötődött a renchez és templomához. A könyvet lapozva érezzük: Eger „szerelmese”, igazi lokálpatrióta.

„Egy csodálatos sétára hívjuk az olvasót” – olvassuk az Előszóban. Gondolható, hogy hosszú évek szorgalmas egri „sétái” kellett a könyv több mint 200 lapján látható gyönyörű képek, azon olvasható latin nyelvű feliratok összegyűjtésére.

„A városközpontban levő Bazilikánál kezdünk, majd a Lyceumba látogatunk. Ezután a belváros kelet-nyugati tengelyeként húzódó Kosuth Lajos utcán megyünk végig. Sétánkat az észak-déli elhelyezkedésű főutcán, a Széchenyi István utcán folytatjuk. Testi és lelki felüdülést hoz a Dobó tér a Minorita templommal. Innen a zezugos utcákon át a Servita templomot látogatjuk meg, nem felejtve az útba eső többi nevezetességet. A történelmi belváros után a külvárosban található latin föliratokat mutatjuk meg.” – számolnak be a szerzők az Előszóban.

A ciszterci diákok és a templomunk-közösségének tagjai is élvezettel vizsgálhatják a könyv 19 oldalán át Szent Bernát templomunk képeit, a rajtuk olvasható latin feliratokat, megismerhetik azok gondos fordítását.

Megtalálhatjuk a könyvben gimnáziumban elhelyezett, az I. és a II. világháborúban elesett ciszterci diákok márványtábláinak képeit, hisz rajtuk a *latin* „Pro Patria” – „A hazáért” szöveg olvasható. Ebből is érezhetjük, milyen alaposággal, mint az érseki bevezető írja „hangya szorgalommal” gyűjtötték össze Eger latin feliratos emlékeit.

Köszönet a társszerzőnek, **Fehér Balázs**nak is, aki a könyv csodálatos képeit készítette.

A *Latin nyelvű föliratok Egerben* című könyv az Egri Érseki Palota Turisztikai Látogatóközpontban vásárolható meg. Ára 2500 Ft.

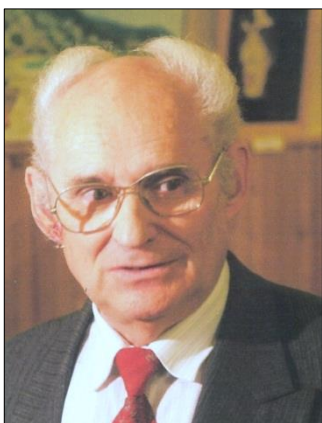
DIÁKSZÖVETSÉGÜNK HÍREI

Az Egri Törvényszék októberben küldött Végzésével jóvá hagyta egyesületünknek a június 2-i Közgyűlésünkön elfogadott Alapszabályát és új tisztikarát. Így már hivatalosan is van elnökünk, ill. üv. elnökünk valamint az új törvényeknek megfelelő Alapszabályunk.

Alapszabályunkat – az impresszumban feltüntetett címre küldött kérésre – szívesen elküldjük ímélen, vagy papír-formában.

Új tisztségviselőink –II.

Előző számunkban bemutattuk újonnan választott tisztségviselőink több tagját, most folytatjuk a sort.

Demeter László

Népes családba születtem 1933-ban s a hét gyerek közül én a középső voltam. Apám neves cukrászmester volt; tőle örököltem „Cuki” ragadványnevet. Egész életemet meghatározta, hogy ciszter diák lehettem dr. Ágoston Julián osztályában és az, hogy cserkész voltam. Már 15 évesen segédtsízt és a miskolci cserkész kerület Vezető Törzsének a tagja. Sajnos, 1948-ban a cserkészetet, majd a Ciszterci Rendet is feloszlatták, így egy évig az állami Gárdonyi Géza gimnázium, majd két évig a Dobó István gimnázium tanulója lettem, olyan osztálytársakkal, mint Marczis Demeter és Kilián István.

Mint nem javasolt, osztályidegen (cukrászda, cukorkagyártó üzem) éveig hányódtam, kínlódtam, mivel mindenáron filmrendező akartam lenni és minden munkahelyemet csak átmenetinek tekintettem. Több évtizednek kellett eltelni, míg rájöttem, hogy a szocializmusban én művész nem lehetek, csak önmagam

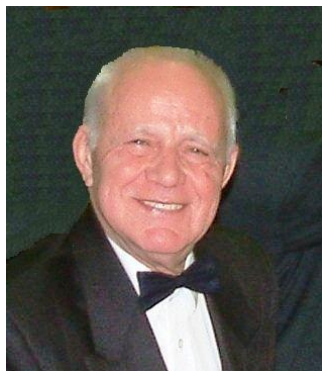
teljes feladása árán. Munkahelyeimen mégis sok tapasztalatot, sőt elismerést is szerezhettem: voltam én újságíró, évekig segédmunkás, dekorátor, sport-vezető, bírdíszműves, népművelő, mozigépész, reklámfőnök és színházi díszletfestő – hogy csak néhányat említsek...

Feleségem segítségével sikeresen felneveltük két lányunkat, kiktől összesen öt, ma már felnőtt, diplomás unokánk lett, sőt már egy dédunokánk is van. Sok küzdelem, megaláztatás és el nem ismertség után mégis sikerült Egerben és máshol is olajfestményeimmel több, mint húsz kiállítást rendeznem, valamint ez ideig két verses kötetet és két regényt megírnom és megjelentetnem viszonylagos sikerrel. Több civil szervezetben még ma is aktívan tevékenykedem, mint például néhány irodalmi körben, a Ciszterci Diákszövetségben és a 212. sz. Bornemissza Gergely cserkészcsapatban, melynek parancsnokhelyettese vagyok.

Választmányi tagként örömmel és lendületes munkával kívánok segíteni Diákszövetségünk nemes céljainak megvalósításában. Ehhez többek között a 30 év alatti, iskolánkban végzett „öregdiákokat” szeretném bevonní Kovács Ottó tanár úr adminisztratív segítségével és részükre valamilyen fórumot, aktivitást biztosítani. Ez a terv – sikere esetén – nemcsak létszám emelkedést, de minőségi fejlődést is jelentene.

* * *

Veres Zoltán

1932. május 13-án pénteken 13 órakor születtem Egerben. Családom nemzedékek óta iparos volt. Anyai nagyapám Egerben fertálymesteri tisztséget is viselt. Édesapám, kinek családja Besenyőtelken élt, Egerben kapva munkát a városba költözött, ott ismerte meg édesanyámat. Édesapámék kilencen, édesanyámék tizenegyen voltak testvérek. Rubovszky plébános úr javaslatára kispap-ösztöndíjasként kerültem az egri ciszterci gimnáziumba. Osztályfőnökeim voltak: Lékai Lajos, Kádár Antal ciszterci tanárok, majd az államosítás után – ekkor még a ciszterci gimnázium épületében voltunk – Lengyel Gábor. 1949-ben iskolánkat összevonták a Dobó gimnáziummal, itt végeztem a VIII. osztályt – ekkor Békési Pál volt az osztályfőnököm – és itt érettségiztem 1950-ben.

Érettségi után az akkoriban indult miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen tanultam tovább és 1955-ben, mint gyártástechnológus gépészmérnök kaptam diplomát. Később a Budapesti

Műegyetemen két oklevelet is szereztem – mint anyagvizsgáló ill. radiológus szakmérnök. 2005-ben arany-2015-ben gyémánt oklevelet kaptam.

1958-ban nősültem, két fiam született, és van négy unokám. A legkisebbik ebben a tanévben érettségizik a budai Szent Imre ciszterci gimnáziumban.

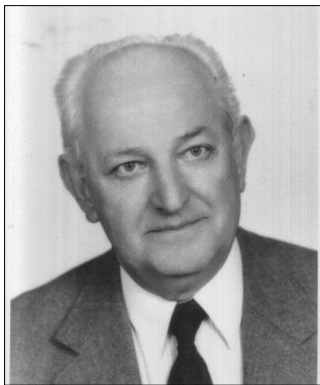
Hosszabb ideig a csillebérci atomreaktorban dolgoztam, majd egy nagy építőipari cégnél, főleg az anyagvizsgálatok területén. Közreműködtem többek között a Gellérthegy Víztároló építésén, az Erzsébet-híd öntvényeinek izotópos vizsgálatainál, valamint fém alapanyagú vezetékrendszerek kiváltására országos műanyag-hálózatok bevezetésénél. Ennek technikájáról és roncsolásmentes vizsgálatáról könyvem is jelent meg. Kidolgoztam a radioaktív irídium hazai gyártásának technológiáját és alkalmazási vizsgálatát.

Sorsom úgy alakult, hogy a '60-'70-es években családommal együtt Algériába kerültem, ahol végül is az Oránban akkoriban alakuló műegyetemen oktattam öt éven át. Kezdetben az egyetem épülete az egykori francia légiós-kaszárnya volt és az algériai 2. század katonái voltak az egyetem hallgatói. Idővel a dolgok rendeződtek. Néhány évvel később Algírban ill. Mostaganem-ben a gépészmérnöki egyetemen is tanszékvezetőként oktattam három éven át.

A Ciszterci Diákszövetséggel először a Budai osztályon keresztül kerültem kapcsolatba, részt vettem a havonta szervezett klub-délutáni előadásokon, majd három éven át szervező titkári feladatokkal bíztak meg. Jelenleg is a Budai Osztály választmányának vagyok a tagja.

Szívesen vállaltam az Egri Osztályban a választmányi tagságot, s remélem, hogy tapasztalataimmal segíthetem az osztály munkáját.

* * *

Bartha István

1933. július 5-én születtem Egerben. Polgári családból származom, édesapám köztisztviselő volt édesanyám otthonunkat vezette, ahol négyen voltunk testvérek. Elemibe a Líceum és az ún. „Halasegyetem” iskolájába jártam. A középiskolát 1943/44 tanévben kezdtem a ciszterci Szent Bernát gimnáziumban, ahol államosításig öt osztályt – dr. Ágoston Julián volt az osztályfőnököm –, majd az iskola államosítása után az állami Gárdonyi Géza gimnáziumban egy évet, az utolsó két osztályt pedig a Dobó gimnáziumban végeztem és 1951-ben érettségiztem.

Felsőfokú tanulmányaimat Debrecenben és Kaposváron végeztem levelező szakon, ahol mérnök-diplomát kaptam. 1953–55 években Mosonmagyaróváron töltöttem le a tényleges katonai szolgálatomat. 42 év munkában töltött esztendő után – voltam segédmunkás, dolgoztam a Nemzeti Bank-fiókban –, végül a Kereskedelmi Bank osztályvezetőjeként, 1993. év végén mentem nyugdíjba.

1958-ban nősültem, két gyermekem, öt unokám és két dédunokám van.

A Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának az alapítása óta vagyok tagja, folyamatosan részt vettem az elnökség munkájában, az utóbbi években, mint a Felügyelő Bizottság tagja, melyre a legutóbbi közgyűlésen is megválasztottak.

* * *

Halottak napjára az egri Fájdalmas Anya (Hatvani) temetőben a Ciszterciek sírhelyét Mohai Ádám, Papp Gergely fiatal öregdiákok hozták rendbe. Kovács Ottó elnök velük együtt és Csák György tanár úr, Csibi néni, és Csankné Elli részvételével közösen gyújtottak mécsest és helyeztek koszorút volt ciszterci tanáraink sírboltjára Diákszövetségünk képviselőjében.

Kérjük a kedves diáktársainkat, olvasóinkat, hogy a mellékelt csekken a 2019. évi tagdíjat, mely közgyűlésünkön megállapított 2000 Ft, szíveskedjenek befizetni.

hírek...hírek...hírek...

- **ÓCSVÁR GÉZA RAJZTANÁR ÉS FESTŐMŰVÉSZ** festményeiből rendeznek kiállítást Egerben a Dohánygyár helyén 2008 tavaszán megnyílt *Agria Park* (Eger, Törvényház u. 4. Galériájában). Az ünnepélyes megnyitót **2019. január 21-én hétfőn 16:00 órakor lesz.** műsor keretében.

A kiállítás anyagát *Vizy László* festőművész Ócsvár tanár úr unokaöccse, műveinek összegyűjtője és gondozója állította össze, aki szeretettel hívja a Diákszövetségünk tagjait – főleg az egrieket – volt tanáruk képeinek kiállítására.

Ócsvár Géza (1906–1987) Egerben a ciszterci Szent Bernát gimnázium tanára volt 1932 januárjától az 1948 júniusi államosításig, majd 1948/49 tanévben még az iskola épületében működő Állami Gárdonyi Géza Gimnáziumban. A következő tanévben az iskolát az Dobó István Gimnáziummal vonták össze, s Ócsvár tanár úr is itt folytatta munkáját, a rajz oktatása mellett a biológiát is tanította 1959-ig, mikor családi körülményei úgy alakultak, hogy Budapestre költözött.

A Dobó István Gimnáziumban emlékét márványtábla örökíti meg, melyet az itt végzett utolsó osztálya készíttetett.

- **VÁRFI ISTVÁNTÓL**, a megszűnt, de ma is létező Amerikai Ciszterci Diákok Egyesületének elnökétől kaptuk ezt a Dallasról szóló hírlevelet, melyet *Lelóczky Gyula OCist* atyától kapott:

Kedves Pityu,

Köszönöm, hogy Szentmisével emlékezel meg az elhunyt ciszterci tanárokról. Mióta saját kriptánk van, mint templomunk oldal-kápolnája, nem a temetőbe megyünk Halottak Napján, hanem a kriptában imádkozunk közösségünk elhunyt tagjairól. Első halottunk Falubíró Győző volt, aki 1975-ben halt meg, a legutóbbi Chladek Menyhért, ő 2017-ben hunyt el, és kettőjük között húsznál több más, az örökkévalóságba költözött rendtárs. Most 29 tagja van a dallasi közösségnek, de közülük már csak öt született Magyarországon, és ötünk közül is egy, Marton Bernát, Zircen él, segíteni az ottani nagyon megfogyatkozott közösséget. Nálunk a legidősebb Lackner Béda atya, 91 éves, történész és még ma is kutatja a ciszterci rend középkori eredetét. – Gyula atya

- **AZ EGRI FEHÉR/FEKETE** – elektronikusan a www.ciszterci-ekegerben.hu honlapon érhető el. A honlap gondozója. *dr. Kaibás Gábor Márk*, a Gárdonyi Géza Ciszterci Gimnáziumban 2001-ben érettségizett diák-társunk, akinek köszönhetően újságunk 1994 óta megjelent valamennyi száma az interneten olvasható, illetve letölthető.

- **BOLDOG BRENNER JÁNOS** – hatvanegy évvel ezelőtt, 1957. december 14-ének éjszakáján mártírhálált szenvedett ciszterci szerzetes – szobrát állították fel Budapesten a Villányi út és a Feneketlen tó közötti területen, a Szent Imre ciszterci templom közelében,

A szobor leleplezése december 13-án volt. Az ünnepi eseményen beszédet mondott Székely János szombathelyi megyéspüspök és Brenner János testvére B. József nagypap.

Elhangzottak dr. Kerekes Károly zirci apát és dr. Farkasfalvy Dénes v. dallasi apát Brenner János emlékét idéző versei.

A szobrot dr. Erdő Péter bíboros, prímás áldotta meg.

A szobor Rieger Tibor szobrászművész alkotása.

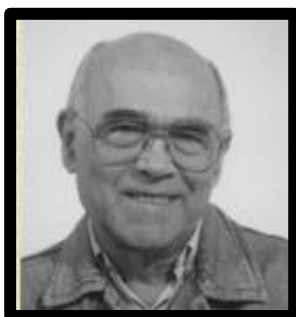

HALOTTAINK

Ujfalussy Gusztáv Ottó OCist, a zirci ciszterciek nesztorja, életének 95. évében 2018. október 21-én elhunyt.

1924. szeptember 6-án Bécsben született. Középiskolai tanulmányait a budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumban végezte, 1942-ben lépett a Ciszterci Rendbe. 1946-ban tett ünnepélyes örökfogadalmat tett. 1947. június 24-én áldozópappá szentelték. 1950 és 1992 között a Székesfehérvári Egyházmegyében, mint káplán, később, mint plébános teljesített szolgálatot. 1992–1993 között az újraindult Zirci Ciszterci Apátság Egri Rendházának házfőnöke. 1993–1996 között plébános Borzaváron, majd 1996–2009 a székesfehérvári Nagyboldogasszony ciszterci plébánián. 2009-től nyugállományban, illetve kisegítő lelkész volt ugyanitt.

Tilless Béla festőművész diáktársunk 2018. október 24-én elhunyt.

1932-ben született, 1943–48 között volt a Szent Bernát gimnázium diákja. A háború utáni évek a családja számára egyre súlyosabb megpróbáltatásokat jelentettek, mint magántanuló érettségizett. Két évig munkaszolgálatos-katona, majd leszerelés után Budapesten fizikai munka mellett Szetiványi Lajos szakkörében tanult. 1959-ben Pécsen volt az első országos kiállítás, melyen részt vett, 1965-ben volt az első egyéni kiállítása Budapesten, majd ezt követte több 45, utolsó Budapesten ez év októberében a Karinthy Szalonban. Köztéri munkái láthatók Budapesten, Miskolcon, Nyíregyházán, Hajdúszoboszlón, Szolnokon stb. Haláláig a budapesti Bartók Béla -úti műtermében dolgozott. Diákszövetségünk hűséges tagja volt, utoljára a júniusi egri közgyűlésünkön találkoztunk.

Dr. Renn Oszkár diáktársunk, Diákszövetségünk volt alelnöke 2018. november 16-én elhunyt.

1933-ban született, s mint IV-es gimnazista 1947/48 tanévben csak egy évet járhatott a Szent Bernát Gimnáziumba, majd a Dobó István Gimnáziumban érettségizett. Egyetemi tanulmányait 1952-ben Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetemen kezdte, de az 56-os események következtében gépészmérnöki diplomáját csak a két-éves börtönbüntetés letöltése után, munka mellett tanulva 1964-ben kaphatta meg. Később 1967-től Egerben, a VILATI-ban helyezkedett el. 1994–98 között Eger Önkormányzatának volt képviselője, nagy szerepe volt abban, hogy a Ciszterci Rend visszakapta régi iskolánkat. Sokirányú érdeklődését mutatja, hogy több szépirodalmi igényű írása és öt kötete is megjelent.

Emléküket megőrizzük

Diáktársaink, akinek halálhíreről értesültünk:

Dr. Renn Oszkár (érett. 1952) – Eger
Mohi György (érett. 1944) – Budapest
Bessenyei József (érett. 1953) – Budapest

Tilless Béla (érett. 1951) – Budapest
Sárdy Lóránt (érett. 1939) – Debrecen

Requiescant in pace!

Ha közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál: *Oláh Gyula, 1114 Budapest, Bartók Béla út 25. III. 5/A*
tel.:(1) 386 2295 vagy Ímél: olah.gyula3@chello.hu

Az Egri FEHÉR/FEKETE alapítója és kiadója a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztálya. (3300 Eger, Széchenyi utca 17.)
 Megjelenik Húsvét, Veni Sancte és Karácsony idején.
 Nyilvántartásba véve 2.9.1/571/2004. szám alatt.
 Felelős szerkesztő: Oláh Gyula

BÉRCZI BERNÁT ZIRCI APÁT

BENEDIKÁLÁSI ÜNNEPE

Szeptember 15-én, a Fájdalmas Szűzanya emléknapján tartották az új zirci apát benedikálását a zirci bazilikában. A szertartást *Mauro Giuseppe Lepori* generális apát végezte. A zirci ciszterci szerzetesközösség július 13-án választotta meg hat évre Bérczi László Bernát eddigi kormányzóperjelt a monostor apátjává.

A mindenkori zirci apát egyben a Ciszterci Rend Zirci Kongregációjának – a Zirci Apátság mellett a Dallasi Mi Asszonyunk és a kismarosi Ciszterci Nővérek Boldogasszony Háza apátságok– prézes apátja, így Bernát apát egyúttal ezt a szolgálatot is ellátja.

Bérczi Bernát zirci apát és Mauro Giuseppe Lepori generális apát

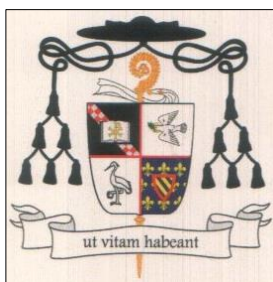
Az ünnepi eseményen részt vettek a Ciszterci Rend Zirci Kongregációjának eljárói közül *Peter Verhalen* OCist dallasi apát és *Horváth Olga* kismarosi apátnő, továbbá *Dékány Sixtus* volt zirci apát, magyar és külföldi ciszterci testvérek, nővérek, a hazai szerzetesrendek képviselői, a Veszprémi és a Pécsi Egyházmegye papságának képviselői, valamint a ciszterci intézmények igazgatói, kollégái és diákjai.

A benedikálás szertartása a szentmise áldozati részében, az evangélium után következett. Marton Bernát perjel és Szkaliczki Örs a generális apáthoz vezették és bemutatták a megválasztott új apátot.

A liturgia központi része: a benedictio, vagyis a megáldó imádság, az ünnepélyes áldás. Mauro Giuseppe Lepori kiterjesztett karokkal áldotta meg az előtte térdelő új apátot.

A generális apát elsőként Szent Benedek Reguláját adta át a megválasztott apátnak, kifejezve, hogy új címen kell a Regulát és általa az evangéliumot megélnie, s immár az ő feladata, hogy a monostorban gondoskodjék a Regula tanításának életre váltásáról. Ezután szolgálatának jelvényeit, a gyűrűt, a mitrát és a pásztorbotot adták át Bérczi Bernát apátnak.

Forrás és Fotó: Zirci Ciszterci Apátság, Magyar Kurír

Apátúr címere és jelmondata:

... *ut vitam habeant*... Én azért jöttem, hogy életünk legyen... (Jn 10,10)

Bérczi László Bernát atya az 1814-ben önállóvá lett Zirci apátság 12., eddigi legfiatalabb – élete 39. évében megválasztott – apátja.

A zsolttáros ide illő szavaival kívánjuk:

**Domine, salvum fac patrem nostrum, Bernardum abbatem,
et exaudi nos in die qua invocaverimus Te.**